

**Riksdagens
bankfullmäktiges
berättelse
2016**

Helsingfors 2017

B 1X/2017 rd

**RIKSDAGENS
BANKFULLMÄKTIGES BERÄTTELSE
2016**

*

Till riksdagen

Helsingfors 2017

ISSN 1796-9808 (webbpublikation)

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse

2016

Innehåll

Förord	4
Bankfullmäktiges sammansättning 2016.....	5
Del 1. Finlands Bank 2016.....	6
1.1 Finlands Banks uppgifter, bankfullmäktiges ställning och Finlands Banks förvaltning.....	6
Finlands Banks uppgifter och bankfullmäktiges ställning.....	6
Finlands Banks förvaltning.....	6
1.2 Europeiska centralbankens penningpolitik	8
Den makroekonomiska omvärlden	8
ECB:s penningpolitik 2016.....	10
1.3 Finlands Banks verksamhet 2016	12
Beredning och genomförande av penningpolitiken	12
Finanssystemets stabilitet och infrastruktur	13
Tillgångsförvaltning.....	15
Övrig verksamhet.....	17
Finlands Bank och den ekonomiska politiken i Finland.....	17
Sedlar och mynt.....	17
Forskning.....	18
Forskningsinstitutet för transitionsekonomier.....	18
Statistik	18
Internationell verksamhet.....	18
Kommunikation	20
Strategins utfall.....	20
1.4 Handlagda ärenden och bankfullmäktiges bedömning av dem	20
Ärenden rörande förvaltningen och direktionen	20
Finlands Banks bokslut för 2016 och revision.....	21
Fastställande av resultaträkning och balansräkning samt förslag till vinstutdelning.....	22
Finlands Banks risker	23
Andra behandlade ärenden	26
Del 2. Finansinspektionen under 2016.....	28
2.1 Finansinspektionens uppgifter, bankfullmäktiges ställning och Finansinspektionens förvaltning	28
Finansinspektionens uppgifter och bankfullmäktiges ställning.....	28
Finansinspektionens förvaltning.....	28
2.2 EU:s finansiella tillsyn och ECB som banktillsynsmyndighet	29
2.3 Finansinspektionens verksamhet 2016	30
2.4 Handlagda ärenden och bankfullmäktiges bedömning av dem	33
Bankfullmäktiges bedömning av föregående berättelseår och Finansinspektionens åtgärder med anledning av den	33

Andra behandlade ärenden	34
Bankfullmäktiges bedömning av Finansinspektionens verksamhet 2016	35
Del 3. Särskilda teman	37
Artikel 1. Extraordinära åtgärder i ECB:s penningpolitik under de senaste åren	37
ECB-rådet har lättat upp penningpolitiken betydligt sedan mitten av 2014.....	37
År 2016 lättades penningpolitiken upp ytterligare	37
Artikel 2. Så inverkar ECB:s utvidgade köpprogram på Finlands ekonomi.....	40
Hur förmedlas den extraordinära penningpolitiken teoretiskt sett?	40
Modellering av effekterna av den extraordinära penningpolitiken	41
Det utvidgade köpprogrammets effekter i euroområdet och i Finland.....	42
Det utvidgade köpprogrammets betydelse är avsevärd.....	45
Artikel 3. Digitalisering på finansmarknaden.....	46
Fintech och nya aktörer	46
Betaling.....	46
Nya arbets sätt.....	47
Digitaliseringen förändrar finansieringsbranschen	47
Artikel 4. Hushållens skuldsättning och riskvikter för bostadslån.....	49
Hushållens skuldsättning	49
Riskvikter för bostadslån.....	50
Riskbedömning enligt makrostabiliteten	51
Artikel 5. Bankfilialer och Nordea Bank Finlands omstrukturering	52
Organiserandet av bankverksamheten inom EU:s inre marknad och bankernas filialer	52
Huvudprinciper för banktillsyn	52
Nordea Bank Finlands omstrukturering	53
Klassificering av filial som betydande förbättrar ställningen för den lokala tillsynen	55
Artikel 6. Upprättandet av och grunderna för Finlands Banks bokslut	56
Bokslutets utgångspunkter, balanspolitik och bokslutsprocess.....	56
Balansräkningens struktur och resultatbildning.....	57
Ekonomisk stabilitet och avsättningspraxis.....	58
Hur bankens vinst används för statens behov	59
Den exceptionella ekonomiska situationen syns i balansräkningen.....	59
Del 4. Händelser efter 2016	60
Bilaga 1. Vissa begrepp inom riskhantering	62
Bilaga 2. Finlands Banks bokslut för 2016	62

Förord

Detta är bankfullmäktiges årliga berättelse till riksdagen enligt 11 § 1 mom. 4 punkten i lagen om Finlands Bank (27.3.1998/214).

Bankfullmäktiges berättelse till riksdagen för 2016 innehåller en del om Finlands Banks verksamhet och förvaltning (del 1) och en del om Finansinspektionens verksamhet och förvaltning (del 2) under årets lopp. Del 3 i berättelsen innehåller sex avsnitt om särskilda teman. Där behandlas ECB:s extraordinära penningpolitiska åtgärder, effekterna av ECB:s utökade program för köp av tillgångsposter i Finland, digitaliseringen på finansmarknaden, hushållens skuldsättning och riskvikterna för bostadslån, bankernas filialer samt upprättandet av och grunderna för Finlands Banks bokslut. I berättelsens sista del (del 4) beskrivs i korthet vissa händelser som har ägt rum efter 2016.

Berättelsen bygger delvis på upptagna ämnen och presenterade fakta i Finlands Banks och Finansinspektionens årsrapporter (*Finlands Banks årsberättelse 2016* och *Finansinspektionens verksamhetsberättelse 2016*) och den rapport som Finansinspektionens direktion lämnar bankfullmäktige (*Direktionens berättelse till bankfullmäktige om Finansinspektionens verksamhet 2016*).

Siffrorna i berättelsen baserar sig på de uppgifter som fanns tillgängliga i februari 2017.

Bankfullmäktiges sammansättning 2016

Vid ingången av 2016 bestod bankfullmäktige av följande personer:

Ala-Nissilä, Olavi, ekonomie magister

Kääriäinen, Seppo, politices doktor

Oinonen, Pentti, verkstadsmekaniker

Satonen, Arto, magister i samhällsvetenskaper

Urpilainen, Jutta, pedagogie magister

Vanhanen, Matti, politices magister

Viitanen, Pia, magister i förvaltningsvetenskaper

Vähämäki, Ville, diplomingenjör

Zyskowicz, Ben, juris kandidat.

Ordförande var Matti Vanhanen och vice ordförande Pentti Oinonen. Tredje medlem i arbetsdelegationen var Ben Zyskowicz och extraordinarie medlem Jutta Urpilainen.

Sedan Arto Satonen avgått från sitt uppdrag den 9 september 2016 valdes överkonstapel Kalle Jokinen till ny bankfullmäktigeledamot vid fyllnadsval som förrättades av riksdagen den 13 september.

Vicehäradshövding Anton Mäkelä tjänstgjorde som bankfullmäktiges sekreterare och ekonomie doktor Ari Hyttinen som rådgivare.

Del 1. Finlands Bank 2016

I den här delen återges huvuddragen i Finlands Banks verksamhet samt penningpolitiken i euroområdet under 2016. Fokus ligger på bankfullmäktiges verksamhet och frågor som är centrala ur dess perspektiv. Finlands Banks verksamhet under året beskrivs i större detalj i *Finlands Banks årsberättelse 2016*.¹

Det finns åtskilliga andra publikationer och rapporter om den penningpolitiska omvärlden i euroområdet och om de penningpolitiska åtgärderna. Till exempel publicerar Finlands Bank två gånger om året – i juni och december – en rapport över och en prognos för Finlands ekonomi. (På finska och engelska: Talouden näkymät/Economic outlook.) I mars och september publicerar centralbanken en översikt över det internationella ekonomiska läget och aktuella artiklar om penningpolitiken. Översiktarna och artiklarna behandlar de aktuella penningpolitiska åtgärderna och den rådande omvärldsmiljön. Finlands Bank publicerar dessutom i maj varje år ett specialnummer om finanssystemets tillstånd och stabilitet².

ECB-publikationen *Ekonomisk rapport* analyserar ytterligare den ekonomiska utvecklingen i euroområdet samt förklarar ECB:s penningpolitik utförligare. Av rapportens åtta nummer översätts fyra till samtliga euroländers språk. De finskspråkiga rapporterna finns på Finlands Banks webbplats.³ De ger detaljerad information om penningpolitiken och aktuella händelser. ECB:s årsrapport publiceras normalt under slutet av våren och innehåller detaljerad information om euroområdets ekonomi, ECB:s penningpolitik och läget i den europeiska finanssektorn.⁴

1.1 Finlands Banks uppgifter, bankfullmäktiges ställning och Finlands Banks förvaltning

Finlands Banks uppgifter och bankfullmäktiges ställning

Finlands Bank är en offentligrettslig inrättning som står under riksdagens garanti och vård. Finlands Banks ställning definieras i Finlands grundlag. Bankens verksamhet regleras av stadgan för Europeiska centralbankssystemet samt lagen om Finlands Bank.

Som nationell centralbank och som en del av Europeiska centralbankssystemet (ECBS) är Finlands Banks primära mål att upprätthålla prisstabilitet. Den ska medverka i den penningpolitiska beredningen och genomföra den penningpolitik som fastställts av Europeiska centralbankens (ECB) råd. Finlands Bank ska också främja ett stabilt och effektivt betalnings- och finanssystem samt skapa förutsättningar för stabil ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Till uppgifterna hör också operativa centralbanksuppgifter som att ta hand om bankernas betalningssystem och att säkerställa tillgången och tillförlitligheten i kontantförsörjningen. Dessutom ska banken sörja för att det sammanställs och offentliggörs statistik som behövs för ECB:s verksamhet.

Finlands Bank övervakas av bankfullmäktige, som består av nio riksdagsvalda ledamöter. Bankfullmäktiges uppgifter indelas i tre delområden: övervakning, centrala förvaltningsuppdrag och andra uppgifter. Bankfullmäktige lämnar årligen en berättelse till riksdagen om Finlands Banks verksamhet och förvaltning och om de viktigaste ärenden som fullmäktige har behandlat. Dessutom kan bankfullmäktige vid behov avge berättelser om genomförandet av den monetära politiken och Finlands Banks övriga verksamhet till riksdagen.

Finlands Banks förvaltning

Finlands Banks verksamhet styrs utgående från definierade verksamhetsidéer, värderingar, visioner och strategier. En viktig del av ledningssystemet är också arbetsfördelningen mellan

¹ Se <https://www.suomenpankki.fi/sv/medier-och-publikationer/publikationer/arsberattelse/>.

² Artiklar och annat material finns på finska och engelska på Finlands Banks webbplats, adress www.eurojatalous.fi.

³ Se <https://www.suomenpankki.fi/sv/medier-och-publikationer/publikationer/europeiska-centralbankens-publikationer/ekonomisk-rapport/>.

⁴ Se <https://www.suomenpankki.fi/sv/medier-och-publikationer/publikationer/europeiska-centralbankens-publikationer/arsrapport/>.

direktionsmedlemmarna samt definierandet av avdelningarnas och kärnprocessernas uppgifter. Andra centrala verktyg för verksamhetsstyrningen är mål- och resultatstyrning, verksamhetsplanering, personal- och budgetramar och samlad riskbedömning.

Under 2016 gjordes inga ändringar i Finlands Banks verksamhetsidé, värderingar eller vision eller i de strategiska riktlinjerna. Genom sin verksamhet bygger Finlands Bank ekonomisk stabilitet. Visionen är att bli känd som en framsynt och effektiv centralbank samt en konstruktiv och inflytelserik medlem av Eurosystemet. Enligt strategin bygger Finlands Banks inflytande på kompetens, integritet och forskning.

Finlands Bank leds av en direktion som består av dess ordförande, det vill säga bankens chefsdirektör, och högst fem andra medlemmar. Direktionen har hand om skötseln av Finlands Banks uppgifter och förvaltning om annat inte föreskrivs i lag.

Ordförande är Finlands Banks chefsdirektör Erkki Liikanen. Vice ordförande 2016 var bankdirektör Pentti Hakkarainen. Tredje medlem är bankdirektör Seppo Honkapohja. Direktionens sekreterare är chefen för sekretariatet, Mika Pösö.

Till de lediga tjänsterna som direktionsmedlemmar utnämnde bankfullmäktige den 14 oktober 2016 enhälligt följande personer: juris kandidat, vicehäradshövding, Finansinspektionens biträdande direktör Marja Nykänen och filosofie doktor (D. Phil.), näringsminister, riksdagsledamot Olli Rehn. Bägges mandatperiod började den 1 februari 2017 och räcker fem år.

Följande arbetsfördelning fastslogs av direktionen den 1 december 2014:

Direktionens ordförande Erkki Liikanen

- penningpolitisk beredning
- finansmarknadsfrågor
- den ekonomiska politiken i Finland
- extern kommunikation
- beredning inför direktionens, ECB-rådets, ECB:s allmänna råds och Europeiska systemrisknämndens möten
- direkt chef för avdelningen för finansiell stabilitet och statistik och dess chef, avdelningen för penningpolitik och forskning och dess chef samt avdelningschefen för internrevision

Direktionens vice ordförande Pentti Hakkarainen

- penningpolitiska operationer
- förvaltning av finansiella tillgångar
- förvaltning, internationella ärenden och juridiska ärenden
- makrostabilitetspolitik och Finansinspektionens verksamhet
- direkt chef för förvaltningsavdelningens och ledningssekretariatets chefer.

Direktionsmedlem Seppo Honkapohja

- vetenskaplig forskning
- kontantförsörjning
- betalningsrörelsen och marknadsoperationer
- personalfrågor
- tillsyn över placeringsverksamheten, de penningpolitiska operationerna och de samlade riskerna
- direkt chef för bankavdelningens och kontantförsörjningsavdelningens chefer.

Seppo Honkapohja var ordförande i ledningsgruppen för Finlands Banks pensionsfond och hade fullmakt att i vederbörlig ordning fatta pensionsbeslut som rör personalen.

Finlands Bank är indelad i avdelningar enligt följande: avdelningen för penningpolitik och forskning, avdelningen för finansiell stabilitet och statistik, bankavdelningen, kontantförsörjningsavdelningen, ledningssekretariatet, administrativa avdelningen samt intern revision. Som komplement till organisationsstrukturen tillämpas processtyrning över avdelningsgränserna på fyra kärnprocesser: den

penningpolitiska beredningen, genomförandet av penningpolitiken, det inhemska ekonomisk-politiska inflytandet och stabiliseringspolitiken.

1.2 Europeiska centralbankens penningpolitik

Huvudmålet för Europeiska centralbanken är att upprätthålla prisstabilitet. Enligt ECB-rådets definition innebär detta mål i praktiken att den årliga konsumentprisökningen ska ligga under, men nära, 2 procent på medellång sikt. ECB kan också verka för att stödja en god sysselsättning och en hållbar ekonomisk tillväxt under förutsättning att åtgärderna inte äventyrar prisstabilitetsmålet.

ECB-rådet är det högsta beslutande organet i Eurosystemet. Det består av ECB:s alla direktionsmedlemmar och centralbankscheferna i de länder som har infört euron.

ECB:s penningpolitiska åtgärder kan indelas i ordinära och extraordinära åtgärder åtgärder för att reglera penningpolitikens dimensionering. Centralbanken försöker normalt påverka realräntan i ekonomin – alltså skillnaden mellan den nominella räntan och den förväntade inflationen – genom att ändra sina styrräntor. Orsaken är att ändringar i realräntan anses inverka på företagets investeringsbeslut och hushållens konsumtionsbeslut. De penningpolitiska åtgärderna kan också försvaga valutakursen, vilket indirekt stimulerar ekonomin. Syftet med den extraordinära penningpolitik som införts temporärt till följd av finansmarknadskrisen och den europeiska skuldskrisen har varit att trygga motparternas tillgång till likviditet, säkerställa den penningpolitiska transmissionsmekanismens funktion och garantera finansiell stabilitet.

Eurosystemet genomför ECB-rådets penningpolitik med hjälp av ett operativt styrsystem. De viktigaste komponenterna i systemet är marknadsoperationerna, de stående faciliteterna och kassakravssystemet. Med hjälp av styrsystemet påverkas likviditeten i banksystemet och nivån på de korta marknadsräntorna. Normalt erbjuder Eurosystemet bankerna refinansiering i form av lån med olika löptid mot säkerheter. Vid likvidiserande marknadsoperationer kan motpartsbankerna anhålla om kredit, medan de vid likviditetsindragande transaktioner kan låna in sitt likviditetsöverskott i centralbanken. Kassakravet skapar för sin del ett strukturellt likviditetsbehov för bankerna. Att den stående faciliteten ger möjlighet till inlåning över natten och kredit till påföljande dag ger bankerna möjlighet att utjämna kortvariga fluktuationer i likviditeten t.ex. genom (tillfällig) inlåning över natten.

De säkerheter mot vilka bankerna lånar pengar av centralbanken utgör också en viktig del av penningpolitikens genomförande och riskhanteringen. För dessa gäller särskilda godtagbarhetskriterier och riskhanteringsmetoder såsom daglig marknadsprissättning och värderingsavdrag. Säkerheterna ska trygga Eurosystemets ställning som kreditgivare.

Den makroekonomiska omvärlden

I början av 2016 fortsatte den måttliga återhämtningen i euroområdet men var måhända lite långsammare än väntat. Oljeprisfallet bromsade upp inflationen och inflationsförväntningarna dämpades under första halvåret. Samtidigt var tillväxtutsikterna i Euroområdet relativt goda, även om bland annat prisfluktuationerna på finans- och råvarumarknaderna samt de geopolitiska riskfaktorerna utgjorde ett allt större hot för att tillväxten skulle bli svagare än väntat. Storbritanniens utträde ur EU (brexit) blev verklighet i juni, då majoriteten i en folkomröstning röstade för att Storbritannien ska lämna EU. Efter omröstningsresultatet sjönk börskurserna och räntorna på statslånen, de finansiella riskindikatorerna steg och pundet deprecierades. De kortsiktiga konsekvenserna av beslutet var ändå i många avseenden måttligare än väntat och verkade ha förblivit ganska tillfälliga. På hösten ansågs de ekonomiska fundamenten i euroområdet fortfarande stödja tillväxten. Detta förväntades småningom bidra till en snabbare inflation. I början av september började de långsiktiga inflationsförväntningarna stiga.

Diagrammen 1–10 sammanfattar den makroekonomiska och penningpolitiska utvecklingen i euroområdet, i vissa euroländer och i Finland. Diagram 1 visar totalproduktionens utveckling i Finland och euroområdet 1999–2016. Av diagram 2 framgår den låga utvecklingstakten för konsumentpris- och kärninflationen under de senaste åren samt den gradvisa men fortfarande måttliga upptrappningen 2016. Kärninflationen beskriver prisutvecklingen exklusive bland annat mat- och energipriser. Diagram

3 visar att ECB:s penningpolitiska räntor är exceptionellt låga. Diagram 4 återger utvecklingen för räntorna på statsobligationer och särskilt att de vände uppåt mot slutet av 2016. Diagram 5 visar hur bostadspriserna utvecklats under och efter finanskrisen. Enligt diagram 6 ökade bostadslånen i Finland under 2016 i samma takt som i euroområdet i genomsnitt. Diagram 7 åskådliggör hur räntorna på bostadslån sjönk i euroområdet och i Finland. Av diagram 8 framgår den årliga ökningen av bankernas utlåning till företag i euroområdet. Diagram 9 visar hur den genomsnittliga räntan på utlåningen till företag fortsatte sjunka. Diagram 10 åskådliggör hur räntorna på i synnerhet mindre företagslån (under 1 miljon euro) sjönk under loppet av 2016.

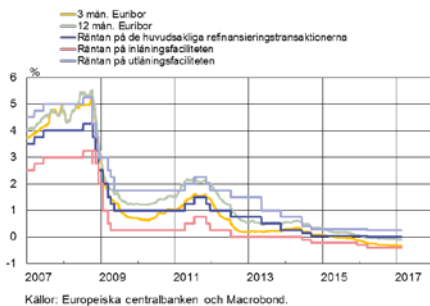
Diagram 1. Totalproduktion

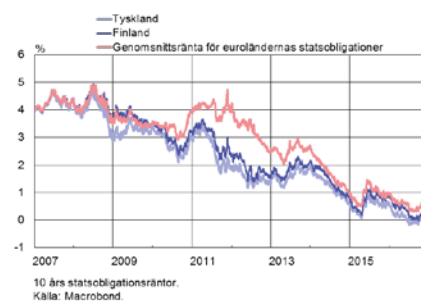
Diagram 2. Inflation i Euroområdet och i Finland

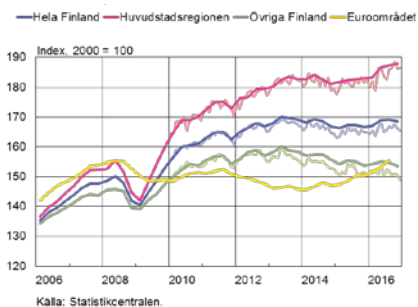
Diagram 3. Penningpolitiska räntor

Diagram 4. Räntor på statslån

Diagram 5. Bostadspriser i Finland och i euroområdet

Diagram 6. Bostadslåneutvecklingen i olika länder

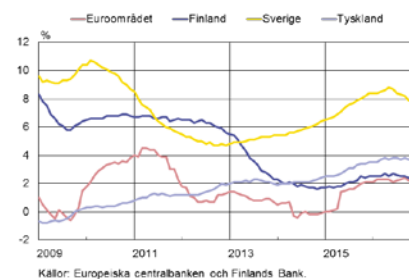

Diagram 7. Räntor på nya bostadslån

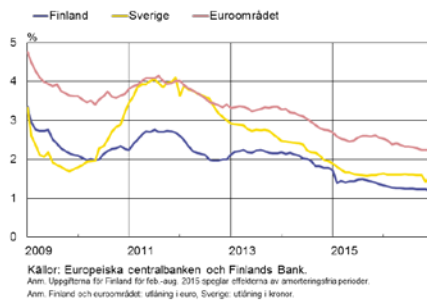

Diagram 8. Företagslåneutvecklingen

Diagram 9. Räntor på lån till företag (lånestock)

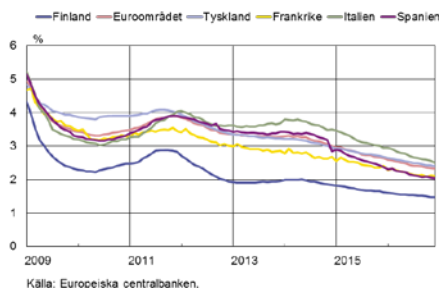

Diagram 10. Räntor på nya lån till företag

ECB:s penningpolitik 2016

Strax före ingången av 2016, i december 2015, hade ECB-rådet ytterligare lättat på penningpolitiken genom att den negativa inlåningsräntan sänktes ytterligare. Då förlängdes även det utökade programmet för köp av värdepapper och dess tillämpningsområde utvidgades.

Vid sitt penningpolitiska sammanträde i januari noterade ECB-rådet att det fanns risk för svagare tillväxt samt att inflationen var lägre än väntat i euroområdet. Rådet meddelade därför att det skulle se över sin penningpolitiska hållning och eventuellt också justera den på sammanträdet i början av mars.

Före mars 2016 hade tillväxtutsikterna försämrats och inflationsprognosen reviderades ned betydligt. Vid sitt penningpolitiska sammanträde i mars beslutade ECB-rådet att sänka räntan i de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna och räntan för utlåningsfaciliteten med 0,05 procentenheter och inlåningsräntan med 0,10 procentenheter. Vid beslutstillfället meddelade rådet att det räknade med att styrrentorna skulle ligga kvar på rådande eller lägre nivåer under en längre tid och också efter det att värdepappersköpen har avslutats. Ett annat viktigt beslut som fattades på sammanträdet var beslutet att öka den månatliga köpvolymer i det utökade köpprogrammet för värdepapper från 60 till 80 miljarder euro från och med april. Rådet beslutade fortsätta köpen åtminstone fram till utgången av mars 2017 och vid behov även därefter till dess att inflationstakten varaktigt har stigit tillbaka till målet. Ett tredje viktigt beslut var beslutet att utvidga köpprogrammet genom att i programmet ta upp obligationer i euro med högre kreditbetyg (investment grade) utgivna av företag i euroområdet (från och med ingången av juni 2016).⁵ Dessutom beslutade ECB-rådet i mars genomföra en serie nya riktade långfristiga

⁵ Genom det utökade programmet för tillgångsköp ökade Eurosystemets innehav av värdepapper. Samtidigt ökade överskottslikviditeten i banksystemet i euroområdet till över 1 200 miljarder euro. Värdepappersköpen tillförde likviditet för cirka 180 miljarder euro under perioden januari–mars och 80 miljarder euro per månad från och med mars.

refinansieringstransaktioner (TLTRO II), genom vilka bankerna erbjuds långfristig finansiering till fördelaktiga villkor. Transaktionerna är totalt fyra, och de arrangeras kvartalsvis från och med juni 2016. Löptiden för alla de nya transaktionerna är 4 år, och förtida återbetalning av den tilldelade finansieringen kan inledas tidigast efter två år. I dessa transaktioner anhöll bankerna 2016 om tilldelning av totalt 506,5 miljarder euro.

På sitt penningpolitiska sammanträde i april bedömde rådet att penningpolitiken hade fått starkare genomslag på företag och hushåll. Stor osäkerhet ansågs dock råda kring den globala tillväxten och de geopolitiska faktorerna varvid nedåtriskerna för den ekonomiska utvecklingen i euroområdet bedömdes kvarstå.

I Eurosystemets experters makroekonomiska framtidsbedömningar i juni reviderades tillväxtprognosen för 2016 upp något, medan inflationsprognosen var praktiskt taget oförändrad. På sitt penningpolitiska sammanträde i juni ansåg ECB-rådet att tillväxten alltså omgavs av nedåtrisker.

Vid sitt penningpolitiska sammanträde i juli bedömde rådet att finansmarknaden i euroområdet hade återhämtat sig väl från den marknadsoro som följt när resultatet av Storbritanniens EU-folkomröstning klarat.

De makroekonomiska framtidsbedömningarna i september skiljde sig endast obetydligt från i juni. Vid de penningpolitiska sammanträdena i september och oktober betonade ECB-rådet alltså att den ekonomiska utvecklingen omgavs av nedåtrisker, fastän ekonomin i euroområdet ansågs ha klarat den världspolitiska och ekonomiska osäkerheten bra. I början av september började de långsiktiga inflationsförväntningarna stiga. Samtidigt började också inflationsförväntningarna på kort sikt stiga.

Såväl Eurosystemets tillväxt- som inflationsprognoser i december 2016 skiljde sig mycket lite från de tidigare prognoserna i september. Inflationen väntades ta fart 2017 framför allt tack vare oljeprisutvecklingen. Vid sitt penningpolitiska sammanträde i december konstaterade ECB-rådet att det räknade med att styrräntorna kommer att ligga kvar på rådande eller lägre nivåer under en längre tid och också efter det att värdepappersköpen har avslutats. Vid sammanträdet i december beslutade rådet förlänga det utökade köpprogrammet till slutet av december 2017 så att köpvolymin minskas till 60 miljarder euro per månad från och med april 2017. För att säkerställa att köpen löper smidigt också framöver fattades beslut om att sänka kravet på återstående minimilöptid från två till ett år för värdepapper som förvärvas inom programmet och godta också värdepapper med en avkastning som är lägre än ECB:s inlåningsränta.

Efter decembermötet började de långa statsobligationsräntorna i euroområdet sjunka och börsindexen stiga. De finansiella riskindikatorerna pekade också nedåt och euron blev svagare. ECB:s expansiva penningpolitik fick överlag ett tillfredsställande genomslag på bankernas utlåning 2016. Detta avspeglades i sjunkande genomsnittsräntor på nya företags- och hushållslån och högre låneökningstakt på årsnivå. Framför allt den årliga tillväxten i företagsutlåningen steg betydligt.

För att få lån från Eurosystemets centralbanker måste bankerna lämna tillräckliga säkerheter, som uppfyller Eurosystemets urvalskriterier. Den minskning av beloppet av säkerheter som hade börjat 2013 avtog under andra halvåret 2016 och beloppet stannade på samma nivå som vid slutet av föregående år, 1 690 miljarder euro. Utvecklingen förklaras av att bankernas upplåning från Eurosystemet stabiliserats. Under 2016 lämnades säkerheter till centralbankerna i Eurosystemet för i genomsnitt 1 670 miljarder euro, mot i genomsnitt cirka 1 750 miljarder euro året innan. Då kreditvolymen bara varit en aning större 2015 och beloppet av säkerheter var oförändrat, utgjorde största delen av säkerheterna fortfarande ett överskott. Med beaktande av hela euroområdet var bankernas vanligaste säkerheter under 2016 fortfarande skuldinstrument utgivna inom den offentliga sektorn, det vill säga av stats- och regionförvaltningen (24 %). Den näst största kategorin var banklån (22 %).

Läs mer om ECB:s penningpolitik under året till exempel i Finlands Banks årsberättelse 2016.

1.3 Finlands Banks verksamhet 2016

Beredning och genomförande av penningpolitiken

Som medlem av ECB-rådet deltog Finlands Banks chefsdirektör också 2016 i de penningpolitiska besluten. Experter från banken medverkade i beredningen av de penningpolitiska besluten och det övriga bakgrundsarbetet. De ingick även i Eurosystemets penningpolitiska kommitté och kommittén för marknadsoperationer.

Finlands Bank svarar för det nationella genomförandet av Eurosystemets gemensamma penningpolitik. Kreditinstituten i Finland har centralbankskonton i Finlands Bank och deltar i de penningpolitiska transaktionerna genom Finlands Banks förmedling.

I Finlands Banks årsberättelse för 2016 konstateras att bankens motparter i de penningpolitiska refinansierings- och inlåningstransaktionerna utgörs av 16 kreditinstitut belägna i Finland, som är kassakravspliktiga och föremål för finanstillsyn och som uppfyller de övriga godtagbarhetskriterierna för motparter.

Det ökade likviditetsöverskottet speglades också i inlåningen från Finlands Banks motparter, som tilltog betydligt från föregående år. Motparterna kan omallokera sina överskottsmedel till inlåningsfaciliteten eller lämna kvar dem på sina vanliga centralbankskonton. På hela kassakravsöverskottet betalas ECB:s inlåningsränta. Under 2016 var denna ränta negativ. Det totala kassakravsöverskottet för Finlands Banks motparter under 2016 uppgick i genomsnitt till 67 miljarder euro, mot 27 miljarder euro året innan. Också Finlands andel av det totala kassakravsöverskottet i Eurosystemet steg kraftigt i början av året och stabiliserades mot årets slut.⁶ Trots likviditetsöverskottet var Finlands Banks motparters deltagande i refinansieringstransaktionerna aktivare än året innan, särskilt i de riktade långfristiga TLTRO II-transaktionerna. Det genomsnittliga beloppet av utestående penningpolitiska krediter i Finland var 2,6 miljarder euro, mot cirka 670 miljoner euro året innan. Största delen av de utestående krediterna hade tilldelats i de TLTRO II-transaktioner som inleddes i juni. I transaktionerna deltog under året 8 motparter.

Säkerheterna från Finlands Banks motparter översteg fortfarande till sitt belopp tydligt tilldelningen via refinansieringstransaktionerna, även om det totala beloppet av säkerheter också minskade under 2016, med cirka 3 miljarder euro till cirka 18,5 miljarder euro. Motparternas aktivare deltagande i de penningpolitiska transaktionerna inverkar på säkerheternas fördelning efter kreditbehov. Av det totala beloppet av säkerheter utgjorde 11 procent säkerheter för penningpolitiska krediter, vilket var betydligt mer än året innan. Visserligen bands 63 procent av säkerheterna upp av den limit för intradagskredit som motparterna upprätthåller för hantering av betalningsrörelsen, mot 70 procent 2015. Överskottet av säkerheter uppgick i genomsnitt till 26 %. Största delen av säkerheterna till Finlands Bank bestod av säkerställda obligationer (36 %), men andelen minskade. De näst vanligaste säkerheterna var räntebärande värdepapper utgivna av staten och regionala myndigheter (totalt 22 %) och på tredje plats kom icke omsättbara lånefordringar (17 %), vars andel ökade något från föregående år.

Finlands Bank genomför sin egen andel av Eurosystemets direkta köp av värdepapper. Som vid tidigare penningpolitiska köpprogrammen deltog Finlands Bank också i genomförandet av det köpprogram som ECB inledde 2016. Nytt för 2016 var att Eurosystemet började köpa företagsobligationer som ett led i det utökade köpprogrammet för värdepapper. Köpprogrammet för företagsobligationer kompletterar det utökade köpprogrammet, som omfattar värdepapper utgivna av den offentliga sektorn, säkerställda bankobligationer och värdepapper med bakomliggande tillgångar (asset-backed securities, ABS).

---

⁶ Den genomsnittliga andelen var 8 procent, vilket är mycket i relation till storleken på Finlands ekonomi.

För Eurosystemets räkning köper utöver Finlands Bank även tyska, franska, spanska, belgiska och italienska centralbanken obligationer utgivna av företag. Finlands Bank köper också obligationer utgivna av företag i Irland, Österrike och de baltiska länderna.⁷ Endast en del företagsobligationer är godtagbara för köpprogrammet. Villkoren baserar sig på det ramverk för godtagbara säkerheter som tillämpas på de penningpolitiska transaktionerna. Framför allt kravet på offentligt kreditbetyg utesluter också vissa stora företag från programmet: företagsobligationen ska ha tilldelats kreditbetyget investment grade motsvarande BBB- av minst ett godkänt offentligt kreditvärderingsinstitut. Ytterligare villkor är att företagsobligationerna är denominerade i euro och att löptiden vid förvärvstidpunkten är minst 6 månader och högst 30 år. Eftersom många internationella storföretag är verksamma i euroområdet, får företagets moderbolag ligga utanför euroområdet. Banker och andra kreditinstitut eller företag vars moderbolag är ett kreditinstitut har däremot uteslutits från programmet. Obligationer utgivna av företag inom den offentliga sektorn godtas också, men för dem gäller huvudsakligen liknande begränsningar som inom programmet för köp av offentliga värdepapper. Företagsobligationer utgivna inom den offentliga sektorn förvärfas till exempel inte direkt vid emission.

Eurosystemet köper företagsobligationer både på första- och andrahandsmarknaden. Oftast svarar några banker för emissionerna för företagets räkning. Finlands Bank konkurrerar som en av flera investerare vid emissionerna. Finlands Bank köper obligationer av sina egna motparter, det vill säga finländska och internationella banker.⁸

Finlands Banks roll i beredningen och genomförandet av ECB:s penningpolitik beskrivs i närmare detalj i Finlands Banks årsberättelse 2016.

Finanssystemets stabilitet och infrastruktur

Läget i euroområdet och banksektorn i Finland: Den genomsnittliga lönsamheten inom banksektorn i euroområdet var alltså ansträngd under 2016. Vid sidan av utmaningarna med den rådande lågräntemiljön har också de långvariga strukturella problemen och ineffektiviteten inom sektorn och problemkrediter i vissa länder bidragit till att försämra bankernas lönsamhet. Men trots problemen förbättrades bankernas utlåningskapacitet i euroområdet 2016.

Läget inom den finländska banksektorn är bra, även om banksystemet här hör till de mest koncentrerade inom EU. De två största bankernas marknadsandel av både inlåning och utlåning utgör nästan två tredjedelar. Bostadslånens andel av utlåningen inom banksystemet är stor. Finlands Bank har under de senaste åren i sina stabilitetsanalyser påtalat hushållens växande skuldsättning och dess ojämna fördelning samt de strukturella sårbarheterna i bostadsutlåningen. Europeiska systemrisknämnden varnade under 2016 Finland och sju andra EU-länder för risker på deras respektive bostadsmarknader på medellång sikt. Nämnden varnade Finland för sårbarheterna på medellång sikt i hushållens skuldsättning och i bostadsutlåningen.

Systemrisk och makrotillsynspolitik: Risker som uppstår inom finanssystemet eller som förstärks av själva systemet kallas systemrisk om de i förekommande fall äventyrar hela finanssystemets funktion och försvagar samhällsekonomins förutsättningar. Med makrotillsynsverktyg avses åtgärder och metoder genom vilka myndigheterna försöker påverka riskerna för stabiliteten i finanssystemet som helhet. Syftet med makrotillsynspolitiken är att förebygga bubblor eller kriser i det finansiella systemet och att motverka finanskriser som hotar stabiliteten i hela det finansiella systemet.

---

⁷ Belgiska centralbanken genomför köpprogrammet på marknaderna i Portugal, Luxemburg, Slovakien, Slovenien, Cypern, Malta och Holland. Eftersom flera internationella företag som är verksamma i olika europeiska länder ger ut obligationer på den holländska marknaden, har landets företagsobligationer delats upp mellan de stora centralbanker som genomför köpprogrammet huvudsakligen efter företagets egentliga hemland.

⁸ För att upprätthålla likviditeten på marknaden lånar centralbankerna i Eurosystemet också ut de företagsobligationer som de förvärvat. Av förteckningarna över värdepappersupplåning framgår att Eurosystemets köp spänner över ett brett spektrum av branscher och medlemsländer. Obligationer utgivna av energi- och infrastruktur företag har köpts mest, eftersom de är kapitalintensiva sektorer som upptar finansiering på marknaden för sina investeringar.

Makrotillsynsverktygen kompletterar den ordinarie regleringen och tillsynen av kapitaltäckning och likviditet på kreditinstitutsnivå.

Finlands Bank bidrar till finansiell stabilitet genom att bedöma systemriskerna som hotar stabiliteten samt genom att främja åtgärder med vilka sådana risker motverkas på både nationell och europeisk nivå. Finlands Bank bidrar till den finansiella stabiliteten bland annat genom att delta i berednings- och beslutsprocessen för makrotillsynspolitiken i Finland samt i förlängningen i euroområdet och Europeiska unionen. Dessutom utvecklar banken nödvändig krishanteringsberedskap i samarbete med finländska och utländska myndigheter och stöder utvecklingen av den finansiella regleringen och tillsynen. Chefdirektören för Finlands Bank deltar som beslutsfattare i Europeiska systemrisknämnden, som är ett EU-organ inom det europeiska systemet för finansiell tillsyn. Nämnden analyserar riskerna i finanssystemet i EU och utfärdar varningar och rekommendationer om stabilitetsfrämjande åtgärder till de nationella myndigheterna. Finlands Bank publicerar dessutom varje år en rapport om läget och stabiliteten i det finansiella systemet. Frågor som gäller den finansiella stabiliteten tas också upp i ECB-rådet. Finlands Banks experter deltar i beredningen av dessa sakområden och i annat arbete i kommittéer och arbetsgrupper. Detta arbete utförs i samarbete med Finansinspektionen. Vid övervakningen av stabiliteten i Finland samverkar Finlands Bank med andra tillsyns- och regleringsmyndigheter, bland annat Finansinspektionen. I Finland har Finansinspektionens direktions fattat makrotillsynsbeslut kvartalsvis sedan ingången av 2015.

Finanssystempolitiken i Finland: Som ett led i beredningen av makrotillsynsbesluten avgav Finlands Bank 2016 fyra yttranden om Finansinspektionens direktörs förslag om användningen av makrotillsynsverktyg. I juni 2016 beslutade Finansinspektionens direktions att vidta åtgärder för att införa en nedre gräns för de genomsnittliga riskvikterna för bostadslån. Finlands Bank understödde i sina yttranden dessa åtgärder och underströk behovet av att de fullföljs i enlighet med beslutet. Med hänvisning till det dämpade konjunkturläget fanns det 2016 inte någon anledning att påföra kreditinstituten kontracykliska buffertkrav. Finlands Bank framhöll dock i sina yttranden behovet av att bevaka ökningstakten i utlåningen och framför allt utvecklingen på bolånemarknaden och vara beredd att höja buffertkravet vid behov. Centralbanken föreslog också en ändring av beräkningssättet för den maximala belåningsgraden, som trädde i kraft i juli 2016. I Finland begränsar den maximala belåningsgraden bostadslånets belopp i förhållande till säkerheterna för lånet och inte i förhållande till bostadens värde, såsom i många andra länder. Finlands Bank lyfte också fram behovet av i synnerhet sådana makrotillsynsverktyg i Finland som ska säkerställa hushållens skuldbetalningsförmåga. Avsaknaden av sådana verktyg togs också upp i Europeiska systemrisknämndens varning och i Internationella valutafondens bedömning av det finansiella systemet. I verktygslådan för makrotillsyn saknas tills vidare också ett så kallat systemrisk-buffertkrav mot strukturella risker i banksystemet, och Finlands Bank har förordat att bestämmelser om en systemriskbuffert tas in i lagstiftningen. Finansministeriet inledde beredningen av anknytande lagstiftning 2016.

Banksektorn i Finland har nära kopplingar till banksystemen i Norden och Baltikum. Därför behövs det internationellt samarbete för att förbättra krishanteringsberedskapen. År 2016 reviderades överenskommelsen om samarbete mellan centralbankerna i dessa länder. Samarbetsöverenskommelsen bidrar till att förbättra förutsättningarna för samarbete i tillsynen av den finansiella stabiliteten och inom krishanteringen. Det nordisk-baltiska makrotillsynsforumet mellan centralbankerna och tillsynsmyndigheterna i regionen bedrev likaså en aktiv verksamhet. Behovet av samarbete framhävs ytterligare av omstruktureringen av Nordea Bank Finland från dotterbolag till en filial under det svenska moderbolaget 2017 (se också den särskilda artikeln om temat).

Finansiell infrastruktur: Med finansiell infrastruktur avses betalningssystem och system för handel, clearing och avveckling av värdepapper. Att sörja för funktionssäkra samt effektiva betalningssystem och finansiella system hör till Finlands Banks lagstadgade uppgifter. Den finansiella infrastrukturen i Finland är i stor utsträckning integrerad med internationella system. Finlands Bank sköter sin tillsynsuppgift i fråga om infrastrukturen genom att bevaka systemens funktion och göra bedömningar av dem. Bedömningarna görs enligt enhetliga övervakningsprinciper inom euroområdet. Finlands Bank deltar i utvecklingen av betalningssystemen bland annat genom sin medverkan i betalningsrådet, som

är ett nationellt samarbetsorgan för såväl betaltjänstanvändare och betaltjänstleverantörer som myndigheter.⁹

Finlands Bank tillhandahåller betalssystemtjänster för bankerna via delsystemet TARGET2-Suomen Pankki. Vid årets slut hade delsystemet 23 direkta deltagare, varav tre var anslutna system.¹⁰ Det sammanlagda värdet av de betalningar som under året registrerades i delsystemet ökade, men antalet låg på samma nivå som året innan. Dagligen registrerades i genomsnitt 1 600 betalningar i systemet. Deras sammanlagda värde var cirka 43 miljarder euro. De utgör till sitt antal och värde 0,4 % respektive 2,3 % av samtliga betalningar som registrerades i TARGET2-systemet. Finlands Bank använder därtill ett eget system för säkerhetshandling (BoF-CMS-Cola) för att tillhandahålla säkerhetshandlingstjänster för sina kunder. Systemet hanterade säkerheter till ett genomsnittligt värde av 18 miljarder euro 2016.

Finlands Bank anslöt sig i september 2016 till den europeiska plattformen för avveckling av värdepapperstransaktioner (TARGET2-Securities, T2S) och började samtidigt erbjuda likviditetshandlingstjänster till de första av sina kunder som övergått till T2S-plattformen. De europeiska värdepapperscentralerna och centralbankerna kommer att ansluta sig till plattformen i flera faser. Finlands Bank bevakar i samarbete med Finansinspektionen Finlands värdepapperscentral Euroclear Finlands och den finländska marknads projekt för anslutning till T2S-plattformen. Antalet banker som använder T2S-avvecklingsplattformen genom Finlands Banks förmedling kommer att öka under följande migrationsvågor. Inom ramen för sitt eget T2S-projekt fortsatte Finlands Bank att i nära samarbete med kunderna och Euroclear Finland funktionstesta systemet och utbilda kunderna för att säkerställa en lyckad T2S-migration.

Mer information om händelser i anknytning till finanssystemets stabilitet, finanssystempolitiken och betalningssystemen och om Finlands Banks verksamhet på dessa områden finns i Finlands Banks årsberättelse. Makrotillsynen behandlas dessutom i föreliggande berättelses del 2 om Finansinspektionen.

Tillgångsförvaltning

Finlands Bank förvaltar tillgångar till ett värde av totalt 19 082 miljoner euro. De förvaltade tillgångarna består av Finlands Banks finansiella tillgångar, en del av Europeiska centralbankens (ECB) valutareserv och tillgångarna i Finlands Banks pensionsfond. Vid slutet av 2016 uppgick värdet av Finlands Banks finansiella tillgångar till 17 382 miljoner euro, andelen av ECB:s valutareserv till 1 087 miljoner euro och pensionsfonden till 613 miljoner euro.

Finlands Banks finansiella tillgångar består av valutareserven, finansiella tillgångar i euro, guld och aktietillgångar. Valutareserven innehåller räntebärande värdepapper i utländsk valuta och särskilda dragningsrätter (Special Drawing Rights, SDR) i Internationella valutafonden (International Monetary Fund, IMF).

Direktionen fattar beslut om storleken på Finlands Banks finansiella tillgångar i enlighet med det ömsesidiga avtalet om finansiella nettotillgångar (Agreement on Net Financial Assets, ANFA) mellan centralbankerna i Eurosystemet. Avtalet reglerar och begränsar sådana investeringar som de nationella centralbankerna gör i handlingen av sina nationella uppgifter. Direktionen ändrade inte på storleken av de finansiella tillgångarna under 2016. Finlands Banks finansiella nettotillgångar uppgick vid slutet av 2016 till 7,8 miljarder euro. Dessa tillgångar beräknas genom att dra av icke rent penningpolitiska

---

⁹ Betalningsrådet tog 2016 initiativ till den första utgåvan av e-broschyren "[Millä tavoin maksamme 2020-luvulla? Näkökulmia tulevaisuuden maksamisratkaisuihin](#)" (Hur betalar vi på 2020-talet? Perspektiv på framtida betalningslösningar). I broschyren sammanställdes olika intressenters synpunkter på framtidsvisionerna inom betalningsområdet. Betalningsrådets arbete presenteras årligen vid ett betalningsforum, som 2016 arrangerades redan för tionde gången.

¹⁰ Systemet TARGET2 ägs och drivs av Eurosystemet. Hela systemet hade vid slutet av 2016 cirka 1 000 direkta deltagare, och de hade anslutit sig till systemet via 25 centralbankers delsystem.

skuldposter under passiva i balansräkningen från icke rent penningpolitiska tillgångsposter under aktiva.

Finlands Bank investerar sina tillgångar på den internationella finansmarknaden. Målet för investeringsverksamheten är att uppfylla de krav på likvida, säkra och avkastande tillgångar som ställs på centralbanken. Genom sin investeringsverksamhet säkrar Finlands Bank värdet på sina finansiella tillgångar och sin förmåga att vid behov stödja likviditeten i banksystemet.

Den redovisade sammansättningen av de finansiella tillgångarna förenklades 2016 genom att likviditetsportföljen sammanslogs med portföljen av räntebärande värdepapper. De finansiella tillgångarnas likviditet garanteras genom minimibelopp för amerikanska och tyska statsobligationer. Aktieportföljen utökades planenligt under 2016 med iakttagande av försiktighet och inom ramen för centralbankens mandat.

Finlands Banks finansiella tillgångar gav 2016 en total avkastning på 1,02 procent, det vill säga cirka 152,7 miljoner euro. Den totala avkastningen fördelar sig på ränte- och aktieavkastning och omvärderingar på grund av växelkursförändringar. Den låga räntenivån återspeglas i ränteavkastningen, som 2016 uppvisade ett positivt utfall på 68,8 miljoner euro. Avkastningen på aktieinvesteringar uppgick 2016 till 28,9 miljoner euro till följd av utdelningar och värdeökning. Omvärderingarna på grund av växelkursförändringar visade 2016 ett positivt utfall på 55,0 miljoner euro. Förstärkningen av den amerikanska dollarn (+3,3 %) och den japanska yenen (+6,2 %) kompenserade för omvärderingarna till följd av försvagningen av det brittiska pundet (-4,3 %).

Ett strategiskt allokeringsmål och en genomsnittlig löptid har fastställts för investeringen av de räntebärande finansiella tillgångarna. Inom investeringsverksamheten kan avvikelser göras från den strategiska allokeringen och genomsnittliga löptiden genom aktiv förvaltning inom det tillåtna handlingsutrymmet och i enlighet med risklimit. Avkastningen på investeringsportföljerna jämförs med offentliga index som skräddarsyts för centralbanksverksamhet. Investeringarna gav 2016 en avkastning på 0,11 %, det vill säga en meravkastning på 14 miljoner euro över index. Det glidande medelvärdet av meravkastningen för 3 år var 0,07 %. Finlands Banks portfölj av räntebärande värdepapper består av statsobligationer, obligationer utgivna av statsbundna institutioner, säkerställda obligationer, företagsobligationer och kassatillgångar. Vid slutet av 2016 var den genomsnittliga löptiden för de räntebärande tillgångarna 2½ år för investeringar i amerikanska dollar, 2 år för investeringar i brittiska pund, 1½ år för investeringar i euro och 1 år för investeringar i japanska yen. Jämfört med föregående år var löptiden densamma med undantag för investeringar i amerikanska dollar, vars löptid förlängdes med ½ år.

Europeiska centralbankens valuta-reserv förvaltas av de nationella centralbankerna i Eurosystemet i proportion till deras andelar enligt kapitalfördelningsnyckeln. I förvaltningen av ECB:s valuta-reserv accentueras säkerhets- och likviditetsaspekter, eftersom det primära syftet med reserven är att garantera Eurosystemet tillräckliga resurser för eventuella valutainterventioner. Finlands Bank förvaltar en andel av ECB:s valuta-reserv i samarbete med Estlands centralbank. Värdet på den andel av valuta-reserven i amerikanska dollar som består av Finlands och Estlands sammanslagna andelar uppgick vid slutet av 2016 till cirka 1 087 miljoner euro. Mer information om förvaltningen av ECB:s valuta-reserv finns i ECB:s årsrapport.

Läs mer om sammansättningen av de finansiella tillgångarna, valutafördelningen och avkastningarna i Finlands Banks årsberättelse. Placeringsriskerna och hanteringen av dem behandlas separat i avsnittet om Finlands Banks risker.¹¹

---

¹¹ Syftet med Finlands Banks pensionsfond är att förvalta tillgångarna för täckning av Finlands Banks pensionsåtaganden enligt allmänna principer för förvaltning av pensionsmedel. Dessa principer kan skilja sig från principerna för förvaltning av centralbankens egna finansiella tillgångar. Värdet av pensionsfondens tillgångar uppgick den 31 december 2016 till 613 miljoner euro och pensionsåtagandet till 564 miljoner euro. Tillgångarna gav 2016 en total avkastning på 3,3 %. Mer information om pensionsfondens investeringsverksamhet finns i pensionsfondens egen årsredovisning.

Övrig verksamhet

Finlands Banks verksamhet 2016 beskrivs i större detalj i bankens årsberättelse, så nedan lyfter bankfullmäktige endast fram vissa aspekter.

Finlands Bank och den ekonomiska politiken i Finland

Under året tog Finlands Bank fram analyser av både den inhemska och den internationella ekonomiska utvecklingen och deltog på många olika sätt i den inhemska ekonomisk-politiska debatten. Direktionsmedlemmarna och bankens experter hördes flera gånger av riksdagen och yttrade sig också på andra nationella forum. Efter flera svaga år var Finlands ekonomi tillbaka på tillväxtbanan 2016. Utvecklingen drevs av den inhemska efterfrågan.

Finlands Bank underströk såsom förut vikten av strukturella reformer som stärker tillväxtförutsättningarna och balansen i de offentliga finanserna och av åtgärder som återställer kostnadskonkurrenskraften. Viktiga framsteg har gjorts i och med pensionsreformen och konkurrenskraftsavtalet, men fler åtgärder behövs. Konkurrensfrämjande är ett viktigt område inom strukturpolitiken. Det är den ekonomiska politikens uppgift att skapa likvärdiga möjligheter för olika slag av företag och goda förutsättningar för ny företagsbildning och för tillväxt i företag av alla slag.

En stor del av de globala osäkerhetsfaktorerna hänger samman med politiska beslut. Den försämrade ekonomiska ställningen för många hushåll och den ökade ojämlikheten i de utvecklade ekonomierna kan eventuellt ha bidragit till de politiska osäkerhetsfaktorerna. De strukturella förändringstrender som gjort sig gällande under de senaste decennierna speglar delvis den tekniska utvecklingen och globaliseringen. De har skapat ett stort ekonomiskt välstånd men samtidigt ett större behov av att hantera de medföljande ekonomiska effekterna i de utvecklade ekonomierna. Finlands Bank framhöll att de politiska lösningarna bör stödja ekonomiernas framgångsrika anpassning till nya förhållanden och samtidigt ta hand om dem som får det svårare ekonomiskt. Utbildningssystemet spelar en central roll i kampen mot ojämlikhet framför allt på längre sikt.

Sedlar och mynt

Finlands Bank sörjer för att finländarna har tillgång till kontanter i euro. I Finland, i likhet med i andra euroländer, distribueras merparten av eurosedlarna till allmänheten via uttagsautomater. Finlands Bank gör en äkthets- och kvalitetskontroll av de återcirkulerade eurosedlarna och tar samtidigt uttjänata sedlar ur bruk och byter ut dem mot nya.

Finlands Banks sedelutgivning fortsatte att hålla en högre takt än den allmänna ekonomiska tillväxten och den privata konsumtionsutvecklingen. Beställningarna på 50-eurosedlar hade sedan 2015 ökat snabbare än beställningarna på andra sedlar och samma trend fortsatte 2016. Kontantutgivningen förefaller allt kraftigare att spegla behovet av kontanter för utlandsbruk, medan användningen av kontanter som betalningsmedel sakta minskar i Finland. Enligt en uppskattning som bygger på Statistikcentralens finansräkenskaper har nästan hälften av de sedlar och mynt som getts ut i Finland förts ut ur landet.

Tillgången på kontanter fortsatte att minska. Användningen av kontanter minskar i takt med att de elektroniska betalningsmedlen utvecklas och näthandeln breder ut sig. Kontantanvändningen minskar likaså på grund av den försämrade tillgången till kontanter via centrala distributionskanaler. Därtill har möjligheterna att använda kontanter minskat under senare tid på grund av begränsningar i användningen av kontanter för betalning av offentliga avgifter, såsom avgifter i parkeringsautomater, biblioteksböter, skattebetalningar och biljetter i kollektivtrafiken.

Det beslutades under året att utgivningen av 500-eurosedlar upphör. Flera euroländer har redan begränsat användningen av stora kontantsummor för att försvåra den försäljning utanför bokföringen som sker vid skattefusk. I den internationella penningpolitiska debatten har existensen av kontanter till nollränta också betraktats som ett hinder för negativa styrräntor. ECB-rådet beslutade i maj 2016 upphöra med tillverkningen av den största eurosedeln, 500-eurosedeln, och ta bort den från den nya sedelserien.

Forskning

Den ekonomiska forskningen stöder Finlands Banks penningpolitiska beredning, utvecklingen av bankens egen verksamhet och bankens externa inflytande. Målet är att uppnå internationell toppnivå inom vissa för centralbanken viktiga forskningsområden. På så sätt kan Finlands Bank delta i debatten om den monetära politiken och den finansiella utvecklingen både i Finland och internationellt.

Viktiga teman i den ekonomiska forskningen och frågor som sysselsatt det internationella forskarsamfundet 2016 var de makroekonomiska effekterna av de demografiska förändringarna och den massiva invandringen, inklusive deras konsekvenser för hållbara offentliga finanser, effekterna av den utdragna lågränteperioden på den förväntade och realiserade inflationen och på priserna på tillgångsposter samt framtida penningpolitiska utmaningar och regimer.

Forskningsinstitutet för transitionsekonomier

Finlands Banks forskningsinstitut för transitionsekonomier (BOFIT) fokuserar främst på tillämpad forskning med tonvikt på monetära och valutapolitiska frågor och finanssystemets funktion.

I samband med Finlands Banks prognos för den internationella ekonomin i mars och september publicerade forskningsinstitutet särskilda prognoser för de ekonomiska utsikterna i Ryssland och Kina för de närmaste åren. Den fortsatt svåra situationen i Ryssland och återverkningar av den avtagande tillväxten i Kina har för sin del ökat efterfrågan på forskningsinstitutets analyser både i Finland och utanför landets gränser. Det har också medfört flera framträdanden inför en skiftande publik och en fortsatt stor mediebevaktning av utvecklingen i Ryssland och Kina.

Statistik

Finlands Bank svarar för sammanställningen av Finlands bidrag till finansstatistiken över euroområdet för Europeiska centralbanken (ECB). Lagstadgad statistik för Europeiska centralbankssystemet (ECBS) och internationella organisationer togs under 2016 fram i behövlig omfattning och enligt fastställda tidtabeller.

Eurosystemets största statistikprojekt under de närmaste åren är att upprätta en gemensam kreditdatabas. På Finlands Bank inleddes projektet 2016. Projektet utvecklar IT-system för rapportering av data till en nationell kreditdatabas och hantering av data i databasen. Systemen ska vara färdiga och i drift 2018.

Internationell verksamhet

Finlands Bank deltar i Europeiska centralbankssystemets arbete och beslutsfattande. Banken svarar också enligt lag för Finlands kontakter med Internationella valutafonden (International Monetary Fund, IMF) och är aktieägare i Internationella regleringsbanken (Bank for International Settlements, BIS). Dessutom är Finlands Bank mångsidigt verksam på många nordiska, europeiska och andra internationella forum.

Europeiska centralbankens råd (ECB-rådet) är det högsta beslutande organet i Eurosystemet. Det består av ECB:s alla direktionsmedlemmar och centralbankscheferna i de 19 länder som har infört euron.

Finlands Banks chefsdirektör Erkki Liikanen är medlem av ECB-rådet. Direktionens vice ordförande Pentti Hakkarainen var hans personliga suppleant 2016. Erkki Liikanen är också medlem av ECB:s allmänna råd, som består av ECB:s ordförande och vice ordförande samt cheferna för de nationella centralbankerna i alla 28 EU-länder.

ECB-rådet sammanträder i Frankfurt i genomsnitt två gånger i månaden. Penningpolitiska sammanträden hålls med sex veckors mellanrum. Vid de övriga sammanträdena behandlades ECB:s och Eurosystemets andra uppdrag och ansvarsområden. ECB-rådet fattar också banktillsynsbeslut som gäller de betydande kreditinstituten i euroområdet.

ECB-rådet och tillsynsnämnden (Supervisory Board), som bereder tillsynsbeslut om bankerna i euroområdet, höll under året fyra gemensamma sammanträden, under vilka makrotillsynsteman diskuterades.

Finlands Bank deltar tillsammans med Finansinspektionen på många plan i den gemensamma tillsynsmekanismens (Single Supervisory Mechanism, SSM) verksamhet. ECB-rådet fattar tillsynsbeslut angående bankerna i euroområdet utgående från förslag som utarbetats av tillsynsnämnden (Supervisory Board). Finansinspektionen deltar i tillsynsnämndens arbete i egenskap av behörig myndighet och Finlands Bank har i sin tur en representant i nämnden.

Finlands Banks chefdirektör Erkki Liikanen är Finlands representant i Internationella valutafondens styrelse, som är valutafondens högsta beslutande organ. Vice ordföranden i Finlands Banks direktion Pentti Hakkarainen var hans suppleant. Valutafondens rådgivande internationella monetära och finansiella kommitté (International Monetary and Financial Committee, IMFC) sammanträdde två gånger. Vid båda sammanträdena diskuterades läget och tillväxtutsikterna i världsekonomin, utmaningarna för den ekonomiska politiken, frågor rörande den finansiella stabiliteten och behövliga politiska åtgärder. För valutafondens verksamhet svarar en direktion med 24 ledamöter, som representerar 188 medlemsländer, och verkställande direktör Christine Lagarde, som är ordförande för direktionen. Valutafonden har 189 medlemsländer, som representeras av en direktion med 24 medlemmar. Valutafondens verkställande direktör Christine Lagarde är direktionens ordförande, och hon utnämndes 2016 för en andra femårsperiod. De nordiska och baltiska länderna har en gemensam representation i valutafondens direktion.

Den kvot- och representationsreform som förhandlades fram i valutafonden 2010 trädde i kraft i januari 2016. Förvaltningsreformen bidrog till att säkerställa en tillräcklig basfinansiering för valutafonden och ökade rösträtten för tillväxtekonomierna och utvecklingsländerna i fondens direktion. Den kinesiska valutan yuan lades till valutakorgen SDR (Special Drawing Rights, särskilda dragningsrätter) som en ny valuta i oktober 2016.

Finlands Banks chefdirektör deltog i Internationella regleringsbankens regelbundna centralbankschefsmöten. På mötena diskuterades aktuella frågor inom världsekonomi och finansmarknad. Diskussioner fördes bland annat om marknadslikviditeten, makrotillsynspolitikerna och utmaningarna att stärka ekonomiernas motståndskraft och främja den ekonomiska tillväxten. Cybersäkerheten och klimatförändringens effekter på den finansiella stabiliteten lyftes också fram som viktiga fokusområden.

Samarbetet mellan de nordiska centralbankerna var intensivt under året. Centralbankscheferna och experterna diskuterade bland annat penningpolitiken i lågräntemiljö, bostadsmarknaden, utbudet av kontanter och mynt och den förändring i Nordeas organisationsstruktur som kommer att träda i kraft 2017. Ett av de viktigaste initiativen på expertmötena var det arbete som gäller hanteringen av kriser i betydande banker med gränsöverskridande verksamhet.

På EU-planet samarbetade Finlands Bank med Europeiska systemrisknämnden (European Systemic Risk Board, ESRB), som ingår i det europeiska systemet för finansiell tillsyn. Nämnden fokuserar på makrotillsyn av det finansiella systemet och finansmarknaden. Styrelsen är beslutande organ. Chefdirektör Liikanen är röstberättigad medlem i styrelsen.

EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (Economic and Financial Committee, EFC) har till uppgift att bereda sammanträdena i Ekofinrådet, som består av EU-ländernas ekonomi- och finansministrar. Finlands Banks företrädare i kommittén 2016 var direktionens vice ordförande Pentti Hakkarainen, som deltog i kommitténs möten både i dess fullständiga sammansättning och i den s.k. rundabordsammansättningen (Financial Stability Table).

Finlands Bank deltar också i samarbetet i EU:s kommitté för ekonomisk politik (Economic Policy Committee). Kommittén bereder principer för EU:s ekonomiska politik och strukturpolitiska ärenden. Statistikfrågor behandlas i Kommittén för valuta-, finans- och betalningsbalansstatistik (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics) och på det europeiska statistikforumet (European Statistical Forum). Dessutom medverkar Finlands Bank i Organisationen för ekonomiskt

samarbete och utveckling (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) och i Europeiska bankmyndighetens (European Banking Authority, EBA) tillsynsstyrelse.

Finlands Banks utbildningssamarbete med den ryska centralbanken fortsatte under 2016 på expertnivå i form av två kurser på Finlands Bank.

Kommunikation

Kommunikationen bidrar till att uppfylla Finlands Banks vision och förmedlar information om penningpolitik, makrostabilitet, bankverksamhet och kontantförsörjning till centrala målgrupper. Genom en effektiv och riktad kommunikation ökas finländarnas kunskaper om centralbankens verksamhet.

Under 2016 fokuserades kommunikationen på ECB:s utökade köpprogram för värdepapper, Finlands Banks verkställande roll i programmet och analyser av effekterna av köpen. Dessutom informerade Finlands Bank om användningen av nya makrotillsynsverktyg.

I Finlands Banks årsberättelse beskrivs närmare hur Finlands Banks publikationswebbplats eurojatalous.fi etablerade sin ställning, hur kommunikationens genomslagskraft stärktes, hur webbplatsen suomenpankki.fi omarbetades och hur Finlands Banks besökscentrum Myntmuseum fungerade.

Strategins utfall

Strategiarbetet 2016 fokuserades på metoder för att öka genomslagskraften av verksamheten inom penningpolitik- och stabilitetsområdet, utnyttja digitaliseringen och förutse dess inverkan samt modernisera Finlands Banks verksamhet.

Makrostabilitetsanalysen och makrotillsynspolitiken har under de senaste åren intagit en allt mer framträdande roll i centralbankens verksamhet. Digitaliseringen och globaliseringen påverkar bankerna och finansbranschen och griper in i de finansiella strukturerna och affärsmodellerna. Digitaliseringen griper djupt in i omvärlden kring Finlands Banks samtliga kärnfunktioner. Ett av de främsta förändringsområdena är utvecklingen av betalningsmetoderna. Strategins genomslag behandlas närmare i Finlands Banks årsberättelse.

1.4 Handlagda ärenden och bankfullmäktiges bedömning av dem

Ärenden rörande förvaltningen och direktionen

Vid utgången av 2016 innehade direktionsmedlemmarna följande medlemskap i anknytning till tjänsteutövningen:

Direktionens ordförande *Erkki Liikanen*

- ECB-rådet och allmänna rådet, medlem
- Europeiska systemrisknämnden (ESRB), styrelsemedlem
- Europeiska centralbankens revisionskommitté, ordförande
- Internationella valutafonden, styrelsemedlem.

Direktionens vice ordförande Pentti Hakkarainen

- ECB-rådet och allmänna rådet, suppleant för chefdirektören
- Finansinspektionens direktion, ordförande

- EU:s ekonomiska och finansiella kommitté (EFC), ledamot
- Internationella valutafonden, suppleant i styrelsen
- Europeiska centralbankens budgetkommitté (BUCOM), ordförande
- Utredningsgruppen för banktillsynsavgifter (tillsatt av ECB), ordförande.

Direktionsmedlem Seppo Honkapohja

- Eurosystemets grupp för betalnings- och avvecklingsystem, medlem.

Dessutom hade direktionsmedlemmarna andra bisysslor och förtroendeuppdrag som bankfullmäktige godkänt med stöd av 17 § i lagen om Finlands Bank (214/1998).

Finlands Banks bokslut för 2016 och revision

Finlands Bank följer de ekonomibaserade bokföringsprinciper och tekniker som har godkänts av ECB-rådet, och boksluten utarbetas enligt dessa harmoniserade principer. Bankfullmäktige fastställer enligt 11 § i lagen om Finlands Bank grunderna för bankens bokslut på framställning av direktionen.

Finlands Banks balansomslutning för 2016 är 79 695 miljoner euro och räkenskapsårets resultat är 131 miljoner euro. Räkenskapsårets bokslut presenteras i detalj (balansräkning, resultaträkning, bokslutsprinciper samt bilagor till balansräkningen och resultaträkningen) i en bilaga till denna berättelse.

Finlands Banks revisorer

Riksdagen förrättade den 16 juni 2015 val av revisorer för Finlands Bank och suppleanter för dem. Senare förrättades fyllnadsval. Följande personer valdes till revisorer:

Kiviranta, Esko, riksdagsledamot
 Lauslahti, Sanna, riksdagsledamot (ordf.)
 Rinne, Antti, riksdagsledamot
 Koskela, Markku, CGR
 Sandell, Tom, CGR.

Revisorssuppleanter:

Tölli, Tapani, riksdagsledamot
 Eestilä, Markku, riksdagsledamot
 Ihalainen, Lauri, riksdagsledamot
 Riipi, Hannu, CGR
 Vahtera, Pauli, CGR.

Ordförande för revisorerna var riksdagsledamot Sanna Lauslahti och sekreterare professor, ekonomie doktor, CGR Markku Koskela.

Revision 2015

Revisorerna, det vill säga riksdagsledamot Sanna Lauslahti, riksdagsledamot *Esko Kiviranta*, riksdagsledamot Antti Rinne, ekonom, CGR, OFR *Tom Sandell* och professor, ekonomie doktor, CGR *Markku Koskela* granskade den 29 februari–3 mars 2016 Finlands Banks bokslut, bokföring och förvaltning för 2015.

CGR-samfundet PricewaterhouseCoopers Oy granskade bankens räkenskaper och bokslut i enlighet med artikel 27 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och revisorerna tog del av rapporten över granskningen.

De riksdagsvalda revisorerna framhöll i sammanfattningen till sin revisionsrapport för 2015 att eftersom Nordea Bank Finland ombildas till en filial till svenska Nordea måste Finansinspektionens resurser under kontrollerade former anpassas på ett sätt som garanterar den tillsyn och det oberoende som lagstiftningen kräver. Vidare konstaterade revisorerna att Finlands Banks investerings- och utläggningsprocesser i tillräcklig grad måste beakta lönsamhets- och effektfaktorerna i beslutsfattandet och uppföljningen och att banken i sina värdepappersinvesteringar måste bedöma de etiska aspekterna och ansvarsfrågorna tillräckligt ingående.

Revision 2016

Revisorerna, det vill säga riksdagsledamot Sanna Lauslahti, riksdagsledamot *Esko Kiviranta*, riksdagsledamot Antti Rinne, ekonom, CGR, OFR *Tom Sandell* och professor, ekonomie doktor, CGR *Markku Koskela* granskade den 7–10 mars 2017 Finlands Banks bokslut, bokföring och förvaltning för 2016.

CGR-samfundet PricewaterhouseCoopers Oy granskade bankens räkenskaper och bokslut i enlighet med artikel 27 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och revisorerna tog del av rapporten över granskningen.

I sammanfattningen av revisionen för 2016 pekade de riksdagsvalda revisorerna på de stora externa kostnaderna för IT-tjänster och ansåg att det inom IT-projekten behövs kostnadsnyttoanalyser av i vilken mån det är befogat att anlita utomstående tjänster och i vilken mån det är motiverat att anställa egen personal. De framhöll också att tillräcklig upphandlingskompetens bör säkerställas när upphandlingar genomförs. Upphandlingskostnaderna bör granskas utifrån hela livscykeln och i fråga om de största upphandlingarna bör måluppfyllelsen i efterhand följas upp. Dessutom noterade revisorerna att utvecklingen av makrotillsynsverktygen hade gjort stora framsteg och uppmanade till fortsatt utveckling av verktygen.

Fastställande av resultaträkning och balansräkning samt förslag till vinstutdelning

Enligt 21 § i lagen om Finlands Bank ska hälften av Finlands Banks vinst överföras till reservfonden, medan återstoden av vinsten ska reserveras för statens behov. Bankfullmäktige kan enligt lagen besluta att vinsten ska användas på något annat sätt, om detta är motiverat med hänsyn till bankens ekonomiska ställning eller reservfondens storlek.

Fastställande av resultaträkning och balansräkning för 2015 samt förslag till vinstutdelning

Bankfullmäktige fastställde den 11 mars 2016 bankens resultaträkning och balansräkning för 2015 enligt revisorernas utlåtande.

Direktionens förslag till vinstutdelning för 2015 byggde på bestämmelserna om bokslut, monetära inkomster och vinstanvändning i lagen om Finlands Bank (214/1998) såväl som på bankens strategi och riktlinjerna i bankens balansräkningspolicy. Målen är enligt dem att riskhanteringen och kostnadseffektiviteten ska ge möjlighet till en stabil och i relation till eget kapital skälig vinstutdelning samt att en stabil vinstutdelning ska vara möjlig utan att bankens soliditet äventyras. Enligt 21 § i lagen om Finlands Bank kan bankfullmäktige besluta att vinsten ska användas på något annat sätt än enligt huvudregeln ($\frac{1}{2}$ – $\frac{1}{2}$), om detta är motiverat med hänsyn till bankens ekonomiska ställning eller reservfondens storlek. Vid sitt möte den 11 mars 2016 beslutade bankfullmäktige med stöd av 11 § 1 mom. 3 punkten och 21 § 2 mom. i lagen om Finlands Bank att vinsten för 2015, som uppgick till 146 miljoner euro, skulle disponeras så att ungefär 48 miljoner euro överförs till bankens reservfond och 98 miljoner euro reserveras för statens behov.

Fastställande av resultaträkning och balansräkning för 2016 samt förslag till vinstutdelning

Bankfullmäktige beslutade den 17 mars 2017 att Finlands Banks vinst för 2016, det vill säga 130 569 338,99 euro, ska disponeras på följande sätt:

Med stöd av 21 § 2 mom. i lagen om Finlands Bank överförs 39 569 338,99 euro till reservfonden, medan återstoden 91 000 000,00 euro reserveras för statens behov.

Finlands Banks risker

Det innebär risker för Finlands Bank att investera sina egna finansiella tillgångar och genomföra penningpolitiken. Genomförandet av penningpolitiken och tryggheten av stabiliteten och funktionen i det finansiella systemet hör till centralbankens kärnuppgifter och kan ge upphov till förluster. Banken upprätthåller riskberedskapen genom att sörja för en stark balansräkning, det vill säga genom att öka avsättningar och andelen eget kapital och vid behov minska riskerna i de finansiella tillgångarna.

Den operativa verksamheten är också förknippad med risker. Till exempel finns det risker som är förknippade med personalen och datasystemen. Finlands Bank strävar efter att identifiera de operativa riskerna redan i samband med planeringen av verksamhet och hantera riskerna till exempel genom reservsystem och dokumenterade arbetsprocesser och anvisningar.¹²

Finansiella tillgångar och därmed förknippade risker

Finlands Banks finansiella tillgångar uppgår till cirka 17,4 miljarder euro. De finansiella tillgångarna består av valutareserven, guld och tillgångar i euro. I investeringen av sina finansiella tillgångar exponeras Finlands Bank för marknadsrisk, kreditrisk, likviditetsrisk och operativa risk. I marknadsriskerna ingår valutakursrisk, ränterisk och volatilitetsrisk i guldpriset och aktiekurserna.

Valutakursrisken var 2016 alltså den största risken i Finlands Banks investeringsverksamhet i likhet med tidigare år. Orsaken är den valutareserv som Finlands Bank upprätthåller för att kunna sköta sina centralbanksuppgifter. Finlands Bank sprider valutakursrisken genom att investera i olika valutor. Valutareserven består av särskilda dragningsrätter (SDR) i IMF och investeringar i amerikanska dollar, brittiska pund och japanska yen.¹³ Målnivån och valutafördelningen i valutareserven ses över i Finlands Bank vart tredje år. Senast skedde detta i början av 2016.

Finlands Banks egna finansiella tillgångar investeras huvudsakligen i räntebärande instrument och ränterisken i dem hanteras genom spridning av investeringarna på flera obligationer med olika löptid. Merparten av de finansiella tillgångarna har investerats i korta obligationer, vars genomsnittliga löptid var 1,8 år i slutet av 2016. I hanteringen av ränterisken använder sig Finlands Bank i första hand av s.k. modifierad duration. Måldurationerna för Finlands Banks tillgångar i räntebärande värdepapper fastställs i regel valutavis en gång per år och 2016 fattades beslutet att höja måldurationen något för ränteinvesteringar i amerikanska dollar. Ränterisk känsligheten för investeringarna i amerikanska dollar ökades således något under året. Vid slutet av året var den modifierade durationen för Finlands Banks alla ränteinvesteringar cirka 1,8, då den vid slutet av 2015 hade varit cirka 1,7.

Ränterisken mäts också dagligen med hjälp av VaR-värdet. På basis av VaR-värdet begränsas dessutom ränterisken i portföljen av räntebärande instrument i relation till ett jämförelseindex. Dagligen beräknas inte bara ett VaR-värde för ränterisken utan också för den totala marknadsrisken, valutakursrisken och aktie-risken. Värdet av den totala marknadsrisken var vid slutet av året litet lägre än vid slutet av 2015.

Aktieinvesteringarna ökade från föregående år. De genomförs som indirekta investeringar via aktiefonder. Investeringarna fördelas på flera marknader och företag, vilket minskar de anknypande riskerna.

Kreditrisken i de finansiella tillgångarna hanteras med kreditbetygskrav och limiter som sprider investeringarna på flera emittenter och motparter. Också den aggregerade kreditrisken i investeringarna mäts och övervakas med hjälp av en separat VaR-modell för kreditrisk. För att

¹² I bilaga 2 förklaras vissa centrala begrepp inom riskhanteringen.

¹³ I regel skyddar Finlands Bank inte sina investeringar och fordringar i utländsk valuta mot valutakursrisk. Under tidigare år har banken dock garderat sig mot valutakursrisken i de särskilda dragningsrätterna, men denna praxis övergavs i slutet av 2016.

säkerställa att emittenter och motparter har tillräckligt god kreditvärdighet har kriterier uppställts för emittenter av de värdepapper som banken investerar i och för de motparter som anlitas. I kreditvärderingen utnyttjas bland annat offentliga kreditbetyg från kreditvärderingsinstituten och marknadsbaserade indikatorer.

Likviditetsrisken hanteras genom att en betydande del av tillgångarna är placerade i instrument som kan avyttras med kort varsel och till låga kostnader. Likviditetsrisken hanteras också genom att bankens andel av enskilda emissioner eller av en emittents totala skulder begränsas. Dessutom begränsas längden av löptiden för vissa instrument liksom även värdepapperslån och blankning. Även om likviditetsportfölj som separat begrepp 2016 övergavs i hanteringen av bankens egna finansiella tillgångar, tas alltså hänsyn till investeringsinstrumentens egenskaper.

Penningpolitiska transaktioner och tillhörande risker

Eurosystemets penningpolitiska transaktioner genomförs decentraliserat. Utgångspunkten är att riskerna och intäkterna fördelas gemensamt, varvid varje lands andel fastställs utgående från dess kapitalfördelningsnyckel. Varje enskild centralbank bär emellertid själv de risker som hänför sig till första och andra köpprogrammet för säkerställda obligationer (covered bond purchase programme, CBPP1 och 2) och till statsobligationerna inom köpprogrammet för offentliga värdepapper (public sector purchase programme, PSPP).

Refinansieringstransaktionerna genomförs med solida motparter mot tillräckliga säkerheter. Riskerna i refinansieringstransaktionerna hanteras med hjälp av värderingsavdrag som ska tillämpas på säkerheterna och med daglig värdering. Vid slutet av 2016 var volymen för de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna cirka 39 miljarder euro och volymen för de långfristiga refinansieringstransaktionerna cirka 557 miljarder euro. De riktade långfristiga refinansieringstransaktionerna (TLTRO) motsvarar till sin kreditrisk vanliga refinansieringstransaktioner, men de löper med fast ränta. Den slutliga räntan för de TLTRO II-refinansieringstransaktioner som inleddes 2016 är beroende av volymen av motparternas utlåning till den privata sektorn.

I det utökade programmet för köp av värdepapper (expanded asset purchase programme, EAPP) köper Eurosystemet värdepapper för cirka 80 miljarder euro per månad fram till mars 2017 och därefter för cirka 60 miljarder euro per månad åtminstone fram till december 2017. Det utökade programmet för köp av värdepapper omfattar köpprogrammet för säkerställda obligationer (covered bond purchase programme 3, CBPP3), köpprogrammet för värdepapper med bakomliggande tillgångar (asset-backed securities purchase programme, ABSPP), köpprogrammet för offentliga värdepapper och köpprogrammet för företagsobligationer (corporate sector purchase programme, CSPP), som inleddes i juni 2016. Programmet för köp av företagsobligationer uppgick till 51 miljarder euro i slutet av 2016.

Av köpprogrammet för offentliga värdepapper genomförs 80 procent så att de nationella centralbankerna ansvarar för riskerna i de värdepapper som de förvärvat. Hit hör statsobligationer och obligationer utgivna av statsbundna institutioner. Finlands Bank köper framför allt finska statsobligationer inom ramen för programmet. Den andel av köpen som är föremål för förlustdelning och som består av obligationer utgivna av gemensamma europeiska institutioner utgör 10 procent av programmet. ECB:s andel av köpen i programmet är likaså 10 procent. Programmet för köp av offentliga värdepapper uppgick till 1 255 miljarder euro i slutet av 2016. Av värdepappersköpen redovisades finska statsobligationer och obligationer utgivna av statsbundna institutioner till ett värde av cirka 18,9 miljarder euro i Finlands Banks balansräkning vid årets slut.

Inom ramen för värdepappersmarknadsprogrammet (Securities Markets Programme, SMP), som avslutades 2012, köpte Eurosystemet grekiska, irländska, italienska, portugisiska och spanska statsobligationer. Programmet har minskat ytterligare i storlek till följd av förfall. Finlands Banks andelar av programmet enligt kapitalfördelningsnyckeln var i slutet av 2016 följande: Grekland 220 miljoner euro, Irland 126 miljoner euro, Italien 957 miljoner euro, Portugal 165 miljoner euro och Spanien 357 miljoner euro. Det sammanlagda redovisade beloppet i Finlands Banks balansräkning av de redan avslutade första och andra köpprogrammet för säkerställda obligationer var endast 186 miljoner euro vid slutet av 2016.

Den totala volymen av Eurosystemets penningpolitiska transaktioner ökade under 2016 med cirka 888 miljarder euro (tabell 1). Refinansieringstransaktionerna ökade med cirka 37 miljarder euro och de penningpolitiska transaktionerna med cirka 851 miljarder euro.

Tabell 1. Antal penningpolitiska transaktioner vid utgången av 2016

<i>Mn euro</i>	<i>Eurosystemet</i>	<i>Finlands Banks beräknade andel*</i>
<i>Refinansieringstransaktioner</i>	<i>595 874</i>	<i>10 636</i>
<i>Köpprogram för säkerställda obligationer</i>	<i>223 217</i>	<i>3 984</i>
<i>Köpprogram för säkerställda obligationer</i>	<i>102 274</i>	<i>1 826</i>
<i>Köpprogram för värdepapper med bakomliggande tillgångar</i>	<i>22 830</i>	<i>408</i>
<i>Köpprogram för offentliga värdepapper</i>	<i>1 254 635</i>	<i>22 395</i>
<i>Köpprogram för företagsobligationer</i>	<i>51 069</i>	<i>912</i>

*Beräknad andel (1,785 %) av hela Eurosystemets (inkl. ECB) transaktioner.

Källor: ECB och Finlands Bank.

Totala risker i balansräkningen

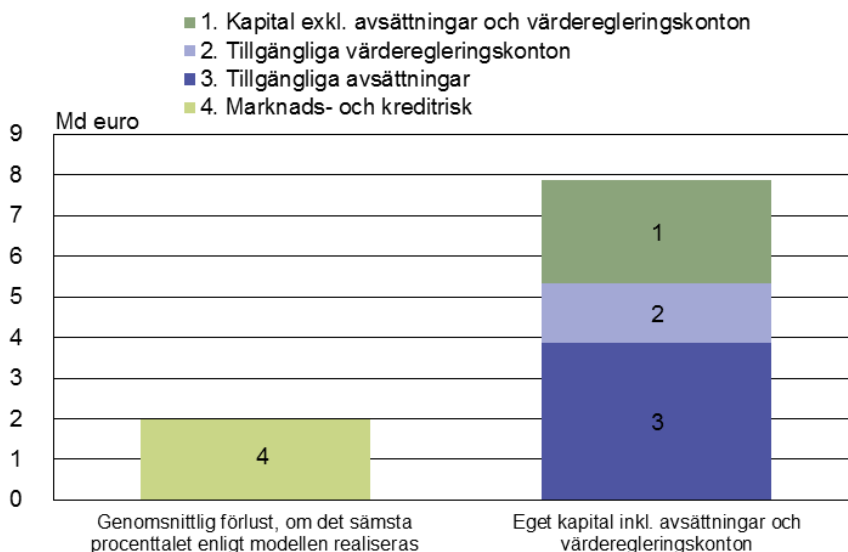
I bedömningen av den samlade risken utnyttjar Finlands Bank bland annat VaR-metoden och beräknar såväl VaR-värdet som ES-värdet (expected shortfall) med konfidensgraden 99 procent för den samlade finansieringsrisken. Värdet för ES med konfidensgraden 99 procent är den genomsnittliga (förväntade) förlustens storlek, om det sämsta procenttalet av alternativen utfaller (dvs. om värdet för VaR 99 % överskrids). Eftersom statistiska modeller inte ger en fullständig bild av riskerna, kompletteras riskbedömningen med scenarioräkningar och stresstester, som används för att bedöma förlusterna till följd av osannolika men tänkbara scenarier.

De totala riskerna i de finansiella tillgångarna och penningpolitiska transaktionerna beräknades på årsnivå uppgå till 2,0 miljarder euro vid slutet av 2016 (exkl. guldrisken, diagram 11). Det beräknade risktalet var nästan oförändrat jämfört med året innan. Eftersom värderegleringskontot för guld täcker över hälften av guldvärdet, har guldrisken beräknats separat. Guldrisken var 0,7 miljarder euro och värderegleringskontot för guld balanserade på 1,3 miljarder euro.

Värdepapperen i det utökade programmet för köp av värdepapper värderas inte till marknadspris. Förändringar i räntorna påverkar dock ränteintäkterna från nya värdepappersköp och finansieringskostnaderna för köpprogrammen. Högre finansieringskostnader skulle minska Finlands Banks räntenetto. Framför allt köpen av offentliga värdepapper ökade ränterisken i Finlands Banks penningpolitiska transaktioner 2016.

Vid slutet av 2016 var beloppet av eget kapital i Finlands Bank totalt 9,4 miljarder euro. Av detta uppgick grund- och reservfonden till 2,6 miljarder euro, avsättningarna (exkl. pensionsavsättningen) till 3,9 miljarder euro och värderegleringskontona till 3,0 miljarder euro. Riskbuffertarna i Finlands Bank stärktes under 2016. Finlands Banks kapitaltäckning räcker till för att banken ska kunna bära de risker som banken exponeras för i sin verksamhet.

Diagram 11. Finlands Banks samlade finansiella risker och eget kapital 2016

Källa: Finlands Bank.

Läs mer om Finlands Banks riskhantering, mätning av den totala marknadsrisken, risktal och fördelningar för bankens investeringar 2016 i Finlands Banks årsberättelse.

Andra behandlade ärenden

Till bankfullmäktiges viktigaste arbetsformer hör att föra diskussioner med Finlands Banks direktion om den ekonomiska utvecklingen globalt, i euroområdet och i Finland, ECB:s monetära politik och finanssystemet i euroområdet och andra aktuella frågor som gäller ekonomisk politik, penningpolitik och finanssektor.

På bankfullmäktiges möten hölls under året anföranden med påföljande debatt om många olika teman.

Den ekonomiska utvecklingen internationellt och i Finland

På mötena behandlades penning- och ekonomipolitiken globalt och särskilt inom euroområdet, stabilitetsläget på finansmarknaden, makrotillsynen och betydelsen av ECB:s åtgärder på finansmarknaden för den ekonomiska tillväxten. Dessutom behandlades Storbritanniens utträde ur EU (Brexit) och de eventuella konsekvenserna för realekonomin, finanssektorn och finansmarknaden, utvecklingen av läget i Grekland till följd av programmet för sanering av landets ekonomi och läget i Italien. Andra frågor som togs upp var hur Ryssland skulle genomföra sina planer på utgiftsnedskärningar och vilka konsekvenser de skulle få, hur den ryska ekonomin påverkar Finlands ekonomi, hur Ryssland skulle genomföra sina reformplaner inom försvaret samt vilket läge som rådde i den kinesiska ekonomin och på den kinesiska finansmarknaden. Vidare diskuterades de positiva och negativa följderna av oljeprisutvecklingen på investeringarna i oljebranschen och på ekonomin i olika länder.

Den inhemska ekonomiska politiken jämte relevanta händelser togs också upp på bankfullmäktiges möten. Aktuella teman var bland annat det ekonomiska läget i Finland och den reella konkurrenskraften, arbetslösheten bland unga, villkoren för bättre sysselsättning, anpassningen av de offentliga finanserna och dess betydelse på längre sikt, utvecklingen på bolånemarknaden, utvecklingen på bostadsmarknaden och i fråga om boendekostnader, skyddsnet samt polarisering och

matchningsproblem på arbetsmarknaden. Övriga samtalsämnen var de ökande inkomstskillnaderna och beskattningens styreffekter.

Digitaliseringens betydelse för finansmarknaden och den ekonomiska tillväxten

På sina möten behandlade bankfullmäktige flera gånger digitaliseringens betydelse för produktivitetshöjning, ekonomisk tillväxt och finansmarknad. Framför allt diskuterades bland annat hur digitaliseringen lägger om affärsverksamhetsmodellerna i finanssektorn och ändrar på marknadsstrukturen och konkurrensläget.

Digitaliseringens betydelse på finansmarknaden behandlas utförligare i artikel 3 om temat Digitalisering på finansmarknaden.

Del 2. Finansinspektionen under 2016

I den här delen återges huvuddragen i Finansinspektionens (FI) verksamhet och EU:s finansiella tillsyn under 2016. Fokus ligger på bankfullmäktiges verksamhet och frågor som är centrala ur dess perspektiv. Finansinspektionens verksamhet behandlas i större detalj i såväl *Finansinspektionens verksamhetsberättelse 2016* som i Finansinspektionens direktionens berättelse till bankfullmäktige (*Direktionens berättelse till bankfullmäktige om Finansinspektionens verksamhet 2016*). Berättelserna finns tillgängliga på Finansinspektionens webbplats.^{14, 15}

Det finns åtskilliga andra publikationer och rapporter om Finansinspektionens verksamhet och omvärldsmiljön. Finansinspektionen publicerar till exempel kapitaltäckningssiffror och analyser av det ekonomiska läget och riskerna i företagen under tillsyn. De finns tillgängliga på finska på Finansinspektionens webbplats.¹⁶

Finlands Bank publicerar dessutom i maj varje år ett specialnummer om finanssystemets tillstånd och stabilitet (www.eurojatalous.fi).¹⁷

2.1 Finansinspektionens uppgifter, bankfullmäktiges ställning och Finansinspektionens förvaltning

Finansinspektionens uppgifter och bankfullmäktiges ställning

Finansinspektionen är administrativt knuten till Finlands Bank, men är oberoende i sina beslut. Syftet med Finansinspektionens verksamhet är att se till att kreditinstitut, försäkrings- och pensionsanstalterna och andra tillsynsobjekt bedriver en stabil verksamhet, vilket är en förutsättning för finansmarknadens stabilitet. Vidare ska Finansinspektionen se till att de försäkrade förmånerna tryggas och att det allmänna förtroendet för finansmarknadens funktionssätt upprätthålls (se lagen om Finansinspektionen, 1 §).

Bankfullmäktige övervakar den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i Finansinspektionens verksamhet. I sin tillsyn över ändamålsenligheten utvärderar bankfullmäktige hur det lagfästa målet har nåtts. Bankfullmäktige övervakar den allmänna effektiviteten framför allt utifrån hur personalstyrkan och budgeten generellt sett utvecklas i förhållande till arbetsuppgifterna, marknadsutvecklingen och förändringarna i lagstiftningen.

Bankfullmäktige utnämner Finansinspektionens direktionsmedlemmar och, på framställning av direktionen, även direktören.

Direktionen ska enligt 10 § i lagen om Finansinspektionen (878/2008) minst en gång om året lämna bankfullmäktige en berättelse över målen för Finansinspektionens verksamhet och måluppfyllelse.

Finansinspektionens förvaltning

Finansinspektionen leds av en direktion. Direktionen ska lägga upp de särskilda målen och besluta om riktlinjerna för Finansinspektionens verksamhet. Den ska också styra och övervaka hur målen uppfylls och riktlinjerna iaktas. Dessutom ska direktionen bland annat behandla Finansinspektionens årliga budget och underställa den Finlands Banks direktion för fastställelse.

Ordförande i direktionen för Finansinspektionen var vice ordförande i direktionen för Finlands Bank *Pentti Hakkarainen*, med avdelningschef *Katja Taipalus* som suppleant. Vice ordförande var statssekreterare, kanslichef *Martti Hetemäki* vid finansministeriet, med konsultative tjänstemannen

¹⁴ Se <http://www.finanssivalvonta.fi/se/Publicerat/Berattelser/Pages/Default.aspx>.

¹⁵ Se http://www.finanssivalvonta.fi/se/Publicerat/berattelse_bankfullmaktige/Pages/Default.aspx.

¹⁶ Se <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/valтари/>.

¹⁷ ECB publicerar två gånger om året en stabilitetsrapport om finanssektorn och finansmarknaden i euroområdet. Rapporterna (Financial Stability Review) är offentliga och finns på ECB:s webbplats på adressen <https://www.ecb.europa.eu/pub/fsr/html/index.en.html>.

Jaakko Weuro som suppleant. Övriga direktionsmedlemmar var överdirektör *Outi Antila* vid social- och hälsovårdsministeriet, med övermatematiker *Mikko Kuusela* som suppleant, samt vicehäradschef *Pirkko Juntti* och politices doktor *Vesa Vihriälä*.

Direktör för Finansinspektionen var vicehäradschef, ekonom *Anneli Tuominen*.

Sekreterare i direktionen var Finansinspektionens chefsjurist *Pirjo Kyyrönen*.

2.2 EU:s finansiella tillsyn och ECB som banktillsynsmyndighet

Bankunionen för EU-länderna bygger på tre pelare: den gemensamma tillsynsmekanismen, den gemensamma resolutionsmekanismen och det europeiska insättningsgarantisystemet. Till grund för både tillsynsmekanismen och resolutionsmekanismen ligger en gemensam s.k. regelbok, som alla EU-länderna följer. Målet är en enhetlig reglering, tillsyn och resolution.

Bankunionens första pelare – den gemensamma tillsynsmekanismen: År 2016 var den gemensamma tillsynsmekanismens andra år. Europeiska centralbanken utövar direkt tillsyn över alla betydande kreditinstitut i euroområdet. I Finland hade ECB direkt tillsyn över Nordea Bank Finland, OP Gruppen, Danske Bank och Kommunfinans under 2016. Finansinspektionen deltar i tillsynen av landets betydande kreditinstitut och i beslutsfattandet inom tillsynsmekanismen och svarar för den direkta tillsynen av mindre betydande banker. Tillsynsämnden (Supervisory Board) i den gemensamma tillsynsmekanismen bereder beslutsförslagen, som överlämnas till ECB-rådet för godkännande.¹⁸ I tillsynsämnden deltar från Finland Finansinspektionens direktör, en representant som särskilt utsetts av ECB och en representant för Finlands Bank. I december 2016 meddelade ECB att Pentti Hakkarainen, vice ordförande i direktionen för Finlands Bank, hade blivit utnämnd till ECB:s företrädare i tillsynsämnden (från och med februari 2017).

När bankunionen bildades tilldelades ECB också makrotillsynsbefogenheter i länderna inom bankunionen. ECB har rätt att skärpa användningen av makrotillsynsverktygen i EU:s kapitaltäckningsförordning och kapitaltäckningsdirektiv. Makrotillsynsbesluten fattas av ECB-rådet. Svagheter i det finansiella systemet och systemets motståndskraft mot störningar analyseras gemensamt av ECB och de nationella centralbankerna inom ECBS kommitté för finansiell stabilitet. Finlands Bank och Finansinspektionen förbereder tillsammans samarbetet med ECB inom makrotillsynsområdet. ECB-rådet och tillsynsämnden samlas också regelbundet till ett makrostabilitetsforum för att diskutera angelägna frågor ur ett samlat banktillsyns- och makrotillsynsperspektiv.

Bankunionens andra pelare – den gemensamma resolutionsmekanismen: Den gemensamma resolutionsmekanismen bildar bankunionens andra pelare och består av EU:s gemensamma resolutionsnämnd, den gemensamma resolutionsfonden och de nationella resolutionsmyndigheterna. Den gemensamma resolutionsnämnden (Single Resolution Board, SRB) inrättades som nytt EU-organ i början av 2015 och förvaltar den gemensamma resolutionsfonden (Single Resolution Fund, SRF), som inledde sin verksamhet vid ingången av 2016. Sommaren 2016 publicerade resolutionsnämnden sin första årsrapport, där den beskrev vilka åtgärder som året innan hade vidtagits för att inrätta en ny resolutionsmyndighet i EU. Resolutionsmekanismen möjliggör resolution av banker och värdepappersföretag i ett läge då de skulle drabbas av allvarliga ekonomiska svårigheter trots den gemensamma banktillsynen. Den centrala principen är att problemdrabbade bankers skuldbörda primärt axlas av bankens ägare och borgenärer. Den gemensamma resolutionsnämnden svarar för resolution och resolutionsplanering i fråga om Nordea, OP Gruppen, Danske Bank och Kommunfinans.

Finlands resolutionsmyndighet är Verket för finansiell stabilitet, som inledde sin verksamhet sommaren 2015. Finansministeriet svarar för resultatstyrningen och tillsynen av verket, som arbetar i anknytning till Finansinspektionen och Finlands Bank.¹⁹ Verket har omfattande befogenheter att ingripa i

¹⁸ Om inte ECB-rådet inom utsatt tid motsätter sig beslutsförslaget, anses det ha godkänts.

¹⁹ Verket har en delegation med uppgift att sörja för ett välfungerande samarbete och informationsutbyte mellan myndigheterna i ärenden som hör till verkets ansvarsområde. Delegationen består av representanter utsedda av Verket för finansiell stabilitet, finansministeriet, Finlands Bank och Finansinspektionen.

bankernas verksamhet, exempelvis ta kontroll över banken, lösa in och vidareöverföra andelar, överföra bankens tillgångar och skulder och skriva ned värdet på skulderna. Verket deltar i verksamheten i EU:s resolutionsmekanism inom den gemensamma resolutionsnämnden och i resolutionskollegier. Det sköter också insättningsgarantiuppgifter och administrerar Insättningsgarantifonden.

Bankunionens tredje pelare – det gemensamma insättningsgarantisystemet: Europeiska kommissionen lade i november 2015 fram ett förslag till ett nytt europeiskt insättningsgarantisystem, som ska genomföras på så sätt att ansvaret för att ersätta insättningar stegvis ska överföras från den nationella nivån till det europeiska insättningsgarantisystemet fram till 2024.²⁰ Systemet gäller endast bankunionens medlemsstater. Det ska enligt planerna införas genom att förordningen om den gemensamma resolutionsmekanismen kompletteras med bestämmelser om systemet. Målet är att bankens hemstat inte ska ha någon betydelse för insättaren och att kopplingen mellan insättningsgaranti och hemstatens budgetrisk bryts. I det nya systemet fördelas också riskerna på en större grupp aktörer och då kan man tänka att den gemensamma insättningsgarantin följer den verksamhetsmodell som är typisk för försäkringar. Insättningsgarantisystemet omfattar också en gemensam insättningsgarantifond som ska fyllas av garantiavgifter som betalas av kreditinstitut. Europeiska kommissionen publicerade analyser av olika alternativ att genomföra det europeiska insättningsgarantisystemet och anknytande konsekvenser i oktober 2016.²¹

Mer information om EU-systemet för finansiell tillsyn, den gemensamma tillsynsmekanismen och den gemensamma resolutionsmekanismen finns bl.a. på följande webbplatser:

- Finansinspektionen: <http://www.finanssivalvonta.fi/se/EU-tillsyn/>
- Europeiska centralbanken: <http://www.bankingsupervision.europa.eu/>
- Verket för finansiell stabilitet: <http://rvv.fi/sv/den-gemensamma-resolutionsmekanismen>
- Den gemensamma resolutionsnämnden: <https://srb.europa.eu/>

2.3 Finansinspektionens verksamhet 2016

Syftet med Finansinspektionens verksamhet är att se till att kreditinstituten, försäkrings- och pensionsanstalterna och andra tillsynsobjekt bedriver en stabil verksamhet, vilket är en förutsättning för finansmarknadens stabilitet. Vidare ska Finansinspektionen se till att det allmänna förtroendet för finansmarknadens funktionssätt upprätthålls (se 1 § i lagen om Finansinspektionen).

Finansinspektionens direktion har lämnat en berättelse till bankfullmäktige om Finansinspektionens verksamhet 2016 (*Direktionens berättelse till bankfullmäktige om Finansinspektionens verksamhet 2016*). I berättelsen 1) beskrivs tillståndet på finansmarknaden och Finansinspektionens strategi, 2) redogörs för hur Finansinspektionen beaktat bankfullmäktiges berättelse för 2015, 3) ges ett sammandrag över Finansinspektionens verksamhet 2016 och hur målen för året utfallit, 4) redogörs för den årliga diskussionen med aktörerna på finansmarknaden och 5) ges en uppskattning av hur tillsynen och tillsynsavgifterna kommer att förändras 2017.

Berättelsen går bland annat in på den strategiska måluppfyllelsen, Finansinspektionens medverkan i den gemensamma banktillsynen (inbegripet tillsynen över systemviktiga filialer) och vissa särskilda frågor kring tillsynen över försäkrings- och värdepapperssektorn.

²⁰ Se Haajanen, Jyrki (2016) Uusi eurooppalainen talletussuojajärjestelmä käynnistymässä.

Euro & talous 2/2016. <http://www.eurojatalous.fi/fi/2016/2/uusi-eurooppalainen-talletussuojajarjestelma-kaynnistymassa/>.

²¹ Se Effects Analysis (Ea) On The European Deposit Insurance Scheme (EDIS).

Där står att den starka kapitaltäckningen inom banksektorn fungerade som buffert för de försvagade lönsamhetsutsikterna och att kapitaltäckningen inom försäkrings- och arbetspensionssektorerna höll god nivå trots de svåra omvärldsvillkoren.

Bland annat följande noteras i berättelsen:

- Resultatet i banksektorn var svagare än året innan. Under referensåret låg nettoavkastningen av värdepappershandeln på mycket hög nivå. Räntenettet sjönk till följd av dels den alltjämt låga räntenivån, dels de sjunkande marginalerna på grund av bolånekonkurrensen. Samtidigt bromsades nedgången i räntenettet upp av att upplåningskostnaderna sjönk och lånestocken växte. Under året visade provisionsintäkterna en nedåtgående trend.
- Utmaningarna var fortfarande många i försäkringsbolagens och pensionsanstaltarnas omvärld. Framför allt livförsäkringsbolagens premieintäkter minskade till följd av den svaga ekonomiska tillväxten. Uppgången i skadeförsäkringsbolagens premieintäkter, i synnerhet från lagfästa typer av försäkringar, stannade av. Däremot var lönsamheten rekordhög. Arbetspensionsbolagens premieintäkter ökade något när lönesumman växte.
- Solvensen i liv- och skadeförsäkringsbolagen enligt Solvens II var bra och jämn hela året. Det var det första året som solvensreglerna var i kraft. På bolagsnivå varierade solvensen däremot efter kvartal. Övergångsbestämmelserna hade stora effekter framför allt för livförsäkringsbolagen.

Direktionens berättelse till bankfullmäktige finns i sin helhet tillgänglig på Finansinspektionens webbplats.²²

Allmän ändamålsenlighet och effektivitet i Finansinspektionens verksamhet enligt direktionens berättelse

Nedan granskas den allmänna ändamålsenligheten och effektiviteten i Finansinspektionens verksamhet utifrån direktionens berättelse.

Under 2016 följde Finansinspektionen sin uppdaterade strategi för 2016–2018, som i synnerhet är fokuserad på främjandet av den riskbaserade tillsynen inom euroområdet gemensamma banktillsyn och vikten av samarbetet mellan myndigheterna. En ny strategi har arbetats fram för 2017–2019.

Finansinspektionen har följande strategiska mål: 1) att effektivt förebygga problem som hotar den finansiella stabiliteten och förtroendet för finansmarknaden, 2) att ha stark expertis i det europeiska tillsynssystemet, 3) att vara bland de främsta europeiska myndigheterna i fråga om kvalitet och bland de främsta nordiska myndigheterna i fråga om effektivitet, 4) att tillhandahålla en rätt avpassad och jämlik reglering och tillsyn samt 5) att sörja för att finansiella tjänster och produkter tillhandahålls ansvarsfullt på finansmarknaden i Finland.

Finansinspektionens strategiska val för 2016 var 1) riskbaserad tillsyn och reglering och effektiv verksamhet, 2) god riskhanteringsförmåga och intern styrning i företagen, 3) högklassigt kund- och investerarskydd och 4) resultatriktat tillsyns- och annat myndighetssamarbete.

Enligt direktionen uppnåddes de viktigaste strategiska målen nästan som planerat. Målen nåddes i fråga om kollegial utvärdering mellan de europeiska tillsynsmyndigheterna, handläggningstiderna för koncessioner och kundklagomål och antalet besökare på webbplatsen. I berättelsen beskrivs måluppfyllelsen när det gäller följande mål: god riskhanteringsförmåga och intern styrning i företagen, högklassigt kund- och investerarskydd, resultatriktat tillsyns- och annat myndighetssamarbete samt effektivisering och utveckling av verksamheten.

I kapitlet om måluppfyllelsen 2016 står det bland annat följande om målen för den allmänna ändamålsenligheten:

---

²² Se http://www.finanssivalvonta.fi/se/Publicerat/berattelse_bankfullmaktige/Pages/Default.aspx.

Stabiliteten på den finländska finansmarknaden var fortsatt god trots utmaningarna i omvärlden. Kapitalbasen i banksektorn översteg det allmänna sammantagna kravet (10,5 %) med 14,6 miljarder euro och kapitaltäckningen höll god nivå också inom livförsäkringssektorn, skadeförsäkringssektorn och arbetspensionssektorn.

Tillsynsverksamheten blev mer riskbaserad tack vare att den underbyggdes med tematiska analyser som täcker in större grupper av företag under tillsyn.

I banksektorn genomförde Finansinspektionen en rad stabilitetsfrämjande åtgärder i egenskap av makrotillsynsmyndighet.

Tillsynen över skade- och livförsäkringssektorn fokuserades på att inleda arbetet med tillsynen enligt Solvens II-regleringen som trädde i kraft vid ingången av 2016. Det finns en hel del tolkningsfrågor som gäller regleringen och de behandlades på nationell, nordisk och europeisk nivå.

Finansinspektionen färdigställde sina föreskrifter och anvisningar om hanteringen av arbetspensionsbolagens risk för arbetsoförmåga och om den nya solvenslagstiftningen beträffande arbetspensionsanstalter.

I fråga om kund- och investerarskydd noteras det i berättelsen att nya bestämmelser trädde i kraft inom en rad områden och att beredskapen för detta krävde att Finansinspektionen utvecklade sin tillsynsverksamhet och informerade parterna om de nya kraven. Inom arbetet som tillsynsmyndighet och det övriga myndighetsarbetet genomfördes tillsynen över de stora bankerna under ledning av ECB. En expertgrupp inom IMF gjorde en omfattande analys av verksamheten.

Den allmänna effektiviteten behandlas i berättelsen med anknytning till effektivisering och utveckling av verksamheten:

Den kritiska bedömningen av Finansinspektionens reglering och anvisningar gjorde framsteg. Finansinspektionen såg över sin praxis för behandlingen av tillsynsobjektens ärenden och utvecklade e-tjänsterna.

Om effektivitetsmålet (Effektivisering och utveckling av verksamheten) skriver direktionen så här: En hel del egen reglering gallrades ut, framför allt vid ändringar i samlingarna med föreskrifter och anvisningar för värdepapperssektorn. E-tjänsterna förbättrades, både för att höja den interna effektiviteten och för att underlätta kommunikationen med företagen under tillsyn. Dessutom såg Finansinspektionen över sin praxis för att effektivisera behandlingen av tillsynsobjektens ärenden och tolkningsbegäran. I oktober öppnades en Innovations-HelpDesk för att vägleda marknadsaktörer i regleringen av nya finansiella tjänster eller handlingsmodeller.

Bedömning av förändringar i tillsynen

I berättelsen står det om den ändrade tillsynen att den allt mer digitaliserade och föränderliga omvärlden och den svaga ekonomiska tillväxten medför utmaningar för tillsynen. Därför behöver tillsynen anpassas efter förändringar på bank-, försäkrings- och finansmarknaden. En samordnad praxis införs för att bestämma hur intensiv tillsynen ska vara inom olika tillsynsområden. Tillsynen får större genomslagskraft med hjälp av tematiska analyser. Resultaten av analyserna och inspektionerna publiceras aktivare i tillämpliga delar.

Tillsynen över Nordeafilialen i Finland dimensioneras och inleds i proportion till filialens betydelse för stabiliteten på den finländska finansmarknaden. Inom tillsynen över filialen utvecklas det nordiska samarbetet så att det svarar mot kraven på tillsyn över systemviktiga filialer. Det finns dock också ett behov att få EU-lagstiftningen att stödja tillsynen över betydande filialer.

Det står också i berättelsen att tillsynen över nya finansiella tjänster och produkter ska väga in framför allt de effekter som alternativa finansieringsformer har på marknadsstrukturerna.

2.4 Handlagda ärenden och bankfullmäktiges bedömning av dem

Bankfullmäktiges bedömning av föregående berättelseår och Finansinspektionens åtgärder med anledning av den

I sin allmänna ändamålsenlighetsbedömning av Finansinspektionen menade bankfullmäktige i sin berättelse för 2015 att myndigheten nått de mål som ställs på den i lag. Bankfullmäktige ansåg att Finansinspektionen med hänsyn till den allmänna genomslagskraften har skött sitt ständigt skiftande verksamhetsområde effektivt och med en adekvat kostnadsutveckling.

I sin berättelse för 2015 uppmanade bankfullmäktige Finansinspektionen att göra följande²³:

1. Fortsätta utveckla och etablera den gemensamma tillsynsmekanismen (SSM) under ledning av ECB.

Finansinspektionens observationer och åtgärder:

- Finansinspektionen medverkade i tillsynen över banker som står under direkt tillsyn av ECB (s.k. SI-banker, Significant Institutions, nedan "stora banker") enligt arbetsfördelningen för banktillsynen och med hjälp av ECB:s banktillsynsmetoder. Även tillsynen över andra banker (s.k. LSI-banker, Less Significant Institutions, nedan "mindre banker") utvecklades utifrån de här metoderna.
- Finansinspektionen var aktiv medlem i tillsynsnämnden (Supervisory Board) och deltog i utvalda arbetsgrupper som utvecklar verksamheten för att förbättra och etablera den gemensamma banktillsynen i euroområdet. Finansinspektionen satsade särskilt på projektet för att förenhetliga de interna modellerna för kapitaltäckningsanalys i egenskap av medlem i styrgruppen för projektet.

2. Utveckla och etablera makrotillsynen i samråd med Finlands Bank och finansministeriet.

Finansinspektionens observationer och åtgärder:

- Makrotillsynsbeslut fattades kvartalsvis enligt en vedertagen berednings- och beslutsprocess. Finansinspektionen var med och förberedde lanseringen av finansministeriets systemriskbuffert och arbetade också på ett förslag till utökade makrotillsynsverktyg för upplåning. Rapporteringen om maximal belåningsgrad inleddes under hösten och en analys utifrån rapporterna blev klar i början av 2017.

3. Fortsätta satsa på analys- och krishanteringsarbete och fortsatt bereda sig på och förbereda sig för olika störningar tillsammans med andra myndigheter.

Finansinspektionens observationer och åtgärder:

- De datasystem som användes för rapportering och analyser var halvfärdiga, vilket påverkade analysarbetet negativt. Under året gjordes satsningar på att utveckla datasystemen och det utvecklingsarbetet fortsätter.
- Under första halvåret utkom slutrapporten om krisövningen i finansbranschen (FATO 2015). Resultaten har nyttiggjorts bland annat i uppdateringen av Finansinspektionens egna kontinuitets- och beredskapsplaner. Arbetet i Finansieringsförsörjningspoolen, som består av aktörer och myndigheter på området, har stått stilla. Det är viktigt att det kommer i gång på nytt så snart som möjligt. Finansieringsförsörjningspoolen svarar bland annat för förberedelserna inför krisövningar i finansbranschen.
- I planeringen av krishanteringen i bankerna samverkade Finansinspektionen intensivt med Verket för finansiell stabilitet. De små bankerna fick feedback från Finansinspektionen om sina återhämtningsplaner. I fråga om stora banker var Finansinspektionen med och analyserade återhämtningsplaner under ledning av ECB.

---

²³ Se direktionens berättelse till bankfullmäktige om Finansinspektionens verksamhet 2016.

4. Bedöma och i sin verksamhet beakta hur den gemensamma tillsynsmekanismen i euroområdet (SSM) och omstruktureringarna på finansmarknaden påverkar Finansinspektionens verksamhet.

Finansinspektionens observationer och åtgärder:

- Nordea lade om sin bolagsstruktur vid ingången av 2017. Dotterbolaget i Finland upphörde med sin verksamhet och bankverksamheten i Finland fortsätter i form av filial och hypoteksbank. Samtidigt minskade balansräkningen för Nordeas bankverksamhet i Finland betydligt. Finansinspektionen förberedde sig för den här omställningen genom att tillsammans med de nordiska banktillsynsmyndigheterna och ECB upprätta ett samarbetsprotokoll för tillsynen över systemviktiga filialer. Protokollet möjliggör bland annat informationsutbyte mellan tillsynsmyndigheterna i större omfattning än minimikraven i lagstiftningen. Men trots att protokollet medger bättre möjligheter till tillsyn över filialer kan det inte anses vara tillräckligt. Därför har Finansinspektionen på olika forum framhävt behovet att utveckla EU-lagstiftningen så att den väger in behoven inom tillsynen över systemviktiga filialer.
  - Finansinspektionen medverkade i en arbetsgrupp med uppdrag att bereda en översyn av lagen om Finansinspektionen och lagen om tillsynsavgift till Finansinspektionen. Tillsynsavgifternas nya struktur stabiliserar Finansinspektionens finansiella bas också efter det att en betydande aktör överfört sin verksamhet till en filial.
  - Finansinspektionen deltog i tillsynen över stora banker enligt överenskommen arbetsfördelning. Personal på Finansinspektionen utförde ungefär 75 procent av den fortgående banktillsynen och största delen av inspektionsarbetet. Den gemensamma banktillsynen i euroområdet är intensivare och mer detaljerad, så Finansinspektionen har inte kunnat minska på resurserna för banktillsynen. Dessutom har den gemensamma tillsynen inneburit nya uppgifter för Finansinspektionen, till exempel beredning av tillsynsnämndens beslut och betydligt mer omfattande rapportering till ECB. Ambitionen var att kompensera för den ökade arbetsbördan genom att i tillämpliga delar nyttiggöra ECB:s metoder också i tillsynen över de mindre bankerna, så att utvecklingen av egna metoder kunde minskas. Det finns inga utsikter att minska arbetsbördan inom den gemensamma banktillsynen i euroområdet.
5. Följa upp och bidra till att säkerställa att tillgången till grundläggande banktjänster inte riskeras till följd av omstruktureringen i banksektorn och utvecklingen av handlingsmodellerna.

Finansinspektionens observationer och åtgärder:

- Tillgången till basala banktjänster var fortfarande i regel god, men utbudet krympte på det lokala planet när antalet privatkundskontor minskade och urvalet av tjänster begränsades. Finansinspektionen påpekade för tjänsteleverantörerna bland annat
  - de kunder som inte kan använda nätbank och betalkort bör erbjudas ett enkelt och tydligt servicepaket
  - i synnerhet kunder som har lång väg till kontorstjänster eller som inte kan eller har möjlighet att använda banktjänster på webben eller mobilt bör få vägledning i att välja relevanta tjänster
  - användargränssnitten för e-tjänster och mobila tjänster bör utformas så enkelt att också personer med funktionsnedsättning och personer som inte är vana vid e-tjänster kan använda dem och har tillräckligt förtroende för dem.

Andra behandlade ärenden

Utifrån de aktuella översikterna om Finansinspektionens ansvarsområde diskuterade bankfullmäktige under året bland annat den gemensamma tillsynsmekanismen (SSM) och dess konsekvenser för

Finansinspektionens verksamhet, de negativa räntornas effekter på finanssektorn i Finland, läget i banksektorn, försäkringssektorn och arbetspensionssektorn, ombildningen av Nordea Bank Finland till en filial till svenska Nordea, tillsynen över arbetspensionsbolagens styrelser och kompetenskraven för styrelsemedlemmarna. Andra diskussionsämnen var tillsynen över nya funktioner på finansmarknaden, såsom gräsrotsfinansiering, den moraliska risken i ett läge med negativa räntor, makrotillsynsverktygen i olika länder, Deutsche Banks situation med avseende på de krav som de amerikanska tillsynsmyndigheterna ställer, den finländska bostadsmarknaden och Europeiska systemrisknämndens varning för systemrisker på bolånemarknaden på medellång sikt gällande Finland och sju andra EU-länder. Dessutom diskuterades tillgången till och prissättningen av grundläggande banktjänster och de asylsökandes svårigheter med att öppna konton hos finansiella institut, då orsaken ofta är att identitetshandlingar saknas.

Bankfullmäktiges bedömning av Finansinspektionens verksamhet 2016

Ledningen för Finansinspektionen har lämnat sin berättelse om Finansinspektionens verksamhet 2016 till bankfullmäktige och publicerat Finansinspektionens verksamhetsberättelse. Utifrån de här berättelserna, diskussionerna på bankfullmäktiges sammanträden och annan information vill bankfullmäktige framföra följande:

Allmän ändamålsenlighet i Finansinspektionens verksamhet

I sin allmänna ändamålsenlighetsbedömning av Finansinspektionen menar bankfullmäktige att myndigheten nått de mål som ställs på den i lag.

Bankfullmäktige anser att de strategiska mål och val som Finansinspektion satt upp för sig själv är ändamålsenliga.

Allmän effektivitet i Finansinspektionens verksamhet

Bankfullmäktige anser att Finansinspektionen med hänsyn till den allmänna genomslagskraften har skött sitt ständigt skiftande verksamhetsområde effektivt och med en adekvat kostnadsutveckling.

Uppmaningar

Bankfullmäktige uppmanar Finansinspektionen att

- bedöma och i sin verksamhet beakta hur det påverkar Finansinspektionens verksamhet att det inom finanssektorn pågår en förvandling till filialer.
- se till att tillsynen över filialer till banker och försäkringsbolag, i synnerhet systemviktiga filialer, dimensioneras så att den står i proportion till filialernas betydelse för stabiliteten på den finländska finansmarknaden.
- bidra till att säkerställa att det för finansiell tillsyn finns de resurser tillgängliga som behövs för att tillsynen ska vara trovärdig.
- bevaka och bidra till en positiv utveckling dels på bolånemarknaden, dels i fråga om risker med anknytning till bostadskrediter, både nationellt och regionalt.
- bidra till att det finns tillbörliga makrotillsynsverktyg att använda i Finland.
- följa upp och bidra till att säkerställa att tillgången till grundläggande banktjänster inte riskeras till följd av omstruktureringen i banksektorn, digitaliseringen och utvecklingen av handlingsmodellerna.
- bidra till att säkerställa att de särskilda egenskaperna hos den finländska finanssektorn och dess aktörer identifieras i banktillsynen under ECB:s ledning och lyfts fram vid beredningen av europeisk lagstiftning.

- fortsätta utveckla rapporteringssystemen, korta ner handläggningstiderna för sanktioner och förbättra kvaliteten på det material som finns till underlag för EU:s reglerings- och tillsynsmöten med avseende på beslutsprocessen.

Bankfullmäktige ser det som viktigt att varje aktör i finanssektorn -oavsett bolagsform och val av handlingsmodell – deltar i att täcka kostnaderna för tillsynen över sin verksamhet på ett jämlikt sätt.

Del 3. Särskilda teman

Artiklarna i den här delen har skrivits i samarbete med Finlands Bank och experter på Finansinspektionen.

Artikel 1. Extraordinära åtgärder i ECB:s penningpolitik under de senaste åren

Under de senaste åren har penningpolitiken inom euroområdet blivit avsevärt mer expansiv genom extraordinär penningpolitik. De främsta åtgärderna är det utökade programmet för köp av värdepapper, framtidsindikationer, de riktade långfristiga refinansieringstransaktionerna och att inlåningsräntan har sänkts under noll.

Europeiska centralbankens (ECB) råd har betonat sitt engagemang för att varaktigt återställa inflationstakten till sitt mål, det vill säga nära men under en takt på två procent.

ECB-rådet har lättat upp penningpolitiken betydligt sedan mitten av 2014

År 2013 tog ECB i bruk framtidsindikationer med vars hjälp centralbanken berättar om sin kommande politik och på så sätt påverkar ränteförväntningarna. ECB-rådet meddelade att det räknar med att styrräntorna kommer att hållas kvar på rådande eller lägre nivåer under en längre tid.

Inlåningsräntan sänktes för första gången under noll i juni 2014 och sänktes ytterligare till -0,2 procent i september. När det finns rikligt med likviditetsöverskott i banksystemet, följer de kortfristiga penningmarknadsräntorna inlåningsräntans utveckling i stället för de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna. Den negativa inlåningsräntan har gjort de kortfristiga penningmarknadsräntorna negativa. Det gynnar exempelvis personer med bostadslån vars banklån är bundna till kortfristiga penningmarknadsräntor. Den negativa inlåningsräntan inverkar också sänkande på långfristiga räntor, vilket stöder återhämtningen av ekonomin.

År 2014 beslutade ECB-rådet ta i bruk riktade långfristiga refinansieringstransaktioner (TLTRO), som ska genomföras kvartalsvis. Dessutom inledde rådet ett program för köp av värdepapper med bakomliggande tillgångar och ett tredje program för köp av säkerställda obligationer. Målet med dessa åtgärder var att stödja bankernas utlåning och därmed göra det lättare särskilt för små och medelstora företag att få finansiering.

Under senare hälften av 2014 försvagades prisutsikterna i euroområdet ytterligare. I januari 2015 beslutade ECB-rådet inleda ett omfattande program för köp av värdepapper som svar på den utdragna fasen av låg inflation. Eurosystemet köper inom ramen för detta program värdepapper på andrahandsmarknaden i investeringskategorin emitterade av stater, statsbundna organisationer och sameuropeiska institutioner i euroområdet. I januari 2015 utökades omfattningen av köpprogrammet till 60 miljarder euro per månad. Till dessa köp hänfördes också de köp av privata värdepapper som inleddes hösten 2014 (säkerställda bankobligationer och värdepapper med bakomliggande tillgångar). Samtidigt gav ECB-rådet framtidsindikationer genom att meddela att rådet fortsätter köpa värdepapper åtminstone till utgången av september 2016, eller ännu senare vid behov, tills rådet anser att inflationstakten hållbart har återställts till målnivån, det vill säga något under två procent på medellång sikt.

I december 2015 beslutade ECB-rådet fortsätta köpprogrammet åtminstone till utgången av mars 2017 och sänkte inlåningsräntan med 0,10 procentenheter till -0,30 procent. I december beslutades det också att när tidsfristen för köpprogrammets värdepapper går ut ska det kapital som återbetalas placeras på nytt och på så sätt fortsätter man så länge det behövs. Dessutom beslutade man utvidga köpen till att omfatta omsättningsbara värdepapper till eurobelopp som emitterats av regional- och lokalförvaltningen.

År 2016 lättades penningpolitiken upp ytterligare

I början av 2016 blev finansieringsvillkoren fortsatt lättare när statsobligationsräntorna och genomsnittsräntorna på nya företags- och hushållslån fortsatt sjönk. Den årliga tillväxten i utlåningen,

speciellt till icke-finansiella företag, ökade och villkoren för såväl företags- som bostadslån blev lättare. Trots den gynnsamma utvecklingen av finansieringsvillkoren fortsatte de långsiktiga inflationsförväntningarna som mättes på finansmarknaden att sjunka.

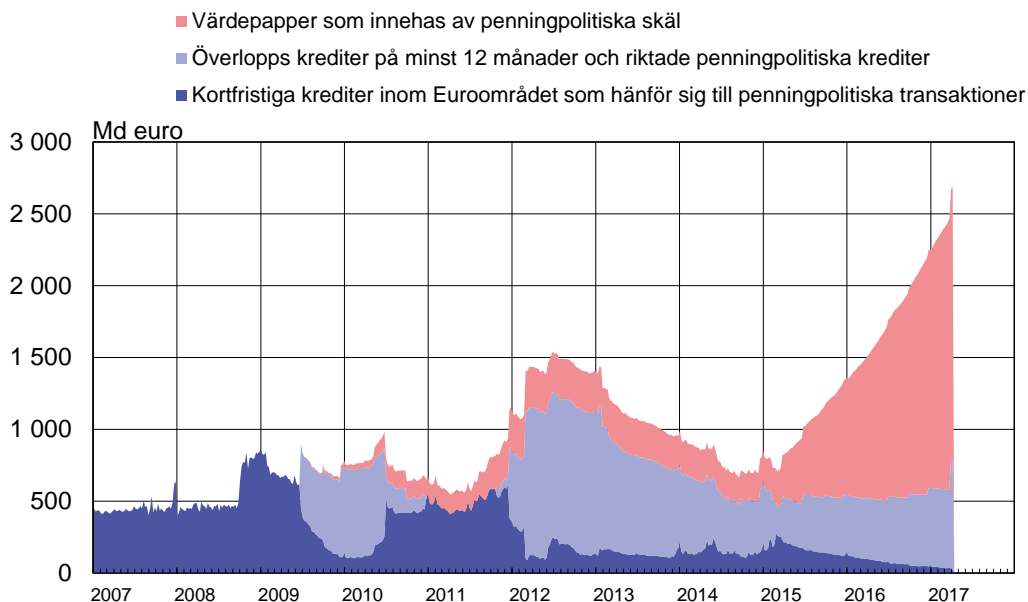
Enligt ECB:s experters makroekonomiska framtidsbedömningar i mars 2016 hade tillväxtutsikterna för euroområdet försämrats från december 2015 på grund av en svagare tillväxt i världsekonomin, särskilt i tillväxtekonomierna, samt en växande osäkerhet på finansmarknaden. Också inflationsutsikterna bedömdes vara mer dämpade än i föregående prognos.

Vid sitt penningpolitiska sammanträde i mars 2016 beslutade ECB-rådet om nya extraordinära penningpolitiska åtgärder. Månadsköpen inom det utvidgade köpprogrammet utökades från och med april från 60 till 80 miljarder euro. Köpprogrammets täckning ökades genom att i programmet ta upp obligationer i euro med högre kreditbetyg (investment grade) utgivna av företag i euroområdet. Inlåningsräntan sänktes med 0,10 procentenheter till -0,40 procent. Framtidsindikationerna preciserades så att rådet meddelade att det räknade med att styrräntorna skulle ligga kvar på rådande eller lägre nivåer under en längre tid och också efter det att värdepappersköpen har avslutats.

Dessutom beslutade rådet inleda en ny serie av riktade långfristiga refinansieringstransaktioner (TLTRO II). I dessa transaktioner kan bankerna få finansiering för fyra år framåt till samma ränta som gäller för de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna. Men om en övregräns för nettoutlåningen överskrids, kan räntan som lägst sjunka så att den ligger i nivå med inlåningsräntan vid tilldelningstidpunkten. De här operationerna är planerade för att utöka speciellt bankernas lån till företagen och på så sätt stödja den realekonomiska återhämtningen.

Sammantaget har de här extraordinära åtgärderna ökat Eurosystemets balansräkning (diagram 1). Mängden värdepappersköp ökade snabbt också 2016.

Diagram 1. De extraordinära åtgärderna i penningpolitiken ökar eurosystemets balansräkning.

Källor: ECB och Macrobond.

Bankernas utlåning med stöd av den lättare penningpolitiken växte under 2016 och den ekonomiska tillväxten inom euroområdet var fortfarande förhållandevis snabb. I början av september började dessutom de långsiktiga inflationsförväntningarna stiga. I december 2016 förutsåg ECB-rådet en oförändrad tillväxttakt i euroområdet, men dock ett fortsatt dämpat inflationstryck. Rådet fattade därför vid sitt penningpolitiska sammanträde beslut om att förlänga det utvidgade programmet för köp av värdepapper till utgången av 2017, men återinförde den ursprungliga köpvolymer på 60 miljarder euro per månad från och med april 2017. När köpen fortsätter en längre tid, förmedlas effekten av den penningpolitiska stimulansen längre.

Enligt ECBs framtidsindikationer kan köpen vid behov fortsätta även efter utgången av 2017 till dess att inflationstakten varaktigt har stigit tillbaka till sitt mål. ECB-rådet bedömde också i december att tillväxten fortsättningsvis hotas av negativa risker. Om de ekonomiska utsikterna försämras på nytt eller om läget på finansmarknaden inte längre bidrar till stigande inflation, kan de månatliga köpvolymer ökas under 2017.

För att säkerställa att köpen löper smidigt också framöver fattade rådet beslut om att sänka kravet om återstående minimilöptid från två till ett år för värdepapper som förvärvas inom programmet och godta också värdepapper med en avkastning som är lägre än ECB:s inlåningsränta.

Sammantaget har Europeiska centralbankens (ECB) råd engagerat sig i att varaktigt återställa inflationstakten till sitt mål, det vill säga nära men under en takt på två procent. Utfallet av detta prisstabilitetsmål kan beskrivas och utvärderas med följande villkor och beskrivningar:

- Prisstabiliteten har definierats och dess utfall granskas på medellång sikt.
- Inflationen bör konvergera till målet på ett sätt som kan anses varaktigt. En tillfällig upptrappning av prisstegringen – dvs. att inflationen tillfälligt accelererar närmare 2 procent – räcker inte för att nå målet för prisstabilitet.
- Inflationen bör utfalla så att den upprätthåller sig själv. Det innebär att prisutvecklingen följer målet också när den nuvarande låtta dimensioneringen av penningpolitiken upphör.
- Målet är fastlagt för den genomsnittliga inflationen i hela euroområdet. Enskilda länders prisutveckling kan således avvika betydligt från medelvärdet.

Artikel 2. Så inverkar ECB:s utvidgade köpprogram på Finlands ekonomi

I denna artikel bedöms konsekvenserna för Finlands ekonomi av Eurosystemets utökade köpprogram (expanded asset purchase programme).¹

Under den internationella finanskrisen och den påföljande utdragna tiden av långsam inflation har flera centralbanker sänkt sin styrränta nära noll och rentav under. Möjligheten att stödja den ekonomiska tillväxten och öka inflationen med hjälp av räntepolitiken har minskat väsentligt i och med den starka nedgången för de kortfristiga nominella räntorna. Därför har centralbankerna fått tillgång till ett större urval penningpolitiska instrument som numera omfattar de utvidgade programmen för köp av värdepapper och bankernas långfristiga finansiering. Penningpolitikens effekt har också ökat genom att informera om centralbankens räntepolitik på längre sikt genom så kallade framtidsindikationer.

I början av 2015 beslutade ECB-rådet utvidga programmet för köp av värdepapper, som inleddes i oktober 2014, till att omfatta också värdepapper emitterade av stater i euroområdet, som uppfyller villkoren för giltighet. Inom köpprogrammet köps värdepapper för 1 740 miljarder euro före utgången av mars 2017, och om inflationsutsikterna inte motsvarar det penningpolitiska målet, fortsätter köpen.²

De omfattande köpen av värdepapper utökar kraftigt Eurosystemets sammanlagda balansräkning och underlättar finansieringsvillkoren. Hur mycket denna stimulans syns i utvecklingen av Finlands realekonomi och inflation är en empirisk fråga. I denna artikel bedöms effekterna utifrån en makromodell för en liten öppen ekonomi. Modellen har utvecklats inom Finlands Bank. Den har använts för att estimeras köpprogrammets konsekvenser både för euroområdet och för Finlands ekonomi.

Hur förmedlas den extraordinära penningpolitiken teoretiskt sett?

De värdepappersköp som Eurosystemet har genomfört – det vill säga den kvantitativa lättningen av penningpolitiken – ökar centralbankens balansräkning och mängden centralbankspengar.

När Eurosystemet köper obligationer med längre löptid (genomsnittlig löptid 8 år) minskar mängden obligationer som står till buds på marknaden och priset stiger (avkastningen minskar). Minskningen av avkastningen från kortfristiga värdepapper begränsas i sin tur av centralbankens styrräntor. Skillnaden i avkastning mellan dessa lång- och kortfristiga värdepapper minskar, vilket lockar placerare som söker utdelning att fortsättningsvis köpa långfristiga obligationer, varvid priset på dem stiger och avkastningen omvänt sjunker ytterligare.³

Denna mekanism innebär att programmet för köp av värdepapper med stor sannolikhet utjämnar avkastningskurvan, det vill säga skillnaden mellan kortfristiga och långfristiga räntor minskar. Ordinär penningpolitik och kvantitativ lättning påverkar alltså avkastningskurvan på olika sätt.

Eurosystemet har stärkt köpprogrammets effekt genom framtidsindikationer, det vill säga genom att i förväg meddela hurdan penningpolitik det kommer att bedrivas inom den närmaste framtiden.

---

¹ Artikeln stöder sig på en analys i tidskriften Euro & Talous 5/2016 (Haavio–Kilponen–Kortela–Sariola). Se <http://www.eurojatalous.fi/fi/2016/5/ekp-n-laajennettu-osto-ohjelma-tukenut-suomen-taloukasvua>.

² På andrahandsmarknaden började man i mars 2015 köpa värdepapper för cirka 60 miljarder euro i månaden till utgången av september 2016. Det meddelades att köpen vid behov fortsätter också senare om inflationstakten inte accelererar mot ECB:s mål. I december 2015 beslutade ECB-rådet fortsätta köpen åtminstone till utgången av mars 2017 och det beslutades att kapital och avkastning av obligationer som förfaller ska investeras på nytt. I mars 2016 utvidgades köpprogrammet ytterligare till att gälla också obligationer inom den privata sektorn (exkl. banksektorn). Samtidigt ökades mängden månatliga köp till 80 miljarder euro från och med början av april 2016.

³ Krishnamurthys och Vissing-Jorgensens undersökning The Ins and Outs of Large Scale Asset Purchases (2013) stöder uppfattningen om portföljkanalens effekter i Förenta staterna.

Framtidsindikationerna hjälper de ekonomiska aktörerna att bedöma särskilt framtida räntebeslut och minska osäkerheten kring ränteutvecklingen.⁴

Till realekonomin förmedlas effekterna av den extraordinära penningpolitiken i hög grad på samma sätt som i den ordinära penningpolitiken. När centralbankerna sänker den centrala styrräntan, syns effekterna så här:

- Penningmarknadsräntorna sjunker och hushållen sparar mindre och tar mer skuld. Den vägen accelererar konsumtionsökningen.
- Att räntorna sjunker minskar också företagens finansieringskostnader och ökar de privata investeringarna.
- Att räntorna sjunker försvagar den nominella valutakursen och stärker exportens priskonkurrenskraft.
- Att räntorna sjunker ökar den inhemska efterfrågan, vilket gör att både efterfrågan på arbete i den privata sektorn och hushållens inkomster från avlönat arbete stiger. Då ökar konsumtionen ytterligare.

Den extraordinära penningpolitiken förmedlas till ekonomin också genom effekter på tillgångar då programmen för köp av värdepapper höjer priserna på värdepapperen och därmed ökar hushållens och företagens förmögenhet.

Långfristiga refinansieringstransaktioner kan också öka bankernas utlåning, vilket kan bidra till att stödja makroekonomins utveckling särskilt när ekonomin har blivit lidande av kreditåtstramning.

I en öppen ekonomi som Finland förmedlas ECB:s penningpolitik till ekonomin också genom en indirekt kanal. Att lätta upp penningpolitiken i Eurosystemet ökar den samlade efterfrågan i hela euroområdet. En del av denna ökning förmedlas också till Finland genom ökad export.

I och med accelererande tillväxt får penningpolitiken också återverkningar på prisutvecklingen, alltså inflationen. I moderna makromodeller visas sambandet mellan tillväxt och inflation med hjälp av Phillipskurvan kompletterad med rationella förväntningar. Kurvan beskriver ett positivt förhållande mellan inflationen och den totala efterfrågan, det vill säga när den totala efterfrågan växer accelererar inflationen.

Modellering av effekterna av den extraordinära penningpolitiken

I det följande ser vi hur det utvidgade köpprogrammet enligt empiriska resultat har förmedlats till Finlands ekonomi. Analysen utnyttjar en så kallad vektorautoregressiv modell (VAR-modell).⁵ VAR-modellen beskriver hur det utvidgade köpprogrammet inverkar på en grupp centrala variabler inom euroområdet och Finlands makroekonomi. Specifikt ger modellen en bild av hur penningpolitiken förmedlas till realekonomin och inflationen. De parametrar som är relevanta för modellens dynamik har anpassats till data från perioden 2000/I–2016/I.⁶

I modellen medtas följande variabler för euroområdets ekonomi: bruttonationalprodukten (bnp), konsumentpriserna, balansräkningen som motsvarar ECB:s penningpolitiska åtgärder, skillnaden i ränteavkastning (= skillnaden mellan långa och kortfristiga marknadsräntor) och räntan på ECB:s refinansieringstransaktioner (så kallad MRO-ränta). Variabler som gäller Finlands ekonomi är bnp,

---

⁴ Se närmare exempelvis Suvanto, A. – Kontulainen, J. (2016) "EKP ilmoitti tänään... – Rahapolitiikka tyynessä ja myrskyssä". Docendo.

⁵ Se Sims, Christopher (1980) *Macroeconomics and Reality*. *Econometrica* 48 (1), s. 1–48.

⁶ Estimeringen har gjorts för dessa variabelers logaritmer och för logaritmiska förändringar med undantag för räntor som i bägge fallen uttrycks som nivåer. Vid estimeringen tillämpas fördröjningar för både en och två perioder. Resultaten baserar sig på medelvärdet av resultaten från dessa fyra estimerade modeller.

konsumentpriserna, skillnaden mellan låneräntor och kortfristiga marknadsräntor, utlåningsvolymerna och företagskonkurser.

Vårt huvudsakliga intresse ligger i hur de olika variablerna som beskriver ekonomins tillstånd reagerar på en oförutsedd politisk åtgärd, det vill säga i detta fall den ”penningpolitiska chock” som den extraordinära penningpolitiken innebär. För att identifiera chockverkan av den extraordinära penningpolitiken utnyttjas en rätt allmän metod där reaktionerna från modellens variabler ges teckenbegränsningar utifrån den ekonomiska teorin (tabell 1). Den grundläggande idén med metoden och dessa teckenbegränsningar är att utnyttja den ekonomiska teorin för att identifiera effekterna av den penningpolitiska chocken. Om teckenbegränsningen är positiv (negativ) antas chocken påverka variabeln positivt (negativt) under de två första perioderna. Ett frågetecken betyder att variabelns reaktion inte har begränsats.

Tabell 1. Att identifiera en penningpolitisk chock med hjälp av så kallade teckenbegränsningar

Tecken och nollgränser		
	Extraordinär penningpolitik	Ordinär penningpolitik
Variabler		
BNP, EO	+	+
HIKP, EO	+	+
Styrränta (1)	0	-
Avkastningskurva (2)	-	+
ECB:s balansräkning	+	?

(1) Ränta på Eurosystemets refinansieringstransaktioner (MRO)

(2) Euroområdet 10-åriga ränta – Eonia

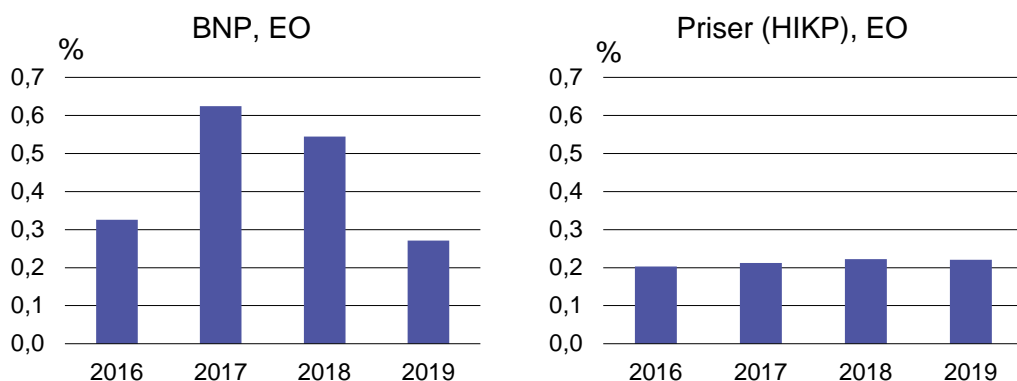
Tabellen kan läsas så här: Enligt den ekonomiska teorin kan centralbankens värdepappersköp antas öka centralbankens balansräkning och utjämna avkastningskurvan. Därför är avkastningskurvans teckenbegränsning negativ (-). Ökningen av ECB:s värdepappersköp inverkar inte genast på ECB:s centrala styrränta. Därför antas det i modellen att styrräntan inte ändras som följd av en extraordinär penningpolitisk chock (0). Dessutom kan man i överensstämmelse med den ekonomiska teorin anta att ökningen av centralbankens värdepappersköp utökar euroområdets bnp och snabbar upp inflationen (+). Det bör understrykas att även om modellen inkluderar dessa teorihärledda begränsningar, har deras storlek inte bestämts i förväg.

Det utvidgade köpprogrammets effekter i euroområdet och i Finland

När modellerna har estimerats med de metoder och begränsningar som beskrivs ovan, kan den extraordinära penningpolitiska chockens dynamiska effekter på euroområdets ekonomi beskrivas med hjälp av så kallade genomsnittliga impulsresponser (diagram 1). Impulsresponsen beskriver hur ekonomin enligt modellen reagerar på en oförutsedd politisk åtgärd, det vill säga en ”penningpolitisk chock”, i detta fall således att ECB utvidgar köpen av värdepapper.

Penningpolitiska chocker kan modelleras på många sätt. Här modelleras de som en nedgående avkastningskurva: Avkastningskurvan antas på grund av den extraordinära penningpolitiska chocken sjunka med 0,20 procentenheter och därefter enligt modellens dynamik återgå till utgångsnivån. Att avkastningskurvan sjunker med 0,20 procentenheter motsvarar ECB:s experters bedömning av hur mycket avkastningskurvan sjönk till följd av ECB-rådets beslut i december 2015 och mars 2016.

Diagram 1. Effekter av den extraordinära penningpolitiken (impulsresponser) i euroområdet (EO)

Den extraordinära penningpolitiska chocken avbildas i diagrammet så att den sänker euroområdets avkastningskurva med 0,20 procentenheter under det första kvartalet och därefter i överensstämmelse med modellens dynamik anpassar sig till en ny balans.

Källor: ECB och Finlands Banks beräkningar.

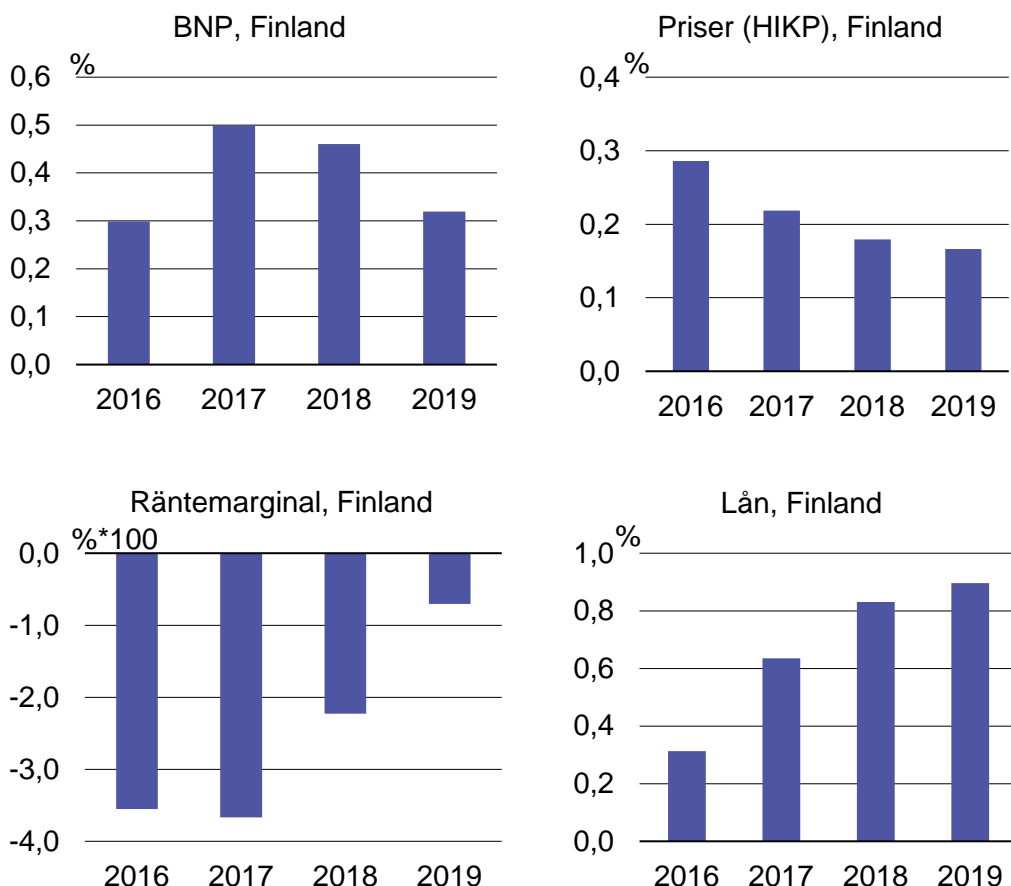
En granskning av den extraordinära penningpolitikens effekter inom euroområdet (figur 1) visar att BNP växer och priserna stiger. Impulsresponserna visar att nedgången med 0,20 procentenheter i euroområdets avkastningskurva, som antas följa av de extraordinära åtgärderna

- ökar bruttonationalprodukten med maximalt knappa 0,50 %
- höjer priserna med cirka 0,20 % i euroområdet.

Den extraordinära penningpolitiska chockens maximala effekt på euroområdets realekonomiska utveckling blir synlig med ett ganska betydande dröjsmål, särskilt i fråga om bnp. I fråga om inflationen är effekten snabbare.

Effekterna av den extraordinära penningpolitiken på Finlands bruttonationalprodukt och priser är mycket likartade (diagram 2).

Diagram 2. Effekter av den extraordinära penningpolitiken (impulsresponser) i Finland

Den extraordinära penningpolitiska chocken avbildas i diagrammet så att den sänker euroområdets avkastningskurva med 0,20 procentenheter under det första kvartalet och därefter i överensstämmelse med modellens dynamik anpassar sig till en ny balans.

Källor: ECB och Finlands Banks beräkningar.

Att euroområdets avkastningskurva utjämnas med 0,20 procentenheter

- ökar Finlands bruttonationalprodukt i bästa fall med cirka 0,50 % och
- höjer priserna i Finland med cirka 0,30 %.

Diagrammet visar också att euroområdets utjämnade avkastningskurva minskar ränteskillnaden mellan företagets och hushållens utlåningsränta och den kortfristiga penningmarknadsräntan. När den ekonomiska aktiviteten har tilltagit och marginalerna för låneräntorna har minskat ökar lånevolymen i Finland betydligt under perioden.

Bedömningarna ovan baserar sig alltså på modellernas genomsnittliga resultat. Osäkerheten kring resultaten kan bedömas genom att studera minimi- och maximieresultaten av olika modeller. Enligt dessa bedömningar ligger köpprogrammets maximala effekt mellan 0,4 och 0,8 procent. Osäkerheten

kring prisreaktionen gäller inte så mycket effektens storlek som hur långvarig köpprogrammets effekt på priserna är.

Det utvidgade köpprogrammets betydelse är avsevärd

Enligt granskningen har det utvidgade köpprogrammet haft en betydande positiv verkan på utvecklingen av Finlands makroekonomi. ECB:s beslut i december 2015 och i mars 2016 väntas enligt modellen öka Finlands bruttonationalprodukt i bästa fall med cirka 0,5 procent. Samtidigt ökar mängden företags- och hushållslån med lite mindre än en procent. Programmet har således ökat också efterfrågan på lån till företag och hushåll betydligt. Det utvidgade köpprogrammet har enligt modellsimuleringarna också haft en betydande effekt på prisutvecklingen: utan programmet skulle inflationen 2016 ha varit cirka 0,3 procentenheter långsammare.

Men det bör ändå observeras att det utvidgade köpprogrammet bara har pågått i drygt halvtannat år och makroekonomins variabler uppvisar i bästa fall bara en deffekt av programmet. Därför kan resultaten ännu inte tolkas som en helhetsbedömning av programmets effekter.

På grundval av andra analyser inom Eurosystemet bedöms det utvidgade köpprogrammet sammantaget snabba upp inflationen i euroområdet med cirka ½ procentenhet åren 2016–2017 och öka tillväxten av bnp med cirka 1,5 procentenheter 2015–2018.⁷ En färsk publikation från franska centralbanken innehåller en sammanställning av aktuella utredningar om effekterna av den extraordinära penningpolitiken.⁸ Resultaten i denna artikel stämmer således överens med vad övriga experter inom Eurosystemet har framställt om effekterna av omfattande köp av värdepapper.

---

⁷ Andrade, P. – Breckenfelder, J. – De Fiore, F. – Karadi, P. – Tristani, O. (2016) The ECB's Asset Purchase Programme: an Early Assessment. ECB Working Paper 1956; Wiedelak, T. – Pascual, A. G. (2016) The European Central Bank's QE: A New Hope. CEPR DP 11309.

⁸ Marx, M. – Nguyen, B. – Sahuc, J. (2016) Monetary policy measures in the euro area and their effects since 2014. Banque de France Economics Letters 32.

Artikel 3. Digitalisering på finansmarknaden

Med digitalisering avses att informations- och kommunikationstekniken utvecklas och sprids i stor skala. Detta har skakat om många sektorer i ekonomin och det finländska samhället. Utvecklingen har också inverkat på finansieringssektorn, och under de närmaste åren väntas området förändras betydligt. Digitaliseringen ökar tillväxtpotentialen, effektiviserar betalnings- och finanssystemet och ger organisationer möjligheter till produktivitetshöjningar. På finansmarknaden har utvecklingen medfört nya tjänster för kunder och effektivisering och automatisering av arbetssätt och processer.

Samtidigt innebär digitaliseringen nya risker. Sådana är exempelvis risker i anknytning till informationssäkerhet och cybersäkerhet samt utmaningar för tillsynen när sektorns strukturer förändras och splittras.

Fintech och nya aktörer

De så kallade fintech-tillväxtföretagen inom finansteknikbranschen intar en central roll i förändringen. En betydande del av nya tjänster och innovationer uppstår hos små företag. Nya aktörer väntas förändra existerande aktörers roll och sektorns strukturer. Det syns exempelvis genom de förfrågningar och ansökningar om verksamhetstillstånd som har riktats till Finansinspektionen, samt i form av ökad aktivitet bland stora aktörer i fråga om företagsköp och stöd till tillväxtföretag. Sektorns strukturella förnyelse är svår att förutsäga eftersom finansbranschens nya aktörer lika väl kan vara små uppstarts företag som stora internationella teknikjättar eller storföretag inom andra branscher.

Fintechsektorn i Finland har goda möjligheter att växa till en rentav internationellt betydande bransch. Finland förmår knappast konkurrera med Europas börs- och bankcentraler, men på grundval av en stark IKT-kompetens och välfungerande samarbetsformer kan ett vitalt och expansionsdugligt finansiellt ekosystem skapas här.

Finlands Bank följer uppmärksamt det finländska fintechfältets utveckling och samlar fortlöpande information om nya innovationer och aktörer. Dessutom strävar Finlands Bank i enlighet med sina lagstadgade uppgifter efter att stödja branschens utveckling genom forskning och annat expertsamarbete med aktörerna inom fintech.

Finansinspektionens Innovations-HelpDesk för tillväxtföretag är en ny verksamhetsform som inleddes förra året. Särskilt i det inledande skedet behöver företag stöd inte bara i att förstå regleringen i fråga om verksamheten, men också information om krav på verksamhetstillstånd som förutsätts för olika funktioner. Det finns motsvarande initiativ i många andra europeiska länder.

Betalning

Den vanliga konsumenten ser antagligen digitaliseringen inom finanssektorn tydligast i form av nya mobil- och webbtjänster och dessutom i fråga om betalningar. Som i de övriga nordiska länderna har användningen av kontanter minskat stadigt i Finland under de senaste 15 åren. Ändå är kontanter fortfarande en mycket viktig form av betalning och kommer inte att försvinna helt och hållet. Men kortbetalningar har blivit det vanligaste betalsättet vid massbetalning. Parallellt med det finns det nya sätt, såsom att betala med en mobilapp. Utvecklingens främsta drivkraft är unga som är vana vid att göra allt via webben och ofta med mobila enheter. De vill att betalandet ska vara behändigt, mödöligt och tillgängligt dygnet runt.

Trots nya betalningsmöjligheter ser det ut som om betalandets basala infrastruktur inte kommer att förändras snabbt. Också de nyaste betalningssätten baserar sig på girering och kortbetalning. Betalningstjänsterna utvecklas visserligen hela tiden, men utvecklingen är måttlig och kontrollerad. Tjänsterna blir snabbare hela tiden, och snart kommer betalningen att ske nästan i realtid.

Blockkedjeteknik verkar ännu inte påverka systemen bakom massbetalning. Inte heller bitcoin eller andra virtuella valutor har i praktiken påverkat betalningarna än så länge. Bitcoin uppfyller inte

definitionerna för pengar eller ens betalningsmedel, utan har snarare blivit ett riskmättat placeringsinstrument för en liten grupp av invigda.

Digitaliseringen i betalningar syns framför allt i slutanvändarnas gränssnitt, där det erbjuds många sätt att överföra pengar eller betala inköp både i traditionella butiker och i webbhandeln. Kontaktlös betalning är redan standard i nya kort, och mobila plånböcker används i tilltagande utsträckning. Betalningsapplikationer tillhandahålls inte bara av banker utan också av nya aktörer, såsom tillverkare av mobila enheter, teleoperatörer, internationella nätbutiker och nättjänstleverantörer. Dessa aktörer har dolt betalningen bakom köptransaktionen. Betalningssättet har fastställts redan då tillämpningen eller tjänsten tagits i bruk och när köpet genomförs krävs ingen aktivitet av betalaren. I praktiken sköts betalningen nästan obemärkt. I de nya applikationerna ligger tyngdpunkten på att skapa en smidig kundupplevelse. Samtidigt avkräver denna utveckling kunderna vaksamhet och förmåga att hantera ekonomin.

Nya arbetssätt

Digitaliseringen är särskilt betydelsefull i finansbranschen eftersom den inte bara gäller enskilda tjänster utan också bidrar till att förändra branschens processer och arbetssätt i grunden. På senare tid har artificiell intelligens, robotik, öppna gränssnitt och cybersäkerhet fått stor synlighet.

Artificiell intelligens är ett betydande delområde av digitaliseringen på grund av att den kan tillämpas för många syften inom finansbranschen. Exempelvis kundtjänster över nätet kan allt oftare ersättas med artificiell intelligens, varvid bankens kunder kan lösa enkla och återkommande problem utan att kontakta någon person i kundtjänsten. Men artificiell intelligens används också redan i ganska stor utsträckning vid placeringsverksamhet som stöd för portföljförvaltarens arbete. Artificiell intelligens och objektigenkänning används exempelvis för att identifiera missbruk.

Så kallade öppna gränssnitt i bankverksamhet innebär att tjänsterna kan utvecklas och produceras mer decentraliserat mellan olika aktörer så att aktörerna kommer åt varandras datasystem. Denna utveckling snabbas också upp av EU:s nya direktiv om betaltjänster (PSD2) som ska sättas i kraft nationellt i januari 2018. För konsumenterna syns denna utveckling på så sätt att många tjänster som förr har hört till bankerna erbjuds av fler företag och att flera av dessa tjänster tillhandahålls med hjälp av olika mobilapplikationer eller webbtjänster. Den traditionella bankens roll och betydelse i finanssektorn kan således förändras i grunden.

Samtidigt som utbudet på finansiella tjänster blir mer öppet och decentraliserat, måste man beakta nya risker i anslutning till säkerheten. Cybersäkerhetshoten har på sistone aktualiserats allt kraftigare. Cyberangrepp har på den senaste tiden gjorts mots såväl betalsystem som enskilda aktörer. Genom internationellt samarbete har man gått in för att utveckla gemensamma arbetssätt för att förebygga cyberangrepp och för att återhämta sig efter dem.

Omställningen i branschen har syns tydligast i form av olika reformprojekt inom banker och försäkringsbolag. OP meddelade 2016 om sin nya långsiktiga strategi: bolaget ska förändras från ett traditionellt bank- och försäkringsbolag "till ett digitalt flerbransch- och tjänsteföretag". Nordea meddelade 2016 om flera nya åtgärder för att förnya sina funktioner för att svara mot den digitala erans utmaningar. Företaget grundade bland annat en enhet för digital affärsverksamhet, introducerade en tjänst för gräsrotsfinansiering på marknaden och meddelade att den förnyar hela sitt IT-system. Motsvarande initiativ har kommit från flera andra finländska företag i finansbranschen.

Digitaliseringen förändrar finansieringsbranschen

Utvecklingen av datatekniken har gjort världen allt mer digital och det syns speciellt tydligt i form av en kraftig utveckling inom finansbranschen. Många tjänster som förr endast erbjöds på de stora bankernas kontor står nu till buds som mobilapplikationer eller webbtjänster. Dessutom har digitala tjänster gjort det möjligt att producera tjänster direkt från konsument till konsument. Denna så kallade plattformsekonomi syns också inom finansiella tjänster exempelvis i form av person-till-person-lån. De nya tjänsternas och innovationernas affärsekonomiska betydelse är fortfarande relativt liten jämfört med storleken på den traditionella finansbranschen, men tillväxttakten är snabb.

Digitaliseringen inom finansbranschen syns möjligen tydligast för den vanliga konsumenten vid betalningar. Elektroniska former för massbetalningar, det vill säga kortbetalning och girering, används i dag i stor utsträckning. Kortens egenskaper för kontaktlös betalning, mobila plånböcker och snabba gireringar är exempel på betalningsinnovationer som redan har tagits i bruk i stor skala.

Eftersom kostnaderna för datateknik sjunker och de möjligheter som ny teknik erbjuder fortlöpande ökar, är det ofrånkomligen så att utvecklingen fortsätter. Inom finansbranschen finns det ännu många delområden där digitaliseringen bara har börjat. Sådana är exempelvis försäkrings-, placerings- och arbetspensionstjänster. Här kommer det i en nära framtid att lanseras såväl nya tjänster för konsumenterna som effektivare och smartare bakomliggande system.

Också centralbanken måste förnya sig och anpassa sig till den digitala eran. I dess uppgifter ingår att se till finansmarknadens och betalningssystemens stabilitet. Finlands Bank följer och analyserar i detalj nya typer av finansieringsförmedlare och betalningsformer och bedömer de risker som är involverade. Samtidigt arbetar Finlands Bank för att främja innovationer och etableringen av nya aktörer på marknaden eftersom nya teknikområden och aktörer bidrar till större effektivitet på finansmarknaden och bättre tjänster för konsumenterna. Finansinspektionen måste också finna nya sätt att agera med företag av ny typ. Dess tillsyn och reglering ska utvecklas så att alla aktörer bemöts lika och innovationer främjas.

Artikel 4. Hushållens skuldsättning och riskvikter för bostadslån

Här beskrivs i korthet hur hushållens skuldsättning har utvecklats och betydelsen av riskvikter för bostadslån.

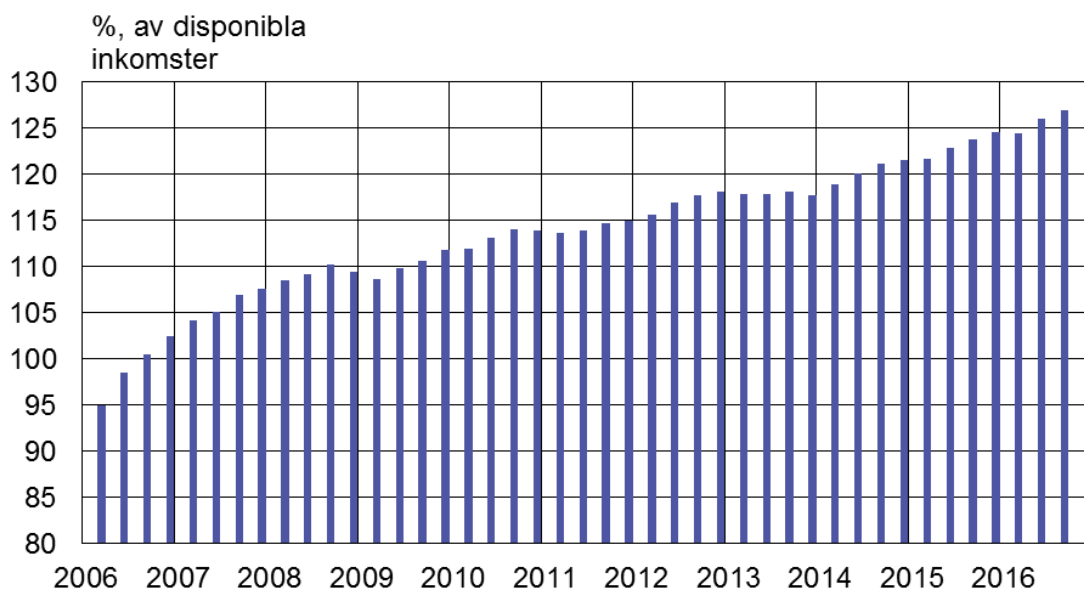
Hushållens skuldsättning

De finländska hushållens skuldsättning har stigit stadigt under de senaste decennierna och har historiskt sett nått en rekordhög nivå. Skuldsättningen har ökat i synnerhet på grund av en ökning i fråga om hushållens bolån och husbolagens reparationslån. Den låga räntenivån har bidragit till efterfrågan på krediter och förbättrat hushållens skuldhanteringsförmåga.

Enligt statistikcentralen uppgick de finländska hushållens låneskulder under tredje kvartalet 2016 till 141,8 miljarder euro. I det ingår hushållens bostadskrediter, konsumtionskrediter och andra krediter samt husbolagens lån. Merparten av krediterna är beviljade av banker.

I förhållande till hushållens disponibla årsinkomst utgjorde lånen 126,9 procent (diagram 1). Skuldsättningen fortsatte växa också i förhållande till bruttonationalprodukten (bnp) och var 66,6 procent i september 2016.

Diagram 1. Hushållens skuldsättning

Källa: Statistikcentralen

I jämförelse med övriga länder i euroområdet är hushållen i Finland bland de mest skuldsatta. Enligt Eurostats statistik är skuldsättningen bland euroländerna högre endast i Nederländerna, Irland och Cypern. Men i de övriga nordiska länderna är hushållens skuldsättning märkbart högre än i Finland. Skuldsättningen i Norden beror delvis på att ägarbostäder är vanliga. I övriga Europa är hyresboende vanligare än i Norden.

Hushållens skuldsättning innebär en risk både för finanssektorns stabilitet och för realekonomin. Skulderna försvagar hushållens och samhällsekonomin förmåga att anpassa sig till störningar i

ekonomin. Hotet är att när risker realiserats blir hushållens skuldhanteringsförmåga svagare och konsumtionen minskar. Då kan kreditinstitutens förluster vid kreditgivning öka vilket minskar bankernas lönsamhet. Att hushållens konsumtion minskar kan för sin del försvaga den ekonomiska tillväxten, öka arbetslösheten och öka de offentliga utgifterna. En allmänt svagare ekonomi kan indirekt försvaga situationen för aktörerna inom finanssektorn och försvaga utbudet på krediter. Historiskt sett har de värsta ekonomiska recessionerna inträffat när hushållens skuldsättning och skuldbeloppen har ökat kraftigt under de föregående åren.

De europeiska myndigheterna har också fäst uppmärksamhet vid situationen i Finland. Europeiska systemrisknämnden (European Systemic Risk Board, ESRB) varnade i november 2016 för skuldsättningen bland finländska hushåll. Systemrisknämnden ansåg att Finlands huvudsakliga sårbarhet på medellång sikt var den kända och växande skuldsättningen bland hushåll. Särskilt oroväckande ansågs det vara att skuldsättningen koncentreras till en liten grupp hushåll. Nämnden uttryckte också oro över eventuella återverkningar i Norden och Baltikum i så fall att riskerna skulle realiserats. Nämnden gav varning till sju andra EU-länder utöver Finland.

Också Finansinspektionen och Finlands Bank har uttryckt oro över hushållens skuldsättning redan innan systemrisknämnden gav sin varning. För att dämpa skuldsättningen har Finland bland annat beslutat introducera ett lånetak som är bundet till säkerheter. Finansinspektionens direktion har också beslutat inleda förberedelser för att höja de riskvikter som används vid kapitaltäckningsanalysen för bolån. Systemrisknämnden beaktade i sin varning Finlands åtgärder och ansåg att de går i rätt riktning, men att de inte nödvändigtvis räcker för att bekämpa alla sårbarheter. Nämnden föreslog också att för att åtgärda utvecklingen borde Finland utvidga lagstiftningen att omfatta nya makrotillsynsredskap som är kopplade till hushållens inkomster och med vilka sektorns skuldsättning direkt kan påverkas.

Riskvikter för bostadslån

Syftet med regleringen av kapitaltäckning är att säkerställa att bankens eget kapital täcker riskerna. I fråga om bolån innebär det att bankens egna kapital med tillräckligt stor säkerhet ska täcka kreditförlusterna av bolånen. Kravet på bankens kapital bestäms enligt EU-lagstiftningens formler för kapitaltäckningsanalys. Kapitalkravet beräknas med hjälp av så kallade riskvikter. Enligt dem bestäms beloppet på det egna kapital som krävs för att bevilja ett visst lån. Ju större riskvikt, desto mer eget kapital krävs det. Riskvikterna mäter således den kreditrisk som förorsakas av lånet.

Även om kapitalet tryggar bankens kapitaltäckning, innebär kapital från placerare alltid kostnader för banken. För att trygga en tillräcklig nivå på utdelningar och avkastning måste banken också ställa ränteavkastningarna och marginalerna av lånen i relation till kapitalbeloppen och kostnaderna. Ju högre kapitalkrav desto större marginal måste banken begära för att få en tillräcklig avkastning på kapitalet. Därför inverkar bolånens riskvikter på lånens marginaler och andra lånevillkor, till exempel krav på säkerheter.

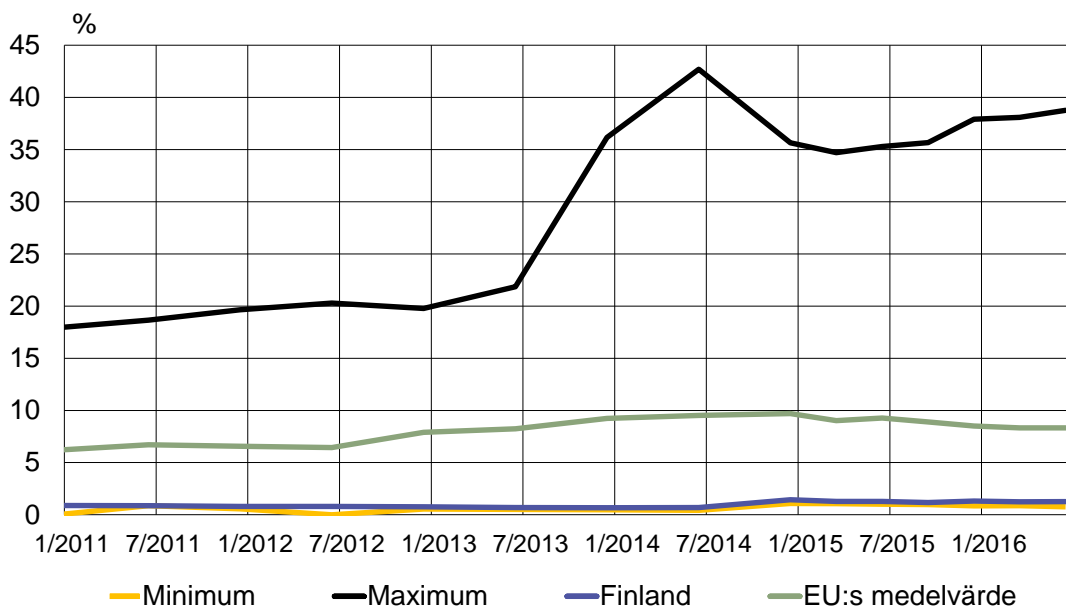
Banken kan begära tillstånd av tillsynsmyndigheten att vid kapitaltäckningsanalysen använda den så kallade modellen för interna klassificeringar. I så fall är riskvikterna baserade på bankens egna modeller för klassificering av krediter, som tillsynsmyndigheten godkänner. De interna modellerna ger bolånen lägre riskvikter än det så kallade standardförfarandet som används av de banker som inte har tillstånd att använda interna klassificeringar i kapitaltäckningsanalysen. Risken med förfarandet med interna klassificeringar är att bankens incentiv blir förvrängda. Utnyttjandet av interna modeller är baserat på tanken att banken själv bäst känner till sina kunder och säkerheter, också i fråga om risken. Kalkylering enligt intern klassificering kan tillämpas bara om banken uppfyller strikta villkor.

Hos de finländska bankerna varierar riskvikten enligt de interna modellerna mellan 6 och 16 procent medan riskvikten enligt standardmetoden är 35 procent. Hos de banker som är verksamma i Finland används intern klassificering i mycket stor utsträckning. Den omfattar cirka 75 procent av bolånen.

Riskvikterna för bolån i Finland är lägst i euroområdet och ligger på cirka hälften av euroområdets medelvärde. Trots att bankkrisen i början av 1990-talet var djup i Finland, har de finländska bankernas kreditförluster och oreglerade fordringar efter det hört till de lägsta inom EU (diagram 2). När det har gått att visa att kreditrisken under de senaste åren har varit låg, har riskvikterna för de finländska

bolånen också varit låga. Men å andra sidan säger enbart förlusthistorien inte allt om hur de ekonomiska förhållandena och hushållens beredskap för krissituationer har utvecklats. På annat håll i Europa har de senaste årens kriser gett upphov till ett behov av att omvärdera också de finländska bankernas risktålighet.

Diagram 2. Andelen oreglerade fordringar av alla fordringar

Källa: ECB.

Riskbedömning enligt makrostabiliteten

Finansinspektionens direktion har således beslutat inleda förberedelser för att höja riskvikterna för bolån så att den genomsnittliga riskvikten för enskilda banker ska vara minst 10 procent. Den nivån motsvarar en försiktig bedömning av förlusterna av bostadskrediter under bankkrisen på 1990-talet. Bakgrunden är hotet mot makrostabiliteten av hushållens betydande skuldsättning.

De nuvarande riskvikterna för de banker som tillämpar metoden med interna klassificeringar är baserade på faktiska kreditförluster och allt material som gäller kreditförluster är från en tid då hushållens skuldsättning har varit mindre än nu. Skuldsättningen har redan under ett decennium varit mer betydande än när den var som högst före 1990-talets lågkonjunktur. Det ger anledning att befara att nästa kris kan vara rentav värre än den föregående.

Artikel 5. Bankfilialer och Nordea Bank Finlands omstrukturering

Europeiska unionens (EU) inre marknad eftersträvar fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital. De centrala faktorerna när det gäller kapitalets fria rörlighet är bankernas finansieringstjänster som är viktiga för hela EU:s ekonomi. Hörnstenarna för denna politik är en gemensam finansmarknad och ömsesidigt erkännande av tjänster och principen om en enda auktorisation.

I denna artikel beskrivs i korthet organiserandet av bankverksamheten inom EU:s inre marknad, tillsynen över bankernas filialer och Nordea Bank Finlands omstrukturering.

Organiserandet av bankverksamheten inom EU:s inre marknad och bankernas filialer

En bank i ett EU-land kan etablera sig i ett annat EU-medlemsland antingen genom att i detta medlemsland grunda ett dotterbolag eller en filial. Att grunda ett dotterbolag innebär att söka koncession antingen hos den nationella tillsynsmyndigheten eller hos Europeiska centralbanken. Processen är krävande och tar tid. Däremot är det enkelt att grunda en filial, och det kräver i allmänhet bara ett anmälningsförfarande mellan tillsynsmyndigheterna.

Ett dotterbolag ska i sin verksamhet uppfylla alla ålägganden i direktiv och lagstiftning. Ansvaret för tillsynen över dem ligger antingen hos medlemsstatens nationella tillsynsmyndighet eller, om det är fråga om stora banker i medlemsländer som hör till den monetära unionen, Europeiska centralbanken. Tillsynen av filialer avviker från den för dotterbanker i att ansvaret för tillsynen i första hand ligger hos tillsynsmyndigheten i det medlemsland där själva bankbolaget fungerar eller, om det handlar om en utländsk filial till en stor bank i ett land som hör till den monetära unionen, Europeiska centralbanken. Tillsynsmyndigheten i den stat där filialen är belägen har en underordnad roll som främst fokuserar på att bevaka kundernas intresse.

Filialen är en oskiljaktig del av banken och således osjälvständig. Filialen har inget separat eget kapital, och dess verksamhet är inte föremål för likadana individuella begränsningar eller krav som verksamheten hos ett dotterbolag. Men filialen beaktas lika fullt när bankens samlade läge kalkyleras, utreds och övervakas.

Filialmodellen kan förenkla bankens förvaltning, förbättra förutsättningarna för affärsverksamhet på så sätt ge kostnadsbesparingar. Att ordna verksamheterna kan också gå effektivare och enklare enligt filialmodellen. De insättningar som kunder gör i filialen omfattas dessutom av insättningsgarantisystemet i det land där själva banken har sin hemort. Det klagör insättarnas ställning och skyddet för insättningarna.

Verksamheten i utländska filialer antogs ursprungligen förbli relativt liten. Under senare tid ser det ut att ha blivit mer populärt att bedriva verksamhet genom filialer och filialernas marknadsandelar har följaktligen ökat kraftigt i vissa EU-länder. Stora filialer kan innebära utmaningar för stabiliteten i finansieringssystemet i det land där filialen är verksam, särskilt om filialens hemstat inte hör till bankunionen. I sådana fall ansvarar hemstaten för övervakning, insättningsgaranti, eventuell långivare i sista hand och eventuell resolution.

När verksamheter bedrivs i flera länder har det varit brukligt att koncentrera kapital, likviditetsförvaltning och kreditriskjustering till en plats och det ger möjlighet att överföra kapital och medel från ett land till ett annat.

Huvudprinciper för banktillsyn

Enligt de regler som avtalats inom Europeiska unionen ska bankerna se till att deras kapital i fråga om belopp, art och fördelning räcker till för att täcka alla risker som banken exponeras för eller kan exponeras för. Bankerna ska också se till att bolagens upplåning är tillräcklig och mångsidig så bankerna kan uppfylla sina avgiftsskyldigheter i tid och till rätt belopp.

Inom Europeiska unionen hör det övergripande ansvaret för banktillsynen, särskilt tillsynen över kapitaltäckning och upplåning, enligt bestämmelserna till tillsynsmyndigheten i det land där banken har fått sin koncession (tillsynsmyndigheten i hemstaten). Tillsynen omfattar dessutom bland annat riskhantering, stora kundrisker, tillsyn över skuldsättning och rapportering av dem samt att följa arrangemangen för förvaltning och styrning.

En bankkoncern som jobbar över nationsgränser och där finansieringsverksamhet bedrivs genom självständiga bolag i flera länder fördelas ansvaret för tillsynen mellan tillsynsmyndigheterna i de olika länderna. Den som övervakar koncernens moderföretag ansvarar för helhetstillsynen och de som övervakar dotterbolagen ansvarar för tillsynen över de enskilda bolagen i respektive länder. De nationella tillsynsmyndigheterna som ansvarar för tillsynen över dotterbolagen har således var för sig en stark ställning vid tillsynen över dotterbolaget i sitt eget land.

Tillsynen över utländska filialer avviker i många avseenden från tillsynen över dotterbanker. Ansvaret för banktillsynen ligger främst hos tillsynsmyndigheterna i det land där banken är belägen. Ansvaret för tillsynen över bankernas utländska filialer ligger i begränsad utsträckning hos tillsynsmyndigheterna i de länder (värdlandets tillsynsmyndighet) där filialerna är belägna. Nedan beskrivs närmare hur tillsynsmyndigheten i den stat där filialen är belägen således har betydligt mer inskränkt behörighet att övervaka filialerna.

Det är viktigt att tillsynsmyndigheterna i bankens hemstat och i värdlandet samarbetar. De bör utbyta information och också i övrigt bedriva samarbete vid tillsynen, och motarbeta finanskriser. I detta syfte har centralbankerna i Norden och Baltikum undertecknat ett samförståndsavtal vars syfte är att främja utbyte av information och samarbete i att förebygga, hantera och lösa finanskriser. Motsvarande samförståndsavtal finns också för tillsynsmyndigheterna och finansministerierna.

Nordea Bank Finlands omstrukturering

I början av 2017 slutförde Nordea betydande legala strukturförändringar. Dotterbankerna Nordea Bank Finland Abp, Nordea Bank Norway ASA och Nordea Bank Danmark A/S, som är verksamma i Finland, Norge och Danmark, fusionerades med sitt moderbolag och dotterbankernas tillgångar och skulder övergick till det svenska moderbolaget Nordea Bank AB (publ). Nordeas bankverksamhet i Finland, Norge och Danmark bedrivs i fortsättningen av Nordea Bank AB (publ):s lokala filialer. Enligt Nordea motsvarar den nya legala strukturen bankens arbetsätt bättre än lokala dotterbanker eftersom Nordea under de senaste åren har bedrivit sin verksamhet enligt affärsfunktioner och inte enligt strukturen på sina legala bolag.

Som ett led i Nordeas omstrukturering grundades i Finland den nya hypoteksbanken Nordea Hypoteksbank. Nordea Hypoteksbank fick koncession av Europeiska centralbanken den 15 augusti 2016 och inledde sin verksamhet den 1 oktober 2016, då de tillgångar och skulder som hänförs till Nordea Bank Finlands hypoteksbanksverksamhet övergick till den nya hypoteksbanken. Nordea Hypoteksbanks balansräkning är cirka 26 miljarder euro och den är en betydande ny aktör i Finland. Verksamheten övervakas av Finansinspektionen.

Utöver den finländska filialen till moderbolaget Nordea Bank AB och Nordea Hypoteksbank har Nordea efter omstruktureringen i Finland tre andra dotterbolag som ägs till 100 procent av moderbolaget och som övervakas eller kommer att övervakas av Finansinspektionen. Dessa är Nordea Finans, Nordea Livförsäkring och Nordea Funds som bedriver nordisk fondverksamhet och har filialer i de övriga nordiska länderna. Men Nordeas filial i Finland är till storleken överlägset störst av dem.

Nordeas filial i Finland kommer att ha en betydande verksamhet. Filialen ansvarar fortfarande för affärsverksamheten i Finland och marknadsandelarna i Finland väntas förbli mycket höga (de har varit cirka 30–37 % beroende på verksamhet). Nordeas filial förblir en betydande aktör på Finlands finansmarknad och har också betydelse för marknadens stabilitet. Detta understryker Finansinspektionens behov av att få tillräcklig information och att delta i övervakningen av Nordea också framöver.

Omstruktureringsarna i början av 2017 har en betydande inverkan på tillsynen över bankkoncernen. Som så kallad utövare av gruppbaserad tillsyn ansvarar den svenska tillsynsmyndigheten Finansinspektionen i fortsättningen för tillsynen över Nordea i sin helhet. I enlighet med det så kallade ramverk för tillsynen som ingår i direktivet ansvarar Sverige som tillsynsmyndighet i hemstaten också för den huvudsakliga tillsynen över filialerna (hem- resp. värdstatstillsyn). När direktivet om kreditinstitut utarbetades fanns det ännu inte motsvarande betydande filialer, och i det nuvarande ramverket för tillsyn har bildandet av betydande filialer och deras inflytande också på den lokala marknaden inte beaktats tillräckligt.

De myndigheter som övervakar filialerna har i enlighet med direktivet begränsad tillsynsbehörighet. Tillsynsmyndigheterna i värdstaterna, alltså de länder där filialerna är belägna, ska främst övervaka förfaranden, allmän fördel och ekonomisk stabilitet och tillsynsmyndigheten i filialens värdstat har inte behörighet eller skyldigheter i fråga om till exempel makrotillsyn. Tillsynsmyndigheten för ett filialkontor har också begränsade möjligheter att samla information direkt hos filialen för statistikföring och tillsyn över ovan nämnda ärenden. Tillgång till mer information och inflytande kräver överenskommelser med tillsynsmyndigheten i hemstaten om samarbetsförfarande och utbyte av information.

Utöver den begränsade behörigheten för tillsynsmyndigheterna i värdstaterna medför den nya situationen utmaningar också för Sveriges tillsynsmyndighet och för svenska staten, delvis för att tillsynsmyndigheten borde kunna övervaka verksamhet också i andra länder i enlighet med sina resurser och erfarenheter, och Sverige ansvarar i fortsättningen ensamt för Nordeas krishantering i dess helhet.

En utmaning för specifikt Nordeas tillsyn är det faktum att Sverige inte längre är med i Europeiska centralbankens gemensamma tillsynsmekanism (Single Supervisory Mechanism, SSM). Inte heller de övriga nordiska länderna som är relevanta för Nordea, det vill säga Norge och Danmark, är med i den gemensamma banktillsynen. För Finland innebär medverkan i den gemensamma tillsynsmekanismen bland annat att mekanismen övervakar Nordeas filial i Finland medan Nordeas dotterbolag i Finland enbart övervakas av Finansinspektionen.

Tillsynen över Nordea har redan länge varit baserad på ett tätt samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter. Nordeas planer på att förenkla strukturen har varit kända redan en tid och alla betydande nationella tillsynsmyndigheter har funnit det befogat att ytterligare intensifiera samarbetet och att effektivisera uttryckligen tillsynen över betydande filialer. I detta syfte har både de nordiska finansministerierna och tillsynsmyndigheterna (inklusive ECB) utarbetat samförståndsavtal om tillsynen över betydande filialer. Samförståndsavtalen innehåller bland annat tanken om ett mycket tätt samarbete, genomförande av gemensamma tillsynsprojekt och ett mycket omfattande informationsutbyte. Det bör ändå noteras att trots att också värdstaternas tillsynsmyndigheter kan delta i tillsynen och få en betydande mängd information ligger ansvaret för tillsynen och beslutsfattandet ändå i fallet Nordea hos tillsynsmyndigheten i Sverige.

Tillsynssamarbetet har tidigare genomförts främst inom tillsynskollegier (colleges of supervisors). Nordeas kollegium är äldst i Europa och samarbetet mellan olika nordiska tillsynsmyndigheter och andra länder som deltar i tillsynen över Nordea (såsom Baltikum, Luxemburg och Storbritannien) är aktivt. Nordeas kollegium ska ytterligare få ett eget samarbetsavtal (Written Coordination and Cooperation Agreement, WCCA) om hur samarbetet i tillsynskollegiet i praktiken ska genomföras. Också tillsynsmyndigheter i betydande filialers värdstater är medlemmar i tillsynskollegiet.

En av tillsynskollegiets främsta uppgifter är att fatta ett gemensamt beslut om den kapitalnivå som avkrävs banken och ett gemensamt beslut om krav på likviditet. De gemensamma besluten består av två delar: bedömning av bankens risker och bedömning av kapital/likviditet jämfört med krav. Tillsynsmyndigheten i filialens värdstat deltar i riskbedömningen gällande filialen i sitt eget land, men kan ändå inte delta i beslutet om kapital eller likviditet eftersom en filial inte har eget kapital. Men de myndigheter som övervakar dotterbankerna undertecknar ändå de gemensamma besluten eftersom de ansvarar för kraven på kapital och likviditet för de dotterbanker som de har som tillsynsobjekt. Enligt detta undertecknas beslut om Nordeas kapital och likviditet av Finansinspektionen men inte av ECB, eftersom ECB endast övervakar Nordeas filial i Finland.

Klassificering av filial som betydande förbättrar ställningen för den lokala tillsynen

Nordea Bank AB (publ):s filial i Finland antas bli klassificerad som betydande filial i enlighet med kreditinstitutsdirektivet eftersom marknadsandelen för de insättningar som den tar emot i Finland överstiger 2 procent av insättningarnas totala belopp, och om verksamheten skulle avbrytas eller avslutas skulle det ha en systemisk effekt på betalningsförmågan och på betalnings- och avvecklingsystemen. Också med kundmängden som måttstock måste filialerna betraktas som betydande.

Att definiera en filial som betydande förbättrar situationen för tillsynsmyndigheten i värdstaten i viss mån då tillsynsmyndigheten i hemstaten åläggs att underrätta värdstatsmyndigheten om resultaten av riskbedömningarna och att ta del av vissa operativa åtgärder om de är relevanta med avseende på risker i anslutning till likvida medel i medlemsstatens valuta. Samarbetet ska särskilt beakta effekten av en åtgärd som vidtas i hemstaten på stabiliteten i värdstatens finansieringssystem och på andra åtaganden. Också i fråga om informationsutbyte krävs ett tätt samarbete och möjlighet att delta i gemensamma inspektioner.

Artikel 6. Upprättandet av och grunderna för Finlands Banks bokslut

Bokslutets utgångspunkter, balanspolitik och bokslutsprocess

Finlands Banks bokslut upprättas främst utifrån Europeiska centralbankens (ECB) anvisningar om bokslut och lagen om Finlands Bank. Finlands Banks bokslut upprättas i enlighet med de ekonomibaserade bokföringsprinciper och tekniker som har godkänts av ECB-rådet.

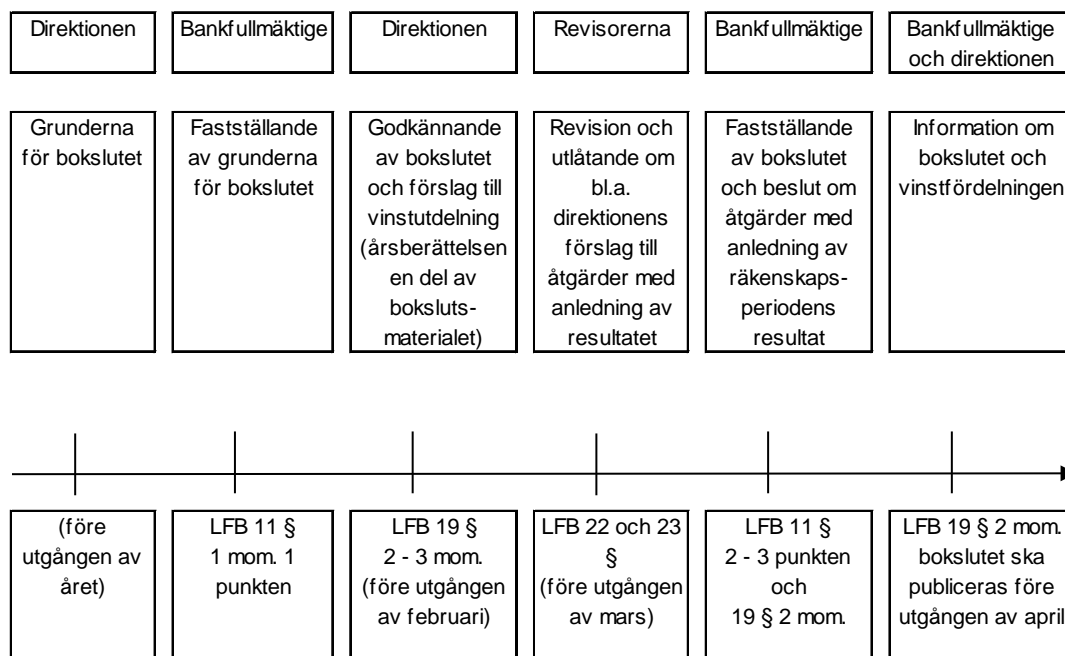
I överensstämmelse med 11 § i lagen om Finlands Bank framställer direktionen grunderna för bankens bokslut för bankfullmäktige. Grunderna för bokslutet utarbetas i enlighet med direktionens balansräkningspolicy och bankfullmäktige godkänner dem på föredragning av direktionen. Genom balansräkningspolicyn säkerställs centralbankens ekonomiska självständighet så att balansräkningen innehåller tillräckliga avsättningar för att täcka riskerna i verksamheten. Finlands Bank säkerställer själv att riksbuffertarna är tillräckliga för att bära också de gemensamt delade riskerna i penningpolitiken.

Finlands Banks resultat räknas i överensstämmelse med ECBS:s nuvarande bokföringsprinciper, lagen om Finlands Bank och övriga bestämmelser om bokföring. Resultaträkningen inkluderar också Finlands Banks pensionsfond och Finansinspektionens intäkter och kostnader.

Värdepapper, valutor och guld värderas enligt försiktighetsprincipen till marknadspris med undantag för värdepappersinnehav i syfte att bedriva penningpolitik som i bokslutet anges till periodiserat anskaffningsvärde med avdrag av eventuell nedskrivning. Bokslutspraxis som gäller hantering av finansiella tillgångar, såsom överföringar av avsättningar för prisskillnader och valutakurser, leder till ett årsresultat som inte fluktuerar enligt variationer i priser på värdepapper och valutakurser, när avsättningarna är tillräckliga. Resultatet säkerställer således centralbanksverksamhetens behov och möjliggör en bättre framförhållning i fråga om beloppet på överföringen till staten. Samma etablerade principer har varit i bruk sedan första hälften av 2000-talet.

Tidsplanen och processen för upprättandet av bokslutet återspeglar det som konstateras i lagen om Finlands Bank (diagram 1). Bankfullmäktige fastställer bokslutet och grunderna för det, fattar beslut om åtgärder med anledning av bankens resultat för räkenskapsperioden och informerar tillsammans med direktionen om bokslutet och vinstfördelningen.

Diagram 1. Bokslutets tidsplan och process

Balansräkningens struktur och resultatbildning

Balansräkning: Strukturen och storleken på centralbankens balansräkning återspeglar centralbankspolitiken. Balansräkningen är alltså en beskrivning av de penningpolitiska uppgifter och övriga uppgifter som centralbanken har hand om på liknande sätt som privata finansiella instituts balansräkningar beskriver institutens affärsverksamhet.

Fordringarna består i huvudsak av finansiella tillgångar, inklusive valutareserven, och av penningpolitiska fordringar. De penningpolitiska fordringarna utgörs av instrument som Finlands Bank använder för att genomföra den penningpolitik som ECB beslutat om som ett led i eurosyste- met. Det rör sig bland annat om centralbankskrediter till banker.

De största posterna under skulder i balansräkningen består av sedlar i omlopp, skulder till kreditinstitut i euroområdet med anknytning till penningpolitiska transaktioner såsom kreditinstitutens (inklusive bankernas) inlåning i centralbanken samt eget kapital, avsättningar och värderingskonton. Sedlarna i omlopp motsvarar Finlands Banks kalkylerade andel av alla eurosedlar i omlopp och är således inte beroende av efterfrågan på sedlar i Finland. Kreditinstitutens inlåning är indelad i checkkontoinlåning och inlåning över natten. Inlåningsvolymen återspeglar penningpolitiken i euroområdet och likviditeten i de banker som har konto i Finlands Bank.

Den likviditet som centralbankerna skapar rör sig fritt inom euroområdet och därför är de penningpolitiska posterna under fordringar och skulder i balansräkningen hos de enskilda nationella centralbankerna, såsom Finlands Bank, inte nödvändigtvis lika stora. Differensen täcks med fordringar eller skulder inom ECBS. I bankens balansräkning återfinns den här interna posten under fordringar och den består huvudsakligen av betalningar i euro mellan EU-länder. Betalningarna avvecklas i centralbankspengar. Dessutom uppkommer det nettofordringar när de sedlar som Finlands Bank de facto gett ut justeras så att de står i proportion till den kalkylerade andelen. Fordringarna inom ECBS innehåller också Finlands Banks andel av ECB:s kapital och den del av valutareserven som överförs till ECB.

Finlands Banks eget kapital består av grund- och reservfonder. Avsättningar kan göras enligt 20 § i lagen om Finlands Bank. I balansräkningen redovisas dessutom realiserade värderingsvinster på grund av marknadsvärdering av valutaposter och värdepapper.

Resultat: I likhet med balansräkningen återspeglar centralbankens resultat den centralbankspolitik som bedrivits. Den viktigaste posten i resultaträkningen är räntenettot, som utgörs av differensen mellan räntan på fordringar respektive skulder. I typfallet är räntenettot desto större ju lägre den genomsnittliga räntan på centralbankens skulder är i relation till den genomsnittliga räntan på fordringarna. I räntenettot redovisas under årets lopp räntorna på bankens egna finansiella tillgångar och penningpolitiska poster och utdelningen på aktier.

I artikel 32 i stadgan för ECBS står det

"Inkomsterna för de nationella centralbankerna då de fullgör monetära uppgifter för Europeiska centralbankssystemet skall beräknas och fördelas i enlighet med stadgan och de beslut som fattas av Europeiska centralbankens råd."

Penningpolitiska ränteintäkter och räntekostnader redovisas i respektive centralbankers räntenetto under räkenskapsåret. Intäktsutfallet justeras i bokslutet så att det motsvarar landets kapitalfördelningsnyckel. Justeringen görs en gång om året.

En annan väsentlig post i resultaträkningen är det realiserade resultatet av försäljning av värdepapper och förluster till följd av värdering av valutor och värdepapper under räkenskapsperioden. Enligt Finlands Banks bokslutspolicy ska försäljningsvinster överföras till avsättningarna, medan försäljnings- och värderingsförluster i första hand täcks med medel från avsättningarna. Förändringar i priser på valuta och värdepapper påverkar alltså inte resultatet så länge som avsättningarna räcker till.

Ekonomisk stabilitet och avsättningspraxis

Finlands Bank behöver en stark balansräkning för att klara av sina uppgifter som centralbank, till stöd i störnings- och krissituationer och för att säkerställa den ekonomiska självständigheten.

I 20 § i lagen om Finlands Bank står det

"I bokslutet kan göras avsättningar, om detta är nödvändigt för att trygga realvärdet av bankens fonder eller för att utjämna sådana variationer i resultatet som orsakas av förändringar i valutakurserna eller marknadspriserna på värdepapper."

Vidare konstateras

"I bokslutet kan göras de avsättningar som är nödvändiga för att täcka bankens pensionsansvar."

I Eurosystemet förutsätts de nationella centralbankernas balansräkningar genom avsättningar beakta risker i verksamheten och se till att de nationella centralbankerna kan fungera under alla omständigheter. EU-fördraget kräver att de nationella centralbankerna i Eurosystemet har tillräckliga finansiella resurser för att klara av sina centralbanksuppgifter. Avsättningar görs för den händelse att det uppstår utgifter och förluster i framtiden och de avvecklas för att täcka motsvarande förluster.

Överföringarna till avsättningar bygger på en bedömning av bankens ekonomiska situation och resultatutvecklingen de kommande åren. De görs med hänsyn till centralbankens risktäckningskapacitet. Grunderna för överföringarna fastställs vid bankfullmäktiges möte där grunderna för bokslutet behandlas.

Avsättningarna i Finlands Banks balansräkning består av generell avsättning, avsättning för realvärde, pensionsavsättning och avsättning för kurs- och prisdifferenser. Den generella avsättningen möjliggör

beredskap för risker i centralbanksverksamheten i Eurosystemet och säkerställer att banken klarar av sina uppgifter som centralbank i Eurosystemet enligt EU-fördraget under alla omständigheter. Syftet med avsättningen för realvärde är att säkra realvärdet av bankens fonder. Pensionsavsättningen täcker in bankens pensionsåtagande. Avsättningarna för kurs- och prisdifferenser utgör en förlustbuffert som bygger på realiserade vinster till följd av förändringar i valutakurser och priser på värdepapper. De används för att täcka motsvarande förluster.

Hur bankens vinst används för statens behov

I lagen om Finlands Bank (21 §) finns följande bestämmelser om vinstfördelningen:

"Av Finlands Banks vinst skall, efter fördelningen av de monetära inkomster som hänför sig till Europeiska centralbankssystemet har beaktats i bokslutet, hälften överföras till reservfonden. Återstoden av vinsten skall reserveras för statens behov. Bankfullmäktige kan besluta att vinsten skall användas på något annat sätt, om detta är motiverat med hänsyn till bankens ekonomiska ställning eller reservfondens storlek. Riksdagen beslutar om användningen av den del av vinsten som reserverats för statens behov.

Om bankens bokslut uppvisar förlust skall denna täckas med medel ur reservfonden. Till den del reservfonden inte räcker för ändamålet kan förlusten tills vidare lämnas utan täckning. De följande årens vinst skall i första hand användas till att täcka förluster som har lämnats utan täckning."

Behandlingen av resultatet är följaktligen osymmetrisk: en del av vinsterna ska enligt huvudregeln överföras till staten, men staten deltar inte i att täcka förluster, utan förlusterna måste täckas med avsättningar, i förekommande fall med medel från reservfonden, eller i sista hand måste de aktiveras i bokslutet och ersättas med medel från resultatet senare år.

Huvudprincipen är att hälften av vinsten överförs till staten. På särskilda grunder kan bankfullmäktige efter föredragning från direktionen också besluta att andelen till staten ska vara större eller mindre. På 2000-talet (2000–2016) har banken överfört sammanlagt 2 647 miljoner euro till staten. Trots att resultatet har varierat har den vedertagna balansräkningspolicyn möjliggjort en årlig vinstutdelning på mer än 100 miljoner euro i genomsnitt.

Den exceptionella ekonomiska situationen syns i balansräkningen

Finlands Banks balansräknings- och resultatutsikter påverkas för närvarande framför allt av den exceptionellt låga räntenivån i euroområdet och genomförandet av penningpolitiska transaktioner. Den låga räntenivån kommer troligtvis att leda till ytterligare minskat räntenetto de närmaste åren, för avkastningen av de penningpolitiska transaktionerna och bankens euroinvesteringar av finansiella tillgångar håller på att minska. Å andra sidan visar intäkterna från förvaltningen av valutareserven en uppåtgående trend främst tack vare draghjälp från den amerikanska marknaden.

De penningpolitiska köpprogrammen kommer att fortsätta åtminstone året 2017 ut, vilket gör att Eurosystemets och Finlands Banks balansräkning växer. Räntenettet kommer att växa till följd av programmen så länge genomsnittsavkastningen på förvärven överstiger inlåningsräntan på penningpolitisk inlåning (- 0,40 % enligt situationen 31.12.2016). Om räntenivån förblir densamma som i nuläget kommer den kalkylerade avkastningen på likviditetsöverskottet att bli den viktigaste källan till räntenetto de närmaste åren.

Del 4. Händelser efter 2016

Här beskrivs kort vissa skeenden inom såväl Finlands Banks som Finansinspektionens verksamhetsområde under början av 2017.

- *Januari 2017:* Finlands Bank informerade om att bland de sedlar som var i omlopp i Finland hittade man 2 171 förfalskade eurosedlar 2016. Antalet var ungefär det dubbla jämfört med 2015. Ökningen förklaras till stor del av ett enskilt fall i slutet av 2016, där man hittade nästan tusen förfalskade 500-eurosedlar av dålig kvalitet i Helsingfors. Antalet förfalskningar av andra sedelvalörer var lika stort som 2015. Jämfört med andra euroländer finns det fortfarande få förfalskade sedlar i omlopp i Finland, vilket bland annat beror på att sedlarna är i gott skick. I november 2015 sattes en ny 20-eurosedel i omlopp. Nästa gång är det dags att sätta en ny 50-eurosedel i omlopp den 4 april 2017.
- *Januari 2017:* Verket för finansiell stabilitet informerade om att Nordea Bank Finland Abp den 2 januari 2017 hade fusionerats med sitt svenska moderbolag Nordea Bank AB (publ). I och med fusionen blev Nordea i Finland en filial till den svenska moderbanken och kunderna omfattas därefter av det svenska insättningsgarantisystemet. I Sverige är det riksgälden som svarar för insättningsgarantisystemet.
- *Januari 2017:* ECB-rådet beslutade den 19 januari 2017 hålla kvar refiräntan på 0,00 procent, räntan på utlåningsfaciliteten på 0,25 procent och räntan på inlåningsfaciliteten på -0,40 procent. Rådet väntar fortfarande att styrräntorna kommer att ligga kvar på nuvarande nivå eller lägre en längre tid och efter att köpen av värdepapper upphört. Inom köpprogrammet, som hör till de extraordinära penningpolitiska åtgärderna, fortsätter köpen av värdepapper för 80 miljarder euro per månad fram till slutet av mars 2017. Från och med april 2017 uppgår köpen till 60 miljarder euro i månaden. Avsikten är att det här ska fortgå till utgången av 2017 och vid behov även därefter, tills rådet anser att inflationstakten hållbart är återställd enligt målet. Vid förfall av värdepapper som köpts inom ramen för programmet ska det kapital som återbetalas återinvesteras. Men om utvecklingsutsikterna försämrats eller läget på finansmarknaden inte längre bidrar till att inflationstakten hållbart återställs är rådet berett att öka köpvolymen eller förlänga programmet.
- *Februari 2017:* Finlands Bank meddelade att riksdagens bankfullmäktige hade utsett Seppo Honkapohja till vice ordförande i bankens direktion och att direktionen hade beslutat om sin inbördes arbetsfördelning. Arbetet omfördelades efter att Marja Nykänen och Olli Rehn inlett sina uppdrag som direktionsmedlemmar den 1 februari 2017. Direktionens ordförande Erkki Liikanen svarar för beredningen av penningpolitiken, den ekonomiska politiken i Finland, den externa kommunikationen, internationella frågor och internrevision. Chefdirektör Erkki Liikanen är medlem av ECB-rådet. Direktionens vice ordförande Seppo Honkapohja svarar för Finlands Banks vetenskapliga forskning och kontantförsörjningen. Om chefdirektören har förhinder deltar Honkapohja i ECB-rådets möten. Direktionsmedlem Marja Nykänen har ansvar för finansmarknadsfrågor, makrotillsynspolitik, statistik, juridiska frågor samt ekonomi- och personalförvaltning. Hon svarar också för övervakningen av riskerna i investeringsverksamheten och penningpolitiken och för den finansiella stabilitetsprocessen. Direktionsmedlem Olli Rehn svarar för genomförandet av penningpolitiken, investeringen av Finlands Banks finansiella tillgångar, marknadsoperationerna och betalningsrörelsen. Han har också ansvar för digitaliseringsprocessen vid Finlands Bank.
- *Februari 2017:* Finansinspektionen informerade om att bankfullmäktige har utsett Olli Rehn till ordförande för Finansinspektionens direktion från och med den 1 februari 2017. Vice ordförande är Martti Hetemäki, statssekreterare och kanslichef vid finansministeriet. Övriga direktionsmedlemmar är överdirektör Outi Antila från social- och hälsovårdsministeriet, vicehäradschef Pirkko Juntti och verkställande direktör Vesa Vihriälä från Näringslivets forskningsinstitut.

- *Februari 2017:* Danske Bank A/S uppgav sig undersöka möjligheterna att ombilda sitt dotterbolag i Finland till filial. Det eventuella beslutet kommer troligtvis att fattas 2017.
- *Februari 2017:* If P&C Insurance Holding Ltd (publ) utreder möjligheten att ombilda sitt dotterbolag i Finland, If Skadeförsäkringsbolag Ab, till filial. En sådan ändring skulle innebära att en betydande del av verksamheten på försäkringsmarknaden i Finland bedrivs av en filial och därmed inte omfattas av Finansinspektionens tillsyn.

Bilaga 1. Vissa begrepp inom riskhantering

Marknadsrisk = Risken för att nettovärdet på bankens tillgångar sjunker på grund av förändringar i marknadspriserna.

Kreditrisk = Risken för ekonomisk förlust till följd av att kreditbetyget för motparten i en ekonomisk transaktion eller emittenten av värdepapper förändras eller att motparten eller emittenten blir insolvent.

Likviditetsrisk = Risken för att tillgångar inte kan tas i bruk vid behov eller omsättas i likvida medel utan extra kostnader.

Operativ risk = Risken för förluster eller extra kostnader till följd av otillräckliga eller misslyckade interna processer eller på grund av medarbetare, system eller externa faktorer.

Modifierad duration = Ett mått på ränterisk som anger hur mycket värdet på en investering eller investeringar i räntebärande instrument förändras när räntorna förändras något.

VaR-värde (vid en viss konfidensgrad) = Det förlustvärde vid vilket en större förlust realiserar med en sannolikhet som motsvarar den aktuella konfidensgraden. Om till exempel VaR-värdet med en dags horisont och konfidensgraden 99 % är 3 miljoner euro, betyder det att det i dag med 1 % sannolikhet realiserar ett resultat som är sämre än en förlust på 3 miljoner euro.

ES-värde (Expected Shortfall, vid en viss konfidensgrad) = Anger storleken av den förväntade förlusten då förlustnivån enligt VaR-värdet vid motsvarande konfidensgrad överskrids. Ett ES-värde på till exempel 99 % medför en genomsnittlig förlust på 1 % om en risk realiserar.

Bilaga 2. Finlands Banks bokslut för 2016

Bankfullmäktige beslutade den 17 mars 2017 att Finlands Banks vinst, det vill säga 130 569 338,99 euro, ska disponeras på följande sätt:

Med stöd av 21 § 2 mom. i lagen om Finlands Bank (214/1998) överförs 39 569 338,99 euro till reservfonden, medan återstoden 91 000 000,00 euro reserveras för statens behov.